

Rahoitettu yhteistyössä Euroopan unionin
REC-ohjelman kanssa

SUKUPUOLISTUNUT VÄKIVALTA JA PAKOLAISNAISET - KOULUTUSOPAS

CCM-GBV -projektin koulutusopas

Tämä kouluttajan opas on tuotettu yhteistyössä Euroopan komission "REC-ohjelman" (Rights, Equality and Citizenship programme) – REC-VAW-AG-2016-01-776477 kanssa, Agnes-Philippine-Walter-Foundationin/säätiön ystävällisellä avustuksella.

Kaikki vastuu tämän oppaan sisällöstä on sen tekijöillä/kirjoittajilla ja projektin koordinaattorilla SOLWODI Deutschland e.V.:lla. Tässä julkaisussa esitetyt näkemykset eivät edusta Euroopan komissiota. Euroopan komissio ei takaa tässä julkaisussa esitetyn informaation tarkkuutta eikä vastaa sen käytön mahdollisista seuraamuksista. Tämän julkaisun tekijänoikeus kuuluu SOLWODI Deutschland e.V.:lle. Jäljentäminen on sallittua, kun lähde on merkitty.

JULKAISUTIEDOT

Julkaisija: SOLWODI Deutschland e.V., Proposteistraße 2, 56154 Boppard
lokakuu 2019

Sähköposti: eu@solwodi.de

Nettisivu: www.solwodi.de

Tekijät/kirjoittajat: Anja Wells, Dagmar Freudenberg & Mari Levander

Graafinen suunnittelu: magdaspyra.mediedesign, www.magdaspyra.de

Projektin Logo & piktogrammit: AMBERPRESS / Gosia Warrink, Katja Koeberlin / www.amberpress.eu

Kääntäjä: Jere Keränen, HEUNI

LISTA LYHENTEISTÄ

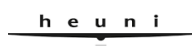
CBSS	Itämeren valtioiden neuvosto
CCM-GBV	Co-creating a Counselling Method for Gender-Based Violence victims
CEDAW	Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus
CFR	Euroopan unionin perusoikeuskirja
EN	Euroopan neuvosto
EASO	Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto
EBO	Välitön lähestymiskielto
ECHR	Euroopan ihmisoikeussopimus
EIGE	Euroopan tasa-arvoinstituutti
EMN	Euroopan muuttoliikeverkosto
EPO	Eurooppalainen suojelumääräys
FRA	Euroopan unionin perusoikeusvirasto
GBV	Gender-Based Violence (sukupuolistunut väkivalta)
GRETA	Ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä
GREVIO	Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä
ICCPR	Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus
ICESCR	Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus
MMP	Mixed Migration Platform
OHCHR	YK:n ihmisoikeusasioiden korkean edustajan toimisto
OSCE	Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö
PTSD	Traumaperäinen stressihäiriö
REC	Rights, Equality and Citizenship
UDHR	Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus
UEFGM	United to End Female Genital Mutilation
UNHCR	YK:n pakolaisjärjestö
UNODC	YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto
WHO	Maailman terveysjärjestö
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
FGM	Female genital mutilation / naisen sukupuolielinten silpominen
EP	Euroopan parlamentti

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	5
Kappale 1 - KUINKA TOTEUTTAA SUKUPUOLISTUNUTTA VÄKIVALTAÄ KÄSITTELEVÄ KOULUTUS	6
1.1 Kouluttajana toimiminen	6
1.2 Koulutussuunnitelma	6
Kappale 2 - MITÄ ON SUKUPUOLISTUNUT VÄKIVALTA?	8
2.1 Sukupuolistunut väkivalta	9
2.2 Sukupuolistuneen väkivallan muodot	8
2.3 Tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta	9
2.4 Uudelleen ja toistuvasti uhriksi joutuminen	9
2.5 Sukupuolistunut väkivalta ja kulttuuri	10
KAPPALE 3 - KANSAINVÄLISET JA KANSALLISET SUKUPUOLISTUNUTTA VÄKIVALTAÄ KÄSITTELEVÄT OIKEUDELLISET VÄLINEET	11
3.1 Kansainvälinen oikeus	11
3.2 Alueellinen laki	13
3.3 Kansallinen laki	15
KAPPALE 4 - VÄKIVALLAN SOSIAALINEN KONTEKSTI JA SUKUPUOLISTUNEEN VÄKIVALLAN SEURAUKSET	16
4.1 Väkivallan sosiaalinen konteksti	16
4.2 Maahanmuuttajastatus ja väkivalta	17
4.3 Yhteiskunnalliset ja sosiaaliset seuraukset	18
4.4 Taloudelliset seuraukset	18
4.5 Terveydelliset seuraukset	19
4.6 Oikeudelliset seuraukset	19
KAPPALE 5 - SUKUPUOLISTUNEEN VÄKIVALLAN MUODOT PAKOLAISKONTEKSTISSA	20
5.1 Perheväkivalta	20
5.2 Kunniarikokset	22
5.3 Henkinen väkivalta – vainoaminen ja häirintä	27
5.4 Seksuaalinen väkivalta	28
5.5 Naisen sukupuolielinten silpominen (FGM)	31
5.6 Ihmiskauppa	34
KAPPALE 6 - MONIALAISET ONGELMAT	37
6.1 Haluttomuus ilmoittaa sukupuolistuneesta väkivallasta	37
6.2 Toissijainen uhrituminen	38
6.3 Tulkkaamisen ongelmat	39
6.4 Perheoikeudelliset kysymykset	40
KAPPALE 7 - SUOJELU JA ENNALTAEHKÄISY	41
7.1 Sukupuolistuneen väkivallan uhrien tunnistaminen	41
7.2 Uhrien auttaminen ja suojele	42
7.3 Sidosryhmäanalyysi	43
7.4 Sukupuolistuneen väkivallan torjuminen – pakolaismiesten ja pakolaisyhteisöjen parissa tehtävä työ	44
KAPPALE 8 - OHJAAJAN ITSEHOITO JA SUKUPUOLISTUNEEN VÄKIVALLAN UHRIEN KANSSA TOIMIMINEN	47
8.1 Traumatisoituneiden sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa toimiminen	47
8.2 Itsehoito	49
LÄHTEET	50
KOULUTUSTARJOUKSET	55

JOHDANTO

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) (2016) painotti pakolaisnaisten kokemaa sukupuolistunutta väkivaltaa kesäkuun 2016 maahanmuuttoa käsittelevässä kuukausiraportissaan. Raportissaan FRA päätyi siihen lopputulokseen, että yksi keskeinen syy siihen, että pakolaisnaiset eivät ilmoita kokemastaan sukupuolistuneesta väkivallasta on pakolaisnaisten kanssa toimivan henkilöstön puutteellinen koulutus liittyen sukupuolistuneen väkivallan tunnistamiseen ja siihen reagoimiseen johdonmukaisesti (Ibid.: 6—8). Koulutus on tärkeä työkalu ammattilaisten tietoisuuden ja ymmärryksen kasvattamiseksi koskien uhrien reaktioita ja tarpeita rikoksen tapahtumisen jälkeen Budapestin etenemissuunnitelman mukaisesti (Neuvoston päätöslauselma 2011/C 187/01). Tämä koulutusopas on laadittu projektin ”Co-Creating a Counselling Method for Refugee Women Gender-Based Violence Victims” (CCM-GBV) puitteissa REC-ohjelman rahoittamana ja sen tarkoituksena on korjata yllämainittuja puutteita. Projekti tähtäsi tietoutta, tukemaan ja kannustamaan pakolaisnaisia ilmoittamaan kokemastaan sukupuolistuneesta väkivallasta kansalaisjärjestöjä edustaville ohjaajille, poliisille ja oikeuslaitokselle tarjoamalla heille pääsyn tukipalveluiden piiriin alla lueteltujen kumppanien avustuksella:

Termejä ”maahanmuuttaja”, ”turvapaikanhakija” ja ”pakolainen” käytetään usein synonyymeinä, vaikka ne viittaavat toisistaan eroaviin siirtolaisryhmiin. Maahanmuuttajat ovat ihmisiä, jotka tietoisesti ja vapaaehtoisesti päättävät lähteä alkuperämaastaan esim. taloudellisista syistä, mutta voivat milloin tahansa palata kotimaahansa ilman pelkoa turvallisuutensa puolesta, kun taas pakolaiset ja turvapaikanhakijat ovat pakotettuja lähtemään alkuperämaastaan. Pakolaisnaisilla emme viittaa ainoastaan naisiin, joille on myönnetty oikeus turvapaikkaan YK:n pakolaissopimuksen perusteella, vaan kaikkiin turvapaikanhakuprosessin piirissä oleviin naisiin, jotka ovat hakemassa turvapaikkaa, joille on myönnetty kansainvälistä suojelua (esim. turvapaikka tai toissijaista suojelua) tai joista on tehty karkotus- tai käännyttämisspäätös¹.

Koulutusoppaan tarkoitus, rakenne & kuinka käyttää sitä

Koulutusopas kehitettiin seitsemän CCM-GBV -projektin aikana pidetyn ”kouluttajien koulutustilaisuuden” pohjalta. Tämän koulutusoppaan tarkoituksena on:

1. antaa kouluttajille resursseja, joiden avulla he voivat tutustua pääasiallisiin pakolaisnaisia koskeviin sukupuolistuneen väkivallan muotoihin
2. toimia työkaluna, jonka avulla tunnistaa ja vastata tällaisiin väkivallan muotoihin pakolaiskontekstissa.

Sitä voivat käyttää esimerkiksi pakolaisten kanssa toimivat kansalaisjärjestöt ja muut julkiset tai yksityiset sidosryhmät sekä viranomaiset.

Kouluttajat voivat käyttää opasta räätälöidäkseen koulutuksen osanottajille sopiviksi. Koulutuksen jälkeen osanottajien tulisi kyetä näkemään sukupuolistuneen väkivallan monimutkaisuus pakolaiskontekstissa ja sen taustalla vaikuttavia ongelmia. Opas on jaettu kahdeksaan kappaleeseen, jotka käsittelevät sukupuolistuneen väkivallan eri aspekteja pakolaiskontekstissa.

- Kappale 1: Kuinka toteuttaa sukupuolistunutta väkivaltaa käsittelevä koulutus
- Kappale 2: Mitä on sukupuolistunut väkivalta?
- Kappale 3: Kansainväliset ja alueelliset sukupuolistunutta väkivaltaa käsittelevät oikeudelliset välineet
- Kappale 4: Väkivallan sosiaalinen konteksti ja sukupuolistuneen väkivallan seuraukset
- Kappale 5: Sukpuolistuneen väkivallan muodot pakolaiskontekstissa
- Kappale 6: Monialaiset ongelmat
- Kappale 7: Suojelu ja ennaltaehkäisy
- Kappale 8: Ohjaajan itsehoito ja traumatisoituneiden (sukupuolistuneen väkivallan) uhrien kanssa toimiminen

Mikäli tutustut näihin materiaaleihin ensimmäistä kertaa, saattaa olla hyödyllistä käydä ne läpi järjestyksessä. Kappaleet on jaettu alakappaleisiin. Tämä mahdollistaa vain tiettyjen alakappaleiden sisällyttämisen koulutukseen sen perusteella, mitkä niistä ovat koulutuksen osanottajakunnalle oleellisimpia. Jotkin kappaleet saattavat sisältää toistoa, sillä sukupuolistuneen väkivallan muodot ovat liitoksissa toisiinsa, kuten ovat myös niitä koskevat oikeudelliset välineet. Kukin kappale sisältää johdatuksen kappaleen aiheeseen, tiivistelmän keskeisistä asioista ja tehtävälistan. Tehtävälister antavat suosituksia koulutukseen valmistautumiseen. Jotkin kappaleet sisältävät käytännön harjoituksia, joiden tarkoituksena on tietoisuuden kasvattaminen aiheesta ja osanottajien mukaanotto. Nämä edesauttavat osallistujia identifioimaan omia asenteitaan ja ennakkoluulojaan päivittäisessä kanssakäymisessään sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten kanssa.

Lukijalle, joka on kiinnostunut oppimaan yksityiskohtaisemmin pakolaisnaisten käytännön neuvonnasta lisäinformaatiota tarjoaa CCM-GBV -projektissa kehitetty käsikirja pakolaisnaisten auttamisesta (2019). Suosittelemme jakamaan käsikirjaa koulutuksen osanottajille. Koulutusopas ja käsikirja ovat saatavilla suomeksi, englanniksi, kroatiaksi, saksaksi, kreikaksi ja italiaksi osoitteessa www.heuni.fi.

¹ Katsomme karkotus- tai käännyttämissuhteissa olevat naiset pakolaisiksi, sillä heidät palautetaan lähtömaihinsa vastoin tahtoaan olosuhteisiin, joissa tarvittavaa suojaa sukupuolistunutta väkivaltaa vastaan on suurella todennäköisyydellä puutteellisesti tarjolla.

KAPPALE 1

KUINKA TOTEUTTAA SUKUPUOLISTUNUTTA VÄKIVALTA KÄSITTELEVÄ KOULUTUS

Tämän kappaleen tarkoituksena on kertoa, mitä kouluttajana tulisi ottaa huomioon, antaa vinkkejä mistä löytää sukupuolistunutta väkivaltaa käsittelevää dataa ja kuinka strukturoida koulutussuunnitelma.

1.1 Kouluttajana toimiminen

Ennen koulutussuunnitelman kehittämistä ja itse koulutusta kouluttajan tulisi olla tietoinen alla mainituista ongelmista:

- a) sukupuoliparadoksi: jokaisella on tietty tulkinta siitä, miltä nainen, mies tai transsukupuolinen henkilö näyttää, millainen hän on ja miten hän käyttäytyy. Kouluttajan tulisi olla tietoinen, että koulutustilanteessa hän esittää tietyn tulkinnan tai sukupuoliroolituksen. Täten erityisen tärkeää, että koulutuksessa ollaan asian suhteen hienovaraisia. Tärkeää on myös pohtia omaa ymmärrystä sukupuolista jo ennen koulutusta.
- b) eettiset ongelmat, monimuotoisuus ja syrjimättömyyden periaate: kanssakäynnissämme ihmisten kanssa olemme tottuneet liittämään tapaamiimme ihmisiin omia tulkintojamme. Tämä kuitenkin johtaa siihen, että yksinkertaistamme asioita ja teemme päätelmiä, jotka eivät välttämättä pohjaudu todellisuuteen, johtaen vakaviinkin häiriöihin kommunikaatiossa. Esimerkiksi: on helppoa ajatella, että tummaihoisen naisen on kotoisin Afrikasta. Kuitenkin tämä voi olla täysin väärin: kyseinen henkilö voi olla esimerkiksi Karibialta, tai hänellä voi olla eurooppalaisen maan kansalaisuus. Joissain tapauksessa emme välttämättä edes tajua, että toimintamme syrjii tiettyä joukkoa. Koulutukseen valmistautuessa on tärkeää pohtia omaa käsitystä etnisyydestä. Koulutus tulee järjestää siten, että monimuotoisuutta ja syrjimättömyyttä kunnioitetaan. Mikäli jollakulla osanottajalla on rasistisia, seksistisiä tai homofobisia ennakkoluuloja, syyttävä asenne uhreja kohtaan tai muuten omaa syrjiviä näkemyksiä, on kouluttajan velvollisuus kyseenalaistaa näitä mielipiteitä ja esimerkiksi huomauttaa, että väkivalta ei ole kulttuurista johtuva ongelma (ks. 2.4).
- c) kulttuurienväliset kompetenssit: mikäli koulutus tapahtuu monikulttuurisessa ympäristössä, tarvitsee kouluttaja kulttuurienvälisiä kompetensseja. Kouluttajan tulee kommunikoida tehokkaasti yli kulttuurirajojen, edistää hyväksyntää ja kunnioittaa osanottajakunnan monimuotoisuutta ja -kulttuurisuutta.

KESKEINEN VIESTI

• Pidä mielessä, että sukupuolistunut väkivalta herättää mielipiteitä.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Lue kaksi ensimmäistä kappaletta teoksesta *Manual Honour Related Violence* (Kvinnoforum 2005: 10-26).

1.2 Koulutussuunnitelma

Kuinka kouluttaa ihmisiä sukupuolistuneesta väkivallasta? Tähän kysymykseen ei ole helppoa vastausta. Tämä opas mahdollistaa sen, että kouluttaja, joka tuntee kansalliset olosuhteensa parhaiten, voi valita koulutuksessa tarvitsemansa osat. Suosituksena on, että kouluttaja arvioi koulutettavien tarpeet (ks. esim. MSB 2012: 15—17): Mitkä aiheet ovat osallistujien kannalta oleellisia? Mistä aiheista osallistujat eivät ole niin tietoisia? On myös hyödyllistä tehdä kappaleiden lopussa olevat tehtävät, jotka auttavat sijoittamaan koulutuksen kansalliseen kontekstiin. Huomaa, että tehtävissä mainitut lähteet löytyvät lähdeluettelosta ja joissakin tapauksissa hyperlinkkeinä².

Kun olet kartoittanut koulutettavien tarpeet, voit tehdä koulutussuunnitelman. Kouluttaja voi kouluttaa itseään tästä oppaasta löytyvällä informaatiolla ja tehtävillä. Tämän jälkeen voit halutessasi yksinkertaisesti kääntää tarvittavat osiot suomeksi ja käyttää käännöstä koulutusmateriaalina. Voit myös etsiä mahdollisia Suomea koskevia tietolähteitä koulutussuunnitelmaa rakentaessa. Koulutuksen aiheen korostaminen kansallisessa kontekstissa on hyvä tapa lisätä koulutuksen uskottavuutta. Seuraavaksi eräitä koulutustyökaluja, joita voit sisällyttää koulutukseen:

- ryhmäkeskustelu osanottajien omista kokemuksista ja näkemyksistä koskien tiettyjä määritelmiä
- yksilö- tai ryhmätehtävät. Voi olla hyödyllistä kääntää tässä oppaassa mainitut harjoitukset ja dokumentit suomeksi. Mainitut dokumentit löytyvät tämän oppaan lopusta löytyvästä lähdeluettelosta
- roolipelit
- koulutusmateriaalit: esim. Power Point -esitykset, tämä koulutusopas
- viittaaminen parhaisiin havaittuihin käytäntöihin: esim. CCM-GBV -projektissa kehitetty käsikirja
- vieraspuhujan kutsuminen auttamaan koulutuksessa

Mikään ei myöskään estä oma-aloitteista lisätutkimusta ja uusien harjoitusten, videoklippien yms. etsimistä. Luovuus on sallittua! On kannattavaa tarjota osanottajille koulutusmateriaaleja, kuten printattuja Power Point -esityksiä ja muita monisteita. Mikäli koulutuksessa käytetään mainittuja harjoituksia, on suotavaa ottaa huomioon ryhmän koosta riippuvat koulutuksen aikataulliset tarpeet.

Suosittellemme myös tekemään koulutuksen lopuksi arvioinnin pyytämällä osanottajia täyttämään arviointilomakkeen. Tämä voi auttaa selvittämään, mikä osa koulutuksen sisällöstä oli osanottajille erityisen kiinnostavaa, mistä harjoituksista he pitivät eniten ja miten koulutusta voisi vielä parantaa. Arviointilomakkeessa voi seurata esimerkiksi Health & Human Rights infon luomaa pohjaa (HHRI)³ (2016: 186-195).

KESKEINEN VIESTI

- Käytä koulutuksessa erilaisia menetelmiä.
- Päätä sopivimmat koulutusaiheet esim. koulutettavien tarvearvioinnilla.
- Tarjoa osanottajille koulutusmateriaaleja kotiin vietäväksi.

Lisää lukemista

Abrams, D. M. & Mahar-Piersma, C. (2010): Training for the Non-Trainer: Tips and Tools, Cultural Orientation.

Resource Centre: Washington

Logar, Rosa & Vargová, Branislava Marvánová (2015): Affective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual.

http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf

Solter, C., Thi Minh Duc, P., Engelbrecht S.M. (2007): Advanced Training of Trainer - Trainer's Guide.

Pathfinder International: Massachusetts

Training Today (n.d.): The Most Effective Training Techniques

<http://trainingtoday.blr.com/article/most-effective-training-techniques>

TEHTÄVÄT

- a) Tee tarvearviointi: mitkä ovat tärkeimmät aiheet koulutukselle?
- b) Mikäli tarpeen, etsi lisäkirjallisuutta koulutuksen tarpeisiin esim. suomeksi.

³ Saatavilla myös espanjaksi, venäjäksi, arabiaksi ja portugaliaksi.

KAPPALE 2

MITÄ ON SUKUPUOLISTUNUT VÄKIVALTA?

Tämä kappale kertoo, mitä sukupuolistunut väkivalta (GBV) on.

2.1 Sukupuolistunut väkivalta

Sukupuolistunut väkivalta (sukupuoleen perustuva naisiin kohdistuva väkivalta) tarkoittaa "väkivaltaa, joka kohdistetaan naiseen hänen naiseutensa vuoksi tai joka kohdistuu suhteellisesti useimmin naisiin" (3 artiklan d kohta, Istanbulin sopimus). Sukupuolistunut väkivalta on ihmisoikeusloukkaus, joka vaikuttaa pääasiassa naisiin: "On tärkeää säilyttää konseptin "sukupuolistunut" aspekti, sillä tämä alleviivaa sitä faktaa, että naisiin kohdistunut väkivalta on osoitus naisten ja miesten välisestä vallan epätasapainosta" (EIGE n.d. a). Tällainen väkivalta kohdistuu naisiin, koska he ovat naisia tai kohdistuu suhteellisesti useammin naisiin. Tästä syystä termejä "naisiin kohdistuva väkivalta" ja "sukupuolistunut väkivalta" käytetään molempia viittaamaan väkivaltaan, joka kohdistetaan naisiin.

KESKEINEN VIESTI

- **Sukupuolistunut väkivalta on ihmisoikeusloukkaus, joka kohdistuu pääasiassa naisiin.**
- **Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käytetään usein synonyyminä sukupuolistuneen väkivallan kanssa.**

2.2 Sukupuolistuneen väkivallan muodot

Sukupuolistunutta väkivaltaa esiintyy monissa muodoissa ja sen voi jakaa viiteen eri kategoriaan (IRIN 2004):

1. seksuaalinen väkivalta, mukaan lukien raiskaus, avioliitossa tapahtunut raiskaus; (lapsen) seksuaalinen hyväksikäyttö, häpäisy, insesti; seksuaalinen riisto; pakkoprostituutio; seksuaalinen häirintä; seksuaalinen väkivalta sodan ja kidutuksen välineenä;
2. fyysinen väkivalta; (pahoinpitely)
3. vahingolliset perinteiset käytännöt: naisten sukupuolielinten silpominen; varhainen avioliitto; pakkoavioliitto; kunniamurha ja vammauttaminen; lapsenmurha ja/tai heitteillejätto
4. henkinen ja psykologinen väkivalta: hyväksikäyttö, nöyryyttäminen; eristäminen;
5. sosioekonominen väkivalta: syrjintä ja/tai mahdollisuuksien ja palvelujen kieltäminen; sosiaalinen syrjintä/syrjintä sukupuolisen suuntautumisen perusteella; syrjivä lainsäädäntömenettely.

Merkittävät eurooppalaiset oikeudelliset välineet ovat määritelleet sukupuolistuneen väkivallan erilaisia muotoja, joita on käsitelty CCM-GBV -projektin aikana ja joista kerrotaan lisää kappaleessa 5:

- perheväkivalta (3 artikla b kohta, Istanbulin sopimus)
- vainoaminen (34 artikla, Istanbulin sopimus)
- pakkoavioliitto (37 artikla, Istanbulin sopimus)
- ns. "kunnian" nimissä tehdyt rikokset (42 artikla, Istanbulin sopimus)
- naisen sukuelinten silpominen (38 artikla, Istanbulin sopimus)
- seksuaalinen väkivalta, mukaan lukien raiskaus (36 artikla, Istanbulin sopimus)
- seksuaalinen häirintä (40 artikla, Istanbulin sopimus)
- ihmiskauppa (2 artiklan 1 ja 6 kohta, direktiivi 2011/36/EU).

KESKEINEN VIESTI

- **Sukupuolistuneella väkivallalla on useita muotoja.**

✓ TEHTÄVÄT

- a) Millaisia sukupuolistuneen väkivallan muotoja Suomen laissa on mainittu? Miten nämä muodot on määritelty?

2.3 Tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta

Kouluttajan on tärkeää kerätä taustatietoa sukupuolistuneesta väkivallasta. Taustatietoja sukupuolistuneesta väkivallasta ovat mm.:

- määritelmät
- tilastot
- kansalliset aiheeseen liittyvät ohjeet ja työkalut
- tietoa ihmisoikeuskysymyksistä ja oikeudellisista vaikutuksista kansallisesti
- tietoa sidosryhmistä – kansainvälisellä, alueellisella ja kansallisella tasolla

Vaikka tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta EU:n alueella on saatavilla rajoitetusti, voi tietoja ja lukuja löytää lukuisista lähteistä (EIGE 2017a: 1). Osa tästä datasta käsittelee suoraan pakolaisnaisia, kun taas osa ei. Tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta voi löytää esimerkiksi seuraavilta tahoilta:

- Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE)
- EUROSTAT
- Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA)
- Euroopan komission vuosiraportti naisten ja miesten tasa-arvosta EU:ssa (sisältää osion sukupuolistuneesta väkivallasta)
- Yhdistyneiden kansakuntien tasa-arvojärjestö UN Women
- kansalliset ministeriöt, jotka käsittelevät naisasioita ja/tai maahanmuuttoa

Sen sijaan, että kouluttaja tuntee tilastot ulkoa, tämän tulisi käyttää tilastoja lisäämään tietoisuutta sukupuolistuneesta väkivallasta, tukemaan päätöksentekoa, tarjoamaan kuuntelijoille riippumatonta tietoa, jne.

KESKEINEN VIESTI

- Kouluttajana sinun on tärkeä omata taustatietoa sukupuolistuneesta väkivallasta.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Etsi tietoa sukupuolistuneesta väkivallasta yllä mainituilta tahoilta.
- b) Lue FRA:n (2014a) *EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta*⁴ -raportin keskeiset tulokset saadaksesi yleiskuvan sukupuolistuneen väkivallan laajuudesta ongelmana EU:n alueella.

2.4 Uudelleen ja toistuvasti uhriksi joutuminen

Kuten CCM-GBV-projektissa kävi ilmi, sukupuolistuneen väkivallan kohteeksi joutuneet pakolaisnaiset päätyvät usein uhreiksi useammin kuin keran (Farrell 2005: 145). Tällainen toistuvaksi uhriksi joutuminen on erityisen yleistä henkilörikoksissa, kuten perheväkivallassa, seksuaalisessa väkivallassa ja pahoinpitelyissä.. (Farrell 2005: 145).

Pakolaisnaiset joutuvat usein kärsimään useammasta sukupuolistuneen väkivallan muodosta – kahdesta tai useammasta (eli he joutuvat uhriksi uudelleen tai toistuvasti) (Olsvik 2009: 8—9). On esimerkiksi osoitettu, että pakkoavioliittoon on usein vahvasti kytköksissä muitakin sukupuolistuneen väkivallan muotoja. Pakkoavioliittotapauksia käsitellään yleisemmin perheväkivaltana kuin pakkoavioliittoina (Euroopan Parlamentti 2016a: 4). Lisäksi kunniamurhat, seksuaalinen väkivalta, lapsen hyväksikäyttö ja ihmiskauppa ovat todistetusti punoutuneet yhteen pakkoavioliittojen kanssa (Robbers 2008: 3; 37-38; Kvinnoforum 2005: 46; FEM Roadmap 2016: 5; Psaila et al. 2016: 26-29). Kouluttajan on tärkeää olla tietoinen siitä, että toistuva väkivallan kohteeksi joutuminen ei liity ainoastaan pakkoavioliittoihin, vaan myös kaikkiin muihin kappaleessa 5 käsitelyihin sukupuolistuneen väkivallan muotoihin.

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaiset joutuvat usein toistuvasti sukupuolistuneen väkivallan eri muotojen uhreiksi.

⁴ Raportti on saatavilla useilla kielillä.

2.5 Sukupuolistunut väkivalta ja kulttuuri

Kulttuuri on jaettujen käsitysten, tapojen, käyttäytymismallien ja arvojen järjestelmä, jota yhteiskunnan jäsenet käyttävät hahmottaakseen maailmaa ja toisiaan. On vaikeaa määritellä kulttuurin ja sukupuolistuneen väkivallan suhdetta. Melko usein törmää ennakkoluuloihin, että pakolaisnaisten kohtaama väkivalta johtuu heidän kulttuuristaan tai heidän kulttuurinsa hyväksy sen. Tämä taas johtaa kulttuurin stereotypisointiin, kun keskiössä kuuluisi olla yksittäisen hyväksikäyttäjän käytös. Tutkimukset osoittavat, että koska esimerkiksi perheväkivalta katsotaan tietyissä yhteisöissä kuuluvaksi osaksi kulttuuria, poliisi ja muut viranomaiset eivät ole puuttuneet perheväkivaltatapauksiin pakolaisyhteisöissä yhtä tarkasti, mikä taas lisää pakolaisnaisten riskiä joutua uudelleen hyväksikäytön kohteeksi. Kouluttajan on tärkeää painottaa sitä, että sukupuolistuneen väkivallan syinä ovat kulttuurin sijaan mm. työttömyys, eristyisyys kohdeyhteiskunnasta, kielitaidon puute, trauma ja sukupuoltenvälinen rakenteellinen eriarvoisuus (Rees & Pease 2006: 1—14; 2017).

Sukupuolistunutta väkivaltaa esiintyy kaikissa yhteiskunnissa riippumatta kulttuurista, uskonnosta ja sosioekonomisesta statuksesta: kun tutkitaan EU-tilastoja naispuolisten EU-kansalaisten kokemasta sukupuolistuneesta väkivallasta – kuten esimerkiksi FRA:n (2014a) *EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta* – huomataan, että ilmiö on yleinen kaikissa yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Sosioekonominen malli⁵, johon tutustutaan alakappaleessa 4.1, tarjoaa hyvän työkalun sukupuolistuneen väkivallan ymmärtämiseen ilmiönä.

Mitä tulee kulttuuriin, kouluttajan tulisi myös olla tietoinen siitä, että pakolaisnaisille tarjolla olevat tukipalvelut eivät aina ota huomioon pakolaisnaisten erityistarpeita (Sokoloff & Dupont 2005: 45-47; Crewswick 2017: 17-19). Tästä syystä kouluttajan tulisi painottaa osanottajille, että pakolaisnaisten kanssa toimiessa on tärkeää ottaa kulttuurilliset tekijät huomioon.

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuolistunutta väkivaltaa esiintyy kaikissa yhteiskunnissa ja kulttuureissa.
- Käytä sosioekonomista mallia sukupuolistuneen väkivallan selittämiseen ilmiönä.

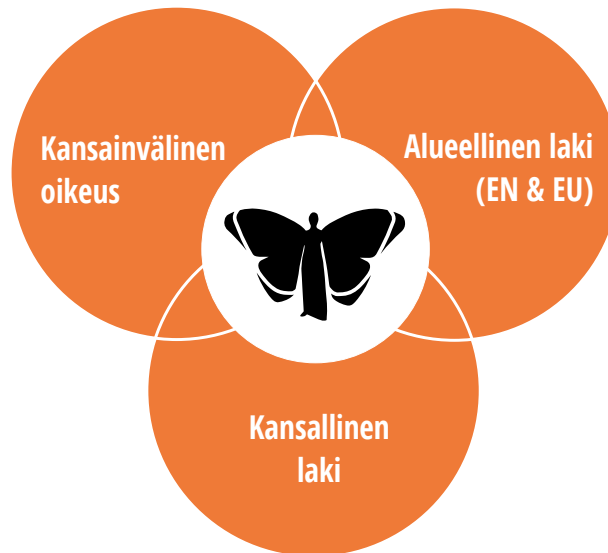
⁵ Tämä lähestymistapa identifioi henkilökohtaisia, ihmistenvälisiä, yhteisöllisiä ja yhteiskunnallisia (rakenteellisia) tekijöitä, jotka määrittelevät hyväksikäytön kohteeksi joutumisen riskin. Ekologinen malli pyrkii ymmärtämään sukupuolistuneeseen väkivaltaan johtavia olosuhteita ja sen seurauksia oikeuttamatta rikoksentehtäjän toimia (McCracken et al. 2013: 25).

KAPPALE 3

KANSAINVÄLISET JA ALUEELLISET SUKUPUOLISTUNUTTA VÄKIVALTAAN KÄSITTELEVÄT OIKEUDELLISET VÄLINEET

Jotta voidaan ymmärtää, mitä oikeuksia sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneilla pakolaisnaisilla on ja mistä nämä oikeudet ovat peräisin, on tärkeää tuntee tärkeimmät aihetta käsittelevät oikeudelliset välineet. Nämä esitellään tässä kappaleessa. Lisää tietoa löytyy myös kappaleesta 5.

Keskeiset pakolaisnaisten kokemaan väkivaltaa käsittelevät oikeudelliset perusteet

Kaavion suunnittelija: SOLWODI Deutschland e.V.

3.1 Kansainvälinen oikeus

Tässä alakappaleessa tutustutaan tärkeimpiin kansainvälisiin oikeudellisiin välineisiin, pääasiassa sopimuksiin, mutta myös suosituksiin. Kansainvälisistä sopimuksista tietäminen on tärkeää, sillä ne asettavat standardit kansalliselle lainsäädännölle.

3.1.1 Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW) (1971)

Tässä yleissopimuksessa "naisten syrjintä" tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, poissulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus tai tarkoitus on heikentää naisille – miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta ja siviilisäädystä riippumatta – kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella, sivistyksellisellä, kansalaisoikeuksiin liittyvällä tai muilla aloilla, tai mitätöidä nämä oikeudet (1 artikla). 3 artiklan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, mukaan lukien lainsäädäntötoimet, kaikilla aloilla, erityisesti poliittisella, sosiaalisella, taloudellisella ja sivistyksen alalla, varmistaakseen naisten kehityksen ja etenemisen, jotta heille taataan mahdollisuudet harjoittaa ja nauttia ihmisoikeuksista ja perusvapauksista tasa-arvoisina miesten kanssa.

KESKEINEN VIESTI

- CEDAW vaatii sopimusvaltioita poistavat kaiken nainiin kohdistuvan syrjinnän.
- CEDAW on Istanbulin sopimuksen maailmanlaajuinen prototyyppi.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Tarkista CEDAW:n Suomea käsittelevä seurantaraportti ([CEDAW 2007](#)) Mitä kansallisia haasteita on mainittu? Liittyvätkö nämä haasteet pakolaisnaisiin?

3.1.2 Sopimus pakolaisten oikeudellisesta asemasta (Geneven pakolaissopimus) (1951)

Pakolaisstatuksen saadakseen henkilön tulee täyttää sopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdassa määritellyt ehdot:

”jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan; tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne.”

Kouluttajan tulisi olla tietoinen, että Geneven pakolaissopimusta on kritisoitu miehiä suosivaksi, sillä naispuoliset turvapaikanhakijat jäävät usein sopimuksen perinteisen tulkinnan ulkopuolelle. Ihmisoikeuksia koskevien sopimusten (esim. CEDAW) myötä erityisesti naisia koskevan vainon määrittelyminen on helpottunut: sukupuoleen liittyvä vaino tarkoittaa vainoa⁶, josta todennäköisemmin kärsivät naiset sukupuolensa takia (Palmer & Smith 2001: 13; Crawley 2001). YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) on asettanut suosituksia koskien sukupuoleen perustuvaa vainoa pakolaissopimuksen⁷ puitteissa. Myös EU-toimielimet kasvavissa määrin kehittävät lainsäädäntöä, jonka perusteella sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisten on mahdollista hakea turvapaikkaa sukupuoleen kohdistuneen vainon perusteella. Tästä esimerkkinä on direktiivi 2011/95/EU (ks. 3.2.3).

Kouluttajan tulisi myös tietää, että pakolaisnaisille harvoin myönnetään pakolaisstatusta sukupuoleen perustuvan vainon perusteella, vaikka välineitä tähän onkin. Pakolaissopimusta on esimerkiksi vaikeaa soveltaa perheväkivallan piirissä, sillä,

perheväkivalta, jossa rikoksenteijät ovat ei-valtiollisia toimijoita ja joka useimpien naisten tapauksessa tapahtuu nykyisen tai entisen läheisen ihmissuhteen kontekstissa, katsotaan johdonmukaisesti yksityisasiaksi, joka koskee naisia yksilöinä eikä ”tietyn yhteiskuntaluokan” jäseninä (Palmer & Smith 2001: 14).

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuoleen perustuva vaino katsotaan hyvin harvoin riittäväksi perusteeksi pakolaisstatukselle.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Tarkista, miten Suomessa määritellään oikeus turvapaikkaan. Mitä muita kansainvälisen suojelun muotoja Suomen lainsäädäntö hyväksyy?

Lisää lukemista

Haines, Roger (n.d.): Gender-Related Persecution

<https://www.refworld.org/pdfid/470a33b50.pdf>

UNHCR (2003): Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons - Guidelines for Prevention and Response, Chapter 8, p. 109-122

<https://www.unhcr.org/en-ll/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html>

⁶ Mikäli olet kiinnostunut lukemaan lisää pakolaissopimuksesta, sukupuoleen perustuvasta vainosta ja sopimuksen alasta, voit lukea Hainesin (n.d.) artikkelin (ks. Lisää lukemista).

⁷ UNHCR (2002): Ohjeet kansainväliseen suojeluun No.1: Sukupuoleen liittyvä vaino vuoden 1951 sopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan kontekstissa ja/tai sen vuoden 1967 protokolla pakolaisten statuksesta (Guidelines on International Protection No.1: Gender-Related Persecution within the context of Art.1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees) HCR/GIP/02/01.

3.2 Alueellinen laki

Eurooppalaisessa kontekstissa tärkeää on huomioida Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin tarjoamat oikeudelliset välineet ja se, kuinka ne koskevat sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneita pakolaisnaisia. Nämä alla esitellyt välineet velvoittavat Euroopan neuvoston sopimusvaltioita ja Euroopan unionin jäsenvaltioita.

3.2.1 Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) (2011)

Ensimmäisenä oikeudellisesti sitovana sukupuolistunutta väkivaltaa ja perheväkivaltaa käsittelevänä sopimuksena Istanbulin sopimus loi kattavat puitteet väkivallan torjumiselle, uhrien suojelulle ja rikoksenteleijöiden syytteenpanolle. Sopimus vahvistaa määritelmät väkivallan eri muodoille, perusoikeuksille, ehkäiseville toimenpiteille, suojelulle, tukitoimille ja muulle avulle naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan konteksteissa. Marraskuussa 2016 kaikki EU-jäsenvaltiot allekirjoittivat sopimuksen ja suurin osa on ratifioinut sen. Myös EU allekirjoitti sopimuksen. Tämä merkitsee sitä, että sekä EU että sen jäsenvaltiot ovat oikeudellisesti sitoutuneita sopimusehtoihin (Euroopan parlamentti 2016a: 4; EN 2018; Christofi et al. 2017: 11-12, 84). Jos sopimus ratifioidaan, EU tulee olemaan ”Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmän” (GREVIO) valvonnan alaisena ja sen täytyy toimeenpanna sukupuolistuneen väkivallan kitkemisen kannalta tarpeellinen lainsäädäntö (ks. 7 artikla 1 kohta), (De Schutter 2016: 48-49).

Istanbulin sopimus on tärkeä lähtökohta sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten kanssa työskenteleville ohjaajille. Pakolaisnaisten näkökulmasta on olennaista, että Istanbulin sopimuksessa sukupuolistuneen väkivallan muodot katsotaan vainoksi, ja sen perusteella YK:n pakolaissopimusta tulisi tulkita sukupuoleen liittyvät kysymykset huomioiden (60 artikla 1 kohta) ja turvapaikanhakuprosessin tulisi ottaa nämä kysymykset huomioon ja palauttamiskiellon periaatetta⁸ kunnioittaa (61 artikla). Sopimuksessa myös säädetään, että sopimusvaltioiden tulee kehittää turvapaikanhakijoille sukupuoleen liittyvät kysymykset huomioon ottavia tukipalveluja (60 artikla 3 kohta) (EN n.d. a). Kappaleessa 5.2.1 tutustutaan tarkemmin sopimuksen maahanmuuttoon liittyviin aspekteihin pakkoavioliiton esimerkin kautta.

KESKEINEN VIESTI

- Istanbulin sopimus on sukupuolistuneen väkivallan ja perheväkivallan alalla oikeudellisesti sitova
- Sopimus säättää minimistandardit kaikkien mainittujen sukupuolistuneen väkivallan muotojen kanssa toimimiseen ja niiden torjumiseen.
- Sopimuksen perusteella sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneilla naisilla tulee olla pääsy varta vasten suunniteltujen tukipalvelujen piiriin.
- Sopimuksessa säädetään erikseen maahanmuutosta ja turvapaikasta.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Lue [Explanatory Report of the Istanbul Convention](#)⁹ (EN 2011).
- b) Selvitä, onko Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanossa Suomessa puutteita ja onko niitä kritisoitu esim. kansalaisjärjestöjen toimesta? Sisältyykö kritiikkiin erityisiä huolia liittyen pakolaisnaisiin?
- c) Tarkista Suomen osio sivulta [GREVIO Monitoring Report](#) (EN n.d. b).
- d) Suorita verkkokurssi [Coe's HELP online course on Violence against Women](#) (EN n.d. c).

⁸ Palauttamiskiellon periaate on turvapaikkaa ja kansainvälistä pakolaisten suojelua koskeva periaate, jonka tehtävänä on varmistaa, että sukupuolistuneen väkivallan uhria, joka on suojelun tarpeessa, riippumatta hänen statuksestaan tai oleskelupaikastaan, ei saa karkottaa sellaiseen maahan, jossa hänen elämänsä on vaarassa tai jossa häntä uhkaa kidutus tai epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu..

⁹ Saatavilla myös ranskaksi.

3.2.2 Direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista (Uhridirektiivi) (2012)

EU on aikaisemmin määrännyt ainoastaan vähimmäisvaatimuksia koskien rikosten uhreja. Uhridirektiivi laajentaa näitä oikeuksia ja nimenomaisesti viittaa sukupuolistuneeseen väkivaltaan (esim. johdanto-osan 17. kappale). Jäsenvaltioiden täytyy täyttää vähintään nämä vaatimukset, joita ovat mm.:

Uhridirektiivin vähimmäisvaatimukset EU-jäsenvaltioille

Kaavion suunnittelu (pohjautuen Euroopan komission kaavioon uhridirektiivistä (EK 2017)): SOLWODI Deutschland e.V.

Näiden oikeuksien tulisi olla uhrien saatavilla syrjimättömin edellytyksin, eli ne koskevat myös pakolaisnaisia heihin kohdistuneen rikoksen ollessa tapahtunut EU:n alueella (1 artikla 1 kohta). END FGM Network listaa julkaisussaan naisen sukupuolielinten silpomisen uhrien käytössä olevat menettelylliset oikeudet rikosoikeudellisessa menettelyssä (END FGM Network 2016a). Sama lähde on hyödyllinen myös muiden kappaleessa 5 mainittujen sukupuolistuneen väkivallan muotojen kanssa toimiessa.

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaiset ovat uhridirektiivissä tunnustettuja oikeudenhaltijoita.
- Jäsenvaltiot ovat velvoitettuja toteuttamaan mainitut oikeudet kansallisella lainsäädännöllä.

✓ TEHTÄVÄT

- Selvitä, onko uhridirektiivin täytäntöönpanossa Suomessa puutteita ja onko toimeenpanoa kritisoitu esim. kansalaisjärjestöjen toimesta? Sisältyykö kritiikkiin erityisiä huolia liittyen pakolaisnaisiin?
- Lue [Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime - Questions and Answers on the rights to support and protect victims of gender-based violence, including women affected by female genital mutilation](#)¹⁰.

¹⁰ Saatavilla myös ranskaksi.

3.2.3 Muut eurooppalaiset oikeudelliset välineet

Koulutuksen kannalta voi olla hyödyllistä tutustua myös muihin eurooppalaisiin oikeudellisiin välineisiin, jotka tunnustavat sukupuoleen perustuvan vainon ja sukupuolistuneen väkivallan ihmisoikeusloukkauksina:

- Euroopan ihmisoikeussopimus (ECHR): pakolaisnaisia koskeva sukupuolistunut väkivalta voi kuulua ECHR:n piiriin sillä perusteella, että se vahingoittaa henkilön oikeutta elää (2 artikla) tai häntä uhkaa kidutus tai epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu (3 artikla) ja se loukkaa hänen oikeuttaan fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen (Štirn & Minić 2016: 78; ECHR 2018: 1—13);
- Direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle t.s. määritelmädirektiivi, joka tunnustaa sukupuoleen perustuvan vainon 9 artiklan 2 kohdan f alakohdassa ja 10 artiklan 1 kohdan d alakohdassa ja että sukupuolistuneen väkivallan uhreilla on oikeus toissijaiseen suojeluun;
- Direktiivi 2013/33/EU kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista t.s. vastaanottodirektiivi, jonka perusteella sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneilla/pakenevilla naispuolisilla turvapaikanhakijoilla on oikeus (erityisesti heille suunnattuihin) sosiaaliin ja oikeudellisiin tukipalveluihin sekä vastaanotto-olosuhteisiin. Se myös vaatii valtioita estämään sukupuolistuneen väkivallan pakolaisille tarkoitetussa majoituksessa (18 ja 21 artikla);
- Direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä t.s. turvapaikkamenettelydirektiivi, jonka mukaan hakijalta on tämän suostumuksen mukaisesti mahdollista kerätä oikeuslääketieteellistä todistusaineistoa, joka voi osoittaa aiemmin tapahtunutta vainoa tai vakavaa haittaa – esim. naisen sukupuolielinten silpomista, seksuaalista väkivaltaa (esim. 10 artikla 3 kohta d alakohta, 15 artikla 3 kohta a alakohta).

3.3 Kansallinen laki

Yllä mainitut kansainväliset ja alueelliset oikeudelliset välineet luovat minimistandardeja kansalliselle lainsäädännölle, mutta kansallinen lainsäädäntö ja lainsäädännön toimeenpano vaihtelevat. Kouluttajan voi olla hyödyllistä perehtyä siihen, kuinka yllämainittuja sopimuksia ja välineitä on implementoitu kansalliseen lakiin ja miten lakia toimeenpannaan käytännössä mm. tarjotaanko tiettyjä palveluita käytännössä.

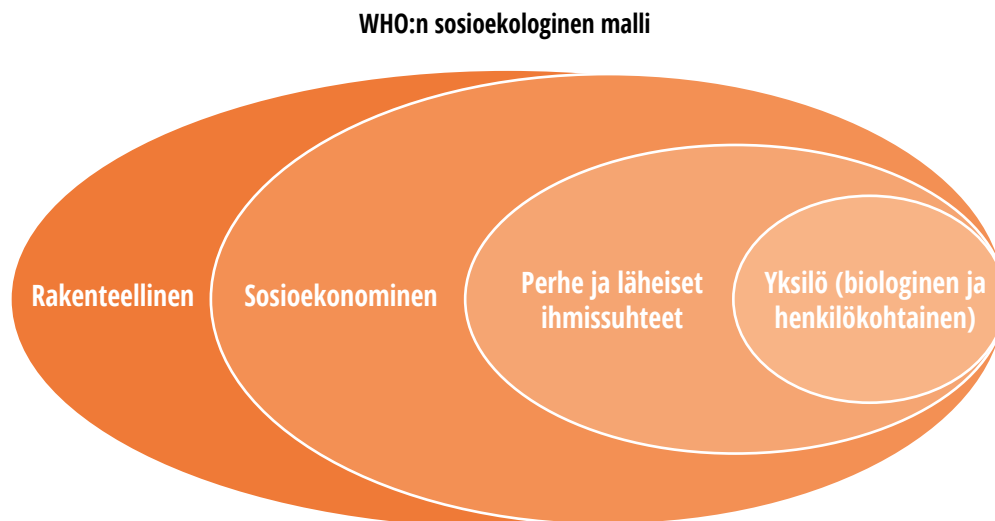
KAPPALE 4

VÄKIVALLAN SOSIAALINEN KONTEKSTI JA SUKUPUOLISTUNEEN VÄKIVALLAN SEURAUKSET

Tässä kappaleessa käsitellään väkivallan sosiaalista kontekstia ja sukupuolistuneesta väkivallasta sen uhreille koituvia seurauksia. Erikseen käsitellään sukupuolistunutta väkivaltaa maahanmuuttokontekstissa. Alla mainitut väkivallan seuraukset pätevät kaikkiin kappaleessa 5 käsiteltäviin sukupuolistuneen väkivallan muotoihin. Huomionarvoista kuitenkin on, että se miten uhri seuraukset kokee on aina yksilöllistä, ja kokemukseen vaikuttavat henkilön olosuhteet, luonne, henkilökohtainen sietokyky ja saatu tuki.

4.1 Väkivallan sosiaalinen konteksti

Maailman terveysjärjestön (WHO) väkivallan sosioekologista mallia käytetään usein selittämään väkivallan monimutkaista luonnetta. Mallissa on neljä tasoa ja se selittää, kuinka kukin tasoista vaikuttaa väkivaltaan ilmiönä.

WHO 2002: 12

Yksilötasolla on useita riskitekijöitä, jotka voivat altistaa pakolaisnaiset sukupuolistuneelle väkivallalle:

- sukupuoli
- ikä: ikä vaikuttaa siihen mille väkivallan muodoille tytöt/naiset altistuvat¹¹:

Vaihe	Väkivallan muoto/tyyppi
Ennen syntymää	Sukupuoleen perustuva abortti; pahoinpitely raskauden aikana; pakotettu raskaus
Varhaislapsuus	Lapsenmurha; henkinen ja fyysinen hyväksikäyttö; ruoan ja terveydenhuollon heikompi saatavuus (kuin pojilla)
Lapsuus	Lapsiavioliitto; sukupuolielinten silpominen; seksuaalinen hyväksikäyttö; ruoan, terveydenhuollon ja koulutuksen heikompi saatavuus (kuin pojilla); ihmiskauppa
Nuoruus/murrosikä	Väkivalta seurustelun aikana; taloudellinen pakottaminen seksiin; seksuaalinen hyväksikäyttö työpaikalla; seksuaalinen häirintä; järjestetty avioliitto; ihmiskauppa; muut seksuaalisen väkivallan muodot
Aikuisuus	Fyysinen, henkinen ja seksuaalinen hyväksikäyttö; pakotettu raskaus; seksuaalinen hyväksikäyttö työpaikalla; seksuaalinen häirintä; raiskaus; lesken hyväksikäyttö, kuten omaisuuden anastus ja "seksuaalisen puhdistautumisen" rituaalit
Vanhuus	Lesken hyväksikäyttö, kuten omaisuuden anastus; syytökset noituudesta; fyysinen ja henkinen väkivalta; ruoan ja terveydenhuollon heikompi saatavuus (kuin miehillä)

¹¹ Perustuu UNHCR:n (2003) taulukkoon julkaisussa Sexual and Gender-Based Violence During the Life Cycle (Ibid: 20).

- Vammaisuus: pysyvistä vammoista kärsivät pakolaisnaiset voivat olla haavoittuvaisempia väkivallalle, sillä he ovat usein kykenemättömpiä tunnistamaan vaaroja ja puolustamaan itseään.

Väkivallan riskiin vaikuttavat myös perheolosuhteet ja muut läheiset ihmissuhteet (toinen taso), sosioekonomiset olosuhteet (kolmas taso) ja yhteiskunnan rakenteet.

KESKEINEN VIESTI

- **Väkivallan uhriksi joutumisen riskejä voi kuvata eri tasoilla: biologiset, sosiaaliset, kulttuuriset, taloudelliset ja rakenteelliset.**

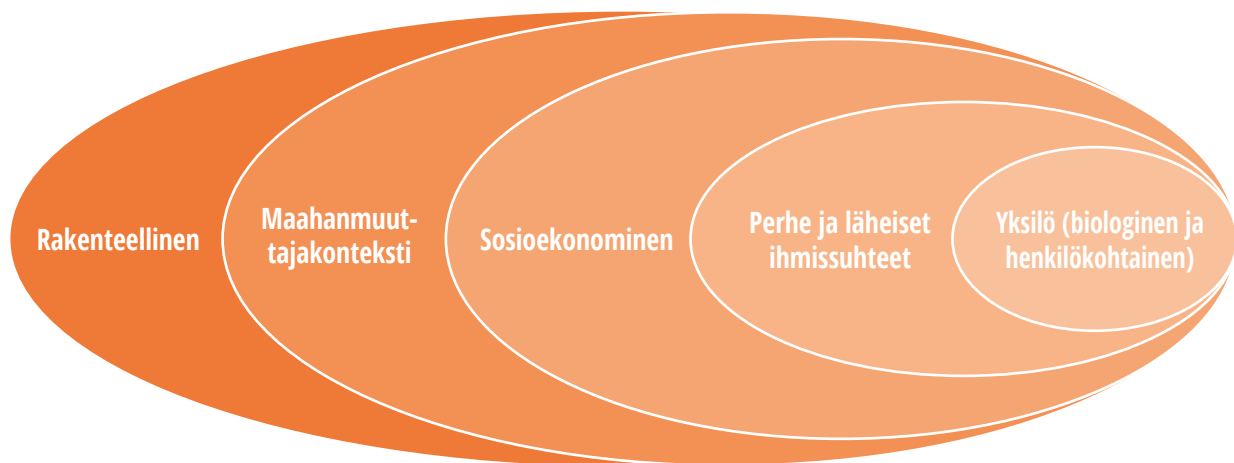
✓ TEHTÄVÄT

- Lue WHO: (2002) *World Report on Violence and Health*¹² (Ibid.: 3—19).
- Lue CCM-GBV -projektin käsikirjasta (2019) sukupuolistuneen väkivallan riskitekijöistä (Ibid.).

4.2 Maahanmuuttajastatus ja väkivalta

Pakolaisnaiset eivät ole suuremmissa vaaroissa joutua väkivallan uhreiksi etnisyytensä takia, vaan koska he kohtaavat jokapäiväisessä elämässään lukuisia sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän muotoja. Mm. epävarma maassaoluskelustatus ja rajoitettu pääsy kohtamaan sosiaaliturvajärjestelmän, terveydenhoitojärjestelmän ja työmarkkinoiden piiriin lisäävät väkivallan riskiä. Uuteen maahan siirtyminen tarkoittaa sosiaalisen pääoman menetystä, joka taas voi johtaa sosiaaliseen eristäytyneisyyteen ja kasvattaa väkivallan uhriksi joutumisen riskiä (Logar & Vargová 2015: 35). Näitä maahanmuuttajastatuksesta johtuvia väkivallan lisäriskitekijöitä voidaan kuvata sosioekologisessa mallissa omana tasonaan. Tämä taso kuvaa sitä, kuinka maahanmuutto ja siihen liittyvä liikkeessäolo ja epävarma tulevaisuus mm. haastavat sukupuolirooleja ja kasvattavat perheensisäisiä jännitteitä, johtaen joskus väkivaltaan. Lisätietoa maahanmuuttajastatuksesta väkivallan riskitekijänä löytyy CCM-GBV -projektin käsikirjasta.

Sosioekonominen malli maahanmuuttokontekstissa

Kaavion suunnittelija (perustuen WHO:n malliin): SOLWODI Deutschland e.V.

KESKEINEN VIESTI

- **Pakolaisnaiset ovat keskimääräistä suuremmissa vaaroissa altistua väkivallalle maahanmuuttajastatuksensa vuoksi.**
- **Käytä koulutuksessa sosioekologista mallia selittääksesi väkivallan riskitekijöitä.**

¹² Saatavilla useilla kielillä.

HARJOITUS 1 – Osallistamisen varmistaminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tehdä organisaatioita tietoisiksi syrjivistä käytännöistä ja saada ne panemaan täytäntöön osallistamista tukevia käytäntöjä.
Aika	Ryhmätö (30 minuuttia); keskustelu kaikkien osallistujien kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Työskennellä 3-4 hengen ryhmissä. Lue <i>Exercise 3.1 inclusion instead of discrimination</i> Logarin ja Vargován oppaasta <i>Effective Multi-Agency Cooperation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual</i> (2015: 28). Seuraa ohjeita ja jaa osallistujille em. julkaisussa oleva taulukko <i>3.1 Table for applying a human rights-based approach for ensuring inclusiveness</i> (Ibid: 29) (30 minuuttia). Keskustelkaa ryhmätöön tuloksista kaikkien osallistujien kesken. Jäävätkö jotkin pakolaisnaisryhmät organisaatiosi antaman tuen ulkopuolelle? Miten heidät voitaisiin osallistaa? (20 minuuttia)

TEHTÄVÄT

- Lue CCM-GBV -käsikirjasta sukupuolistuneen väkivallan riskitekijöitä käsittelevä kappale.

4.3 Yhteiskunnalliset ja sosiaaliset seuraukset

Sukupuolistuneen väkivallan seuraukset ovat vakavia. Kouluttajan tulisi tuntee sukupuolistuneen väkivallan yhteiskunnallisia seurauksia, kuten että väkivalta voi aiheuttaa sen, etteivät pakolaisnaiset osallistu yhteiskunnan toimintaan. Perheväkivalta voi estää yksilöä kehittämästä taitoja ja kykyjä, jotka voisivat olla yhteiskunnalle hyödyksi, sillä uhri joutuu keskittymään perheen sisäisiin ongelmiin ja koska tekijä usein rajoittaa uhrin vapauksia, liikkumista ja toimintaa (Al Usta et al. 2012). Pakolaisnaisten kohdalla osallistumattomuus vaikuttaa myös epäsuotuisasti mahdollisuuteen integroitua. Väkivalta johtaa epävakaaseen ja turvattomaan perhe-elämään, varsinkin silloin, kun rikoksentehtäjä on perheenjäsen tai kumppani. Erityisesti traumatisoitumisesta tai muista mielenterveysongelmista kärsivien pakolaisäitien lasten psykososiaalinen hyvinvointi on vaarassa. Väkivalta voi johtaa ystävien ja sosiaalisten suhteiden menettämiseen; syrjäytymiseen; työpaikan menettämiseen tai työpaikan löytämisen vaikeuteen; joka taas johtaa taloudellisiin menetyksiin ja mahdollisesti yhteiskunnallisen aseman menettämiseen.

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaisten kokema sukupuolistunut väkivalta aiheuttaa vakavia seurauksia yksilölle ja yhteiskunnalle.

TEHTÄVÄT

- Suorita harjoitus 2 tutustuaksesi aiheeseen. Millaisia väkivallan yhteiskunnallisia seurauksia tiedät?

4.4 Taloudelliset seuraukset

Sukupuolistunut väkivalta aiheuttaa uhrilleen sekä suoria- että epäsuoria taloudellisia kustannuksia. Suoria kustannuksia ovat esim. terveydenhoitokustannukset, kuten hoidot ja ensiapukäynnit, sekä oikeudelliset kustannukset. Epäsuoria kustannuksia taas ovat esim. kumppanin tulojen menetys eron seurauksena, työpaikan menettäminen, koska ei kykene suoriutumaan työstä väkivallan seurausten vuoksi tai terveysvakuutuksen menettäminen (Al Usta et al. 2012).

Pakolaisnaisten tapauksessa on tärkeää lisäksi huomioida mahdollinen maahanmuutosta johtuva taloudellinen haavoittuvuus, joka voi esim. altistaa ihmiskaupalle. Samaten on tutkimuksissa todettu, että mikäli pakolaismiesten osallistuminen kohdemaan työelämään evätään, saattaa mies kompensoida autonomian menettämistä perheväkivallalla (Sansonetti 2016: 44).

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuolistuneella väkivallalla on pakolaisnaisille usein myös taloudellisia seurauksia.

HARJOITUS 2 - Sukupuolistuneen väkivallan sosiaalisten ja taloudellisten seurausten ja riskien tunnistaminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on lisätä osallistujien tietoisuutta väkivallan erilaisista sosiaalisista ja taloudellisista seurauksista.
Aika	Parityö (20 minuuttia); keskustelu kaikkien osallistujien kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennellään pareittain. Kumpikin parista kertoo tuntemastaan tapauksesta (muista anonyymeisti!) ja siitä, millaisia sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia sukupuolistuneella väkivallalla oli tapauksessa ollut. Kummallakin parilla on 10 minuuttia aikaa, toisen kuunnellessa. Tämän jälkeen parit keskustelevat tuntemistaan väkivallan sosiaalisista ja taloudellisista seurauksista (10 minuuttia). Lopuksi keskustelkaa parityön tuloksista koko ryhmän kesken (10 minuuttia).

✓ TEHTÄVÄT

- a) Suorita harjoitus 2. Millaisia väkivallan taloudellisia seurauksia tiedät?

4.5 Terveydelliset seuraukset

Sukupuolistuneen väkivallan terveydelliset seuraukset voidaan jakaa kolmeen kategoriaan:

1. Fyysiset seuraukset:

- vammat: heikentynyt toimintakyky
- seksuaaliterveys: häiriöt kuukautiskierrossa, vatsaontoleikkaukset, raskauden aikaiset komplikaatiot, keskenmeno ja ennenaikainen synnytys, sukupuolitaudit;

2. (Psyko)somaattiset seuraukset:

- ruoansulatuselimistön häiriöt, verisuoniston häiriöt, ihotaudit, hengityselinsairaudet;

3. Psykologiset seuraukset:

- Traumaperäinen stressihäiriö (PTSD): voimistunut reagointi ärsykkeisiin, unihäiriöt, sängyssä olon pelko, ärtyneisyys, viha, aggressio, vihamielisyys, ylivalppaus, fyysiset reaktiot hyväksikäytöstä muistuttavissa tilanteissa;
- masennus: uneliaisuus, itsetuhoiset ajatukset/itsemurhayritykset, unihäiriöt;
- sosiaalisten tilanteiden pelko: fobiat, syömishäiriöt ja -vaikeudet, itsekunnioituksen ja itsetunnon menetys, itsetuhoisuus;
- dissosiativiset häiriöt: sulkutila eli horros, depersonalisaatio, monipersoonahäiriö;
- epäterveet selviytymisstrategiat: riskialtis seksuaalinen käyttäytyminen, tupakointi, alkoholin ja huumeiden väärinkäyttö (National Centre on Domestic Violence, Trauma & Mental Health 2014: 1—4; US Department of Veterans Affairs n.d.).

Tutkimuksissa on todettu, että EU-kansalaisiin verrattuna pakolaisnaiset kärsivät useammista ja vakavammista pitkäkestoisista traumaista, sillä heidän kokemansa väkivalta on usein ollut tarkoituksellisesti aiheutettua. Epävarma maassaolotilanne, sosiaalisten verkostojen puute ja heikot työllisyysmahdollisuudet pahentavat psykologisia ongelmia entisestään. PTSD:n lisäksi muutkin psykiatriset ja somaattiset sairaudet ja häiriöt ovat keskimääräistä yleisempiä pakolaisnaisten keskuudessa (Lethi et al. 2016: 19—20). Lisätietoa traumatisoituneiden asiakkaiden kanssa toimimiseen alakappaleessa 8.1.

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneet naiset kärsivät usein fyysisistä, (psyko)somaattisista ja psykologisista ongelmista.

4.6 Oikeudelliset seuraukset

Jos nainen päättää tehdä ilmoituksen väkivallasta, rikosilmoituksen tekemisestä seuraa kaksi pääasiallista oikeudellista seurausta: 1) osallistuminen rikosoikeudelliseen menettelyyn ja 2) mahdollisuus vaatia uhridirektiivin (ks. 3.2) mukaisia korvauksia aineellisista ja aineettomista vahingoista. Väkivallan vuoksi voidaan joutua pohtimaan myös seuraavia oikeudellisia seikkoja: 1) kumppanista itsenäinen maassaolotilanne, 2) avioero 3) lasten huoltajuus.

KAPPALE 5

SUKUPUOLISTUNEEN VÄKIVALLAN MUODOT PAKOLAISKONTEKSSISSA

Tässä kappaleessa esitellään pakolaisnaisten usein kohtamia sukupuolistuneen väkivallan muotoja ja niiden vaikutuksia pakolaiskontekstissa. Väkivallan muodot on esitelty samassa järjestyksessä kuin ne esiintyvät Istanbulin sopimuksessa. Lisäksi käsitellään ihmiskauppaa.

5.1 Perheväkivalta

Istanbulin sopimuksen 3 artiklan b kohdassa perheväkivalta on määritelty seuraavasti: ”perheväkivalta tarkoittaa kaikkia perheen tai kodin sisäisiä tai toistensa entisten tai nykyisten puolisoitten tai kumppanien välisiä ruumiillisen, seksuaalisen, henkisen tai taloudellisen väkivallan tekoja riippumatta siitä, asuuko väkivallantekijä tai onko hän asunut samassa asunnossa uhrin kanssa” (Ibid.). Tällaista hyväksikäyttöä sanotaan piilossa tapahtuvaksi hyväksikäytöksi, sillä se tapahtuu yksityiselämän suojassa. Perheväkivalta voidaan jakaa kahteen väljään luokkaan: nykyisten tai entisten kumppanien väliseen väkivaltaan sekä vanhempien ja lasten väliseen väkivaltaan (EN 2011: 7).

Perheväkivalta katsotaan sukupuolistuneen väkivallan muodoksi, sillä se vaikuttaa pääasiassa naisiin: 9/10 sen uhreista on naisia. (Štirn & Minić 2016: 8; EIGE 2013: 3). Tällainen väkivalta on usein toistuvaa ja asteittain pahenevaa (WAVE 2017: 43). Siihen liittyvän fyysisen, henkisen ja taloudellisen väkivallan vuoksi perheväkivalta johtaa suuriin inhimillisiin ja taloudellisiin kustannuksiin esim. terveyden, oikeuden ja muiden julkisten palvelujen saralla (Alhabib et al. 2009: 370).

KESKEINEN VIESTI

- Perheväkivalta on ns. piilorikollisuutta, sillä se tapahtuu yleensä yksityiselämän suojassa.
- Perheväkivaltaan voi kuulua fyysistä (mm. seksuaalista) ja henkistä hyväksikäyttöä sekä taloudellista rajoittamista.
- Perheväkivalta on usein toistuvaa ja asteittain pahenevaa.

✓ TEHTÄVÄT

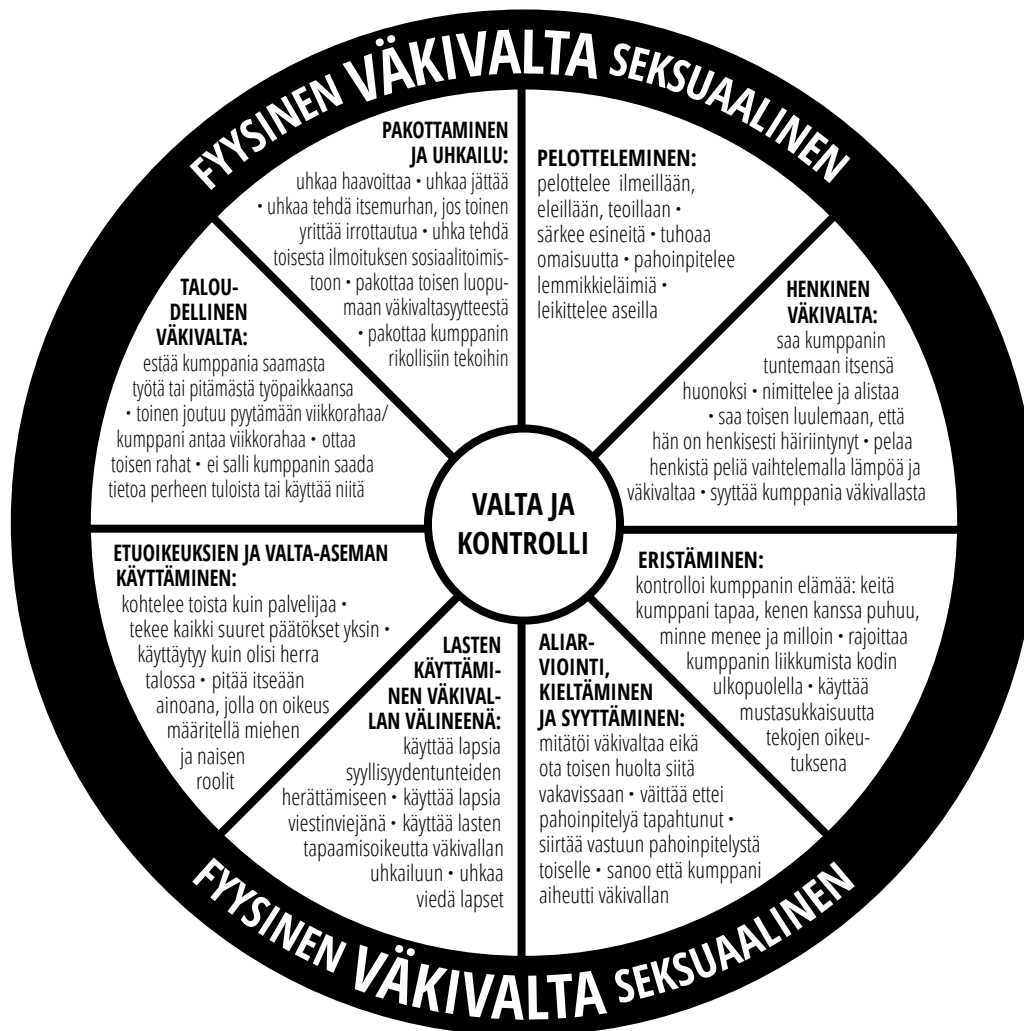
- a) Tunnistetaanko Suomen laissa perheväkivalta yhtenä väkivallan muotona?

🕒 HARJOITUS 3 - Perheväkivaltaan liittyvät harhaluulot

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on käydä läpi perheväkivaltaan ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyviä harhaluuloja.
Aika	Keskustelu ryhmän kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Keskustelkaa ryhmässä, millaisia harhaluuloja perheväkivaltaan ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyy (15 minuuttia). Keskustelun jälkeen voitte tarkistaa, millaisia harhaluuloja Štirn ja Minić (2016: 22) mainitsevat. Jäikö jokin mainitsematta? Oletteko samaa mieltä kaikista julkaisussa esitetyistä harhaluuloista? (5 minuuttia)

5.1.1 Vallan ja kontrollin ympyrä

Perheväkivalta on ongelmana hyvin monimutkainen: rikoksenteikijän valta uhriin kasvaa hiljalleen, kun taas uhrin on vaikeampaa ja vaikeampaa päästä irti suhteesta (Štirn & Minić 2016: 28). Kuvatakseen ongelman monimutkaisuutta, Domestic Abuse Intervention Programs kehitti niin sanotun vallan ja kontrollin ympyrän. Vallan ja kontrollin ympyrä asettaa vallan ja kontrollin renkaan napaan. Uhkailu, pelottelu ja pakottaminen kuvataan mallissa pyörän puolina, kun taas koossapitävä vanne kuvaa fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa. Mallia voidaan käyttää väkivallan katkaisuhjelmissä, joissa hyväksikäyttäjä voi ymmärtää mallina avulla ja käyttää mallia päästäkseen eroon väkivaltaisista taipumuksistaan. Uhreille malli taas voi tarjota tavan kuvailla kokemaansa. Ympyrä auttaa hahmottamaan väkivallan muodot, tarkoitukset ja vaikutukset (Duluthin malli n.d. a).

Duluthin malli n.d. b

KESKEINEN VIESTI

- Perheväkivallan keskiössä on hyväksikäyttäjän omaama valta ja kontrolli.
- Vallan ja kontrollin ympyrä auttaa hahmottamaan väkivallan muotoja, tarkoituksia ja vaikutuksia.

✓ TEHTÄVÄT

- Tarkista, onko *Vallan ja kontrollin ympyrä* saatavilla osanottajien työssään kohtaamilla kielillä, jotta he voisivat käyttää sitä esim. pakolaisnaisten kanssa toimiessaan (Duluthin malli n.d. c).
- Katso *nämä videot* (Duluthin malli n.d. d). Löydätkö samoilta sivuilta muita malleja, joita voisit esitellä osanottajille?

🕒 HARJOITUS 4 - Miksi väkivaltaisessa parisuhteessa pysytään?

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on saada osanottajat ymmärtämään syitä, joiden vuoksi pakolaisnaiset pysyvät väkivaltaisessa parisuhteessa.
Aika	Keskustelu ryhmän kesken (30 minuuttia)
Harjoitus	Pohtikaa ryhmässä syitä väkivaltaiseen parisuhteeseen jäämiselle (15 minuuttia). Tutustukaa sitten Štirnin ja Minićin (2016: 22) mainitsemiin sukupuolistuneen väkivallan syihin ja muihin <i>Domestic Abuse Intervention Programsin</i> kehittämiin malleihin (Duluthin malli n.d. c). Kävikö materiaaleista ilmi syitä, joita keskustelussa ei tullut esille? (15 minuuttia)

🕒 HARJOITUS 5 - Oman ymmärryksen lisääminen vallan ja kontrollin ympyrämallista

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, millaisista vallan ja kontrollin muodoista väkivaltainen parisuhde koostuu.
Aika	Keskustelu ryhmän kesken (25 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää ryhmänä. Piirtäkää Vallan ja kontrollin ympyrä suurelle paperille tai liitutaalulle yms. Kirjoittakaa keskelle "Valta ja kontrolli", mutta jättäkää muut osat tyhjiksi. Keskustelkaa ryhmässä, mitä vallankäytön ja kontrolloimisen kategorioita on ja mitä ne sisältävät. Tämän jälkeen katsokaa alkuperäistä mallia. Unohditteko jotakin? (25 minuuttia). Saman harjoituksen voi tehdä myös käyttäen muita <i>Domestic Abuse Intervention Programsin</i> verkkosivuilta löytyviä malleja.

5.2 Kunniarikokset

Kunniarikosten taustalla on näkemys perheen kunnian säilyttämisestä tai palauttamisesta. Kunniaan perustuva väkivalta tulee nähdä yleiskäsitteenä, joka voi saada monia muotoja aina henkisestä fyysiseen ja seksuaaliseen väkivaltaan (Terre des Femmes n.d.):

- pakkoavioliitto (ks. 5.2.1);
- pakkoabortti, neitsyydenpalautusleikkaus ja neitsyydesti. Nainen saattaa itsenäisesti tai perheensä toimesta hakeutua neitsyydenpalautusleikkaukseen, mikäli nainen on harrastanut seksiä avioliiton ulkopuolella (HBV n.d.). Myös neitsyydesti on kunniarikos (UNWomen n.d.);
- kaappaus ja vangitseminen: paettuaan perheiltään tytöt ja naiset saatetaan kaapata tai vangita (HBV n.d.);
- raiskaus ja joukkoraiskaus (UNWomen n.d.) (ks. 5.4);
- kidutus, kuten polttaminen, happohyökkäykset, vammauttaminen ja ”rintojen silytys” (UNWomen n.d.; Hampshire Safeguarding Children Board, n.d.);
- pakkohäätö (UNWomen n.d.);
- ahdistelu ja uhkailu (Ibid.);
- kunniaitsemurha: perhe saattaa pakottaa naisen tekemään itsemurhan murhasyytteiden välttämiseksi (HBV n.d.);
- kunniamurha: äärimmäinen ratkaisu tilanteessa, jossa naisen katsotaan pilanneen perheen kunnian (Ibid.);
- naisen sukupuolielinten silpominen (IOW 2013: 10—11) (ks. 5.5).

Mitä ”kunnia” oikeastaan tarkoittaa? Ei ole olemassa kaikkiin kulttuuriyhteyksiin sopivaa määritelmää. Patriarkaalisissa yhteiskunnissa, joissa nainen katsotaan miehen omaisuudeksi, kunnia voidaan ymmärtää naispuolisten perheenjäsenten ”sopivana” käyttäytymisenä. Tällaisissa yhteiskunnissa miehet katsovat velvollisuudekseen varmistaa, etteivät naiset tuhoa perheen kunniaa esim. esiaviollisella seksillä, aviorikoksella tai tulemalla raiskatuksi. Kunniarikokset siis oikeutetaan perheen kunnian puolustamisella (Terre des Femmes n.d.). Termin ”kunnia” käyttämistä tässä yhteydessä on kritisoitu sillä perusteella, että se vahvistaa harhakäsityksiä, joiden perusteella naiset ja tytöt ilmentäisivät miesten ”kunniaa” ja että naisiin kohdistuvassa väkivallassa olisi jotain kunniallista (UNWomen n.d.). Koska tällaisten rikosten uhrin ovat yleensä naisia ja tekijät miehiä, kunniarikosten katsotaan olevan sukupuolistuneen väkivallan muoto (Gill 2006: 1—2).

Kunniarikosten yleisyydestä EU:ssa ei tiedetä paljoa, ja EU-jäsenmaat ovat vasta viime aikoina havahtuneet siihen, että kunniarikokset ovat ongelma myös EU:ssa. Tilastoja on vaikea kerätä myös siksi, että kunniarikokset ovat piilorikollisuutta. On myös tavallista, että kunniarikokset luokitellaan väärin perheväkivallaksi (EP 2016a: 4). Koulutuksen osallistujien on tärkeää kyetä erottamaan nämä rikokset toisistaan.

KESKEINEN VIESTI

- **Kunniarikoksia on monenlaisia.**
- **Kunniarikoksille ei ole yleisesti hyväksyttyä määritelmää.**
- **Kunniarikokset määritellään usein väärin perheväkivallaksi.**

🕒 HARJOITUS 6 - Mitä on kunnia

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tutustua erilaisiin kunnian määritelmiin.
Aika	Keskustelu ryhmän kesken (20—30 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää ryhmässä. Tehkää oppaasta <i>Honour Related Violence</i> (Kvinnoforum 2005: 65) löytyvä <i>Exercise 6.1. Brainstorm: what is the meaning of honour</i> (20—30 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 7 - Neljä näkökulmaa

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on saada osanottajat esittämään ja mahdollisesti saamaan uusia näkökulmia kunniarikoksista.
Aika	Keskustelu ryhmän kesken (2 minuuttia per osallistuja)
Harjoitus	Työskennelkää ryhmässä. Tehkää oppaasta <i>Honour Related Violence</i> (Kvinnoforum 2005: 68) löytyvä <i>Exercise 6.2. 4-corner</i> (2 minuuttia/osallistuja).

🕒 HARJOITUS 8 - Kunniarikoksen indikaattorit

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on oppia tunnistamaan kunniarikosten indikaattoreita.
Aika	Ryhmätyö (25 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3-4 hengen ryhmissä. Pohtikaa ryhmissä indikaattoreita, jotka voisivat viitata kunniarikoksiin. Miettikää indikaattoreita a) naisille b) tytöille ja c) pojille. Millaisia eroja havaitsette? Onko uhrin iällä merkitystä? (20 minuuttia). Tämän jälkeen tarkistakaa oppaasta <i>Honour Related Violence</i> (Kvinnoforum 2005: 81) mainitut indikaattorit. Jäikö joku puuttumaan? (5 minuuttia). Keskustelkaa lopputuloksista kaikkien osallistujien kesken (10 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 9 - Perheväkivallan ja kunniaväkivallan erot

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, mitä eroja perheväkivallalla ja kunniaväkivallalla on ja toisaalta kuinka sidoksissa ne silti ovat.
Aika	Ryhmätyö (40 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennellä kolmen hengen ryhmissä. Tehkää <i>Exercise 4.3. Power structures and HRV</i> oppaasta <i>Honour Related Violence</i> (Kvinnoforum 2005: 45—46) (40 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista kaikkien osallistujien kesken. Oliko erojen löytäminen vaikeaa? Millaisia linkkejä perheväkivallan ja kunniaväkivallan välillä löysitte?

✓ TEHTÄVÄT

a) Miten Suomen laki määrittelee kunniarikokset? Millaisia kunniarikosten muotoja laki tunnustaa?

5.2.1 Pakkoavioliitto

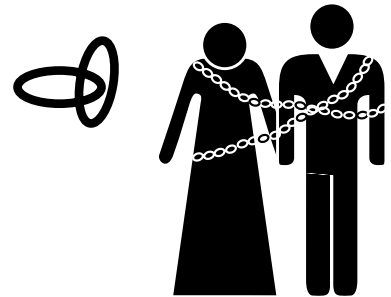
Pakkoavioliitto on ihmisoikeusloukkaus ja se voidaan katsoa sukupuolistuneen väkivallan muodoksi, sillä sen uhrin ovat pääasiassa naisia (Psaila et al. 2016: 9) Mikäli uhri on alle 18-vuotias, katsotaan pakkoavioliitto myös lapsen hyväksikäytöksi (FEM Roadmap 2016: 8).

Pakkoavioliitto määritellään YK:n Ihmisoikeusasioiden korkean edustajan toimiston vuoden 2014 vuosiraportissa seuraavasti:

avioliitto, joka tapahtuu ilman kummankin osapuolen täyttä ja vapaaehtoista hyväksyntää ja/ tai jossa toisella tai kummallakaan osapuolista ei ole mahdollisuutta purkaa avioliittoa mm. pakottamisen tai voimakkaan sosiaalisen- tai perheen painostuksen alaisena (Ibid.: 16).

Pakkoavioliitto on yläkäsite, joka sisältää mm. tässä listattuja muotoja:

- järjestetty avioliitto;
- lapseavioliitto;
- varhainen avioliitto;
- avioliitto orjuuden muotona;
- lumeavioliitto hyväksikäyttötarkoituksessa;
- pakkoavioliitto konfliktin aikana tai keinona paeta konfliktinjälkeistä köyhyyttä;
- lumeavioliitto;
- täyttymätön avioliitto;
- avioliitto kansalaisuuden saamiseksi;
- valeavioliitot;
- avioliitto, jota toisella osapuolella ei ole oikeutta purkaa.

Yhteistä näille muodoille on, että ainakaan toinen osapuoli ei ole antanut avioliitolle suostumustaan (Rude-Antoine 2005: 7; EIGE n.d. b).

Pakkoavioliiton oikeudellinen määritelmä vaihtelee jäsenvaltioiden kesken, eivätkä kaikki jäsenmaat ole kriminalisoineet pakkoavioliittoja¹³. Suurin osa kansainvälisistä tilastoista keskittyy lapsiavioliittoihiin (Psaila et al. 2016: 34). Verkkosivu *Girls Not Brides* (n.d.) antaa hyvän kuvan alueista, joilla lapsiavioliitot ovat yleisiä (Ibid.). Viiden EU-jäsenvaltion – Ranska, Saksa, Alankomaat, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta – laajuinen tutkimus (FRA 2016b) osoitti, että pakkoavioliittojen uhrin ovat pääosin 16—25-vuotiaita maahanmuuttajataustaisia naisia. Uhrien taustat vaihtelevat jäsenvaltioiden välillä: Yhdistyneessä kuningaskunnassa uhrien juuret ovat yleensä Etelä-Aasiassa ja Saksassa Turkissa tai Länsi-Balkanilla. Ranskassa uhrin ovat yleensä maahanmuuttajataustaisia Ranskan kansalaisia. (Ibid.: 12—14).

Pakolaisnaiset ovat suuremmissa riskissä joutua pakkoavioliittoon mm. taloudellisten olosuhteiden (esim. perheenjäsenten toimeentulon varmistaminen, köyhyys), uskonnollisten perinteiden ja patriarkalisuuden takia (Rude-Antoine 2005: 7—30; Psaila et al. 2016: 39). Tutkimusten mukaan pakkoavioliitot ovat erityisen yleisiä maailman köyhimpien ihmisten keskuudessa. Oppimisvaikeuksista kärsivät naiset ja tytöt ovat erityisen suuressa vaarassa (FRA 2014b: 3). Pakkoavioliitto voi olla syynä naisten päätökselle paeta kotimaastaan ja hakea kansainvälistä suojelua (Seelinger 2010: 56—57). Kolme pääasiallista pakolaisnaisia EU:n alueella uhkaavaa pakkoavioliiton muotoa ovat (Robbers 2008: 28—35):

- 1) puolison (morsiamen) ”hakeminen” alkuperämaasta tarkoituksena tuoda toinen osapuoli Eurooppaan
- 2) naittaminen alkuperämaassa lomamatkan aikana ilman etukäteistietoa
- 3) oleskeluluvan omaavan naisen naittaminen alkuperämaassa, jotta toinen osapuoli saa oleskeluluvan Eurooppaan

HEUNI:n HESTIA¹⁴-hankkeessa tunnistettiin myös tapauksia, joita kuvataan termillä hyväksikäyttöön johtava lumeavioliitto. Kyseessä voi olla esim. seuraavanlaisia skenaarioroita:

- naiselle luvattiin rahaa lumeavioliiton solmimisesta
- naista erehdytettiin avioliiton olosuhteista tai annettiin esim. ymmärtää, että eroaminen on helppoa ja erota voi pian
- naiselle ei kerrottu ollenkaan avioliitosta, vaan hänelle tarjottiin työtä, jonka takia hän matkusti toiseen EU-maahan (mutta sitten pakotettiin naimisiin)
- joissain tapauksissa nainen luuli, että kyse olisi ”aidosta” suhteesta (toinen osapuoli siis esitti olevansa rakastunut tähän tms.)

Kohdemaassa naiset sitten joutuivat psykologisen/taloudellisen tms. kontrollin kohteeksi, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan uhriksi, heitä uhkailtiin jne.

¹³ 12 EU-jäsenvaltiota, jotka ovat kriminalisoineet pakkoavioliiton ovat: AT, BE, BG, CY, DE, ES, HR, LU, MT, PT, SE, SI, UK (tilastot vuosilta 2011-2015) (Ibid.).

¹⁴ <https://www.heuni.fi/en/index/researchareas/humantrafficking/hestia-preventinghumantraffickingandshammarriagesamultidisciplinarysolution.html>

Uurit kärsivät pakkoavioliitoista emotionaalisesti, terveydellisesti, taloudellisesti sekä oikeudellisesti (ks. kappale 4). Pakkoavioliittojen tunnistaminen on haaste, johon törmättiin myös CCM-GBV -projektin aikana. Julkaisun FEM Roadmap (2016) liitteet 1 & 2 tarjoaa hyvät puitteet pakkoavioliittojen tunnistamiseen ja vaadittaviin toimenpiteisiin (Ibid.: 32—34).

KESKEINEN VIESTI

- Pakkoavioliittoja on monenlaisia.
- Pakkoavioliittoa ei voi katsoa vain tietylle uskonnolliselle ryhmälle tai kulttuurille ominaiseksi.
- Pakkoavioliittoja tilastoidaan EU:ssa puutteellisesti.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Miten Suomen laki määrittelee pakkoavioliiton? ks. ”Pakkoavioliittojen esiintyminen ja ilmitulo Suomessa”-raportti¹⁵.
- b) HEUNI:n ”Exploitative sham marriages”- policy brief www.heuni.fi.
- c) Tee verkkokoulutus pakkoavioliitosta: [Virtual College](http://VirtualCollege)¹⁶ (n.d. a).
- d) Vieraile verkkosivulla [Girls Not Brides](http://GirlsNotBrides) (n.d.) saadaksesi käsityksen alueista, joilla lapsiavioliitot ovat yleisiä.
- e) Katso julkaisun [FEM Roadmap](http://FEMRoadmap)¹⁷ liitteet 1 & 2 (2016: 32—34).

🕒 HARJOITUS 10 - Pakkoavioliiton indikaattorit

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on oppia tunnistamaan pakkoavioliiton indikaattoreita.
Aika	Ryhmätö (15 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3-4 hengen ryhmissä. Pohtikaa ryhmissä indikaattoreita, jotka voisivat viitata pakkoavioliittoon. Tämän jälkeen tarkistakaa julkaisussa FEM Roadmap (2016: 12) mainitut indikaattorit (15 minuuttia). Jäikö joku puuttumaan? Pitäisikö jotakin lisätä? Keskustelkaa tuloksista kaikkien osallistujien kesken (10 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 11 - Pakkoavioliitosta kieltäytymisen riskit

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, millaisia riskejä pakkoavioliitosta kieltäytyvät pakolaisnaiset kohtaavat.
Aika	Ryhmätö (15 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3-4 hengen ryhmissä. Miettikää ryhmissä pakkoavioliitosta kieltäytymisen mahdollisia seurauksia. Tämän jälkeen katsokaa CMY:n (2016) listaamia mahdollisia seurauksia (Ibid.: 6) (15 minuuttia). Jäikö joku puuttumaan? Pitäisikö jotakin lisätä? Keskustelkaa tuloksista kaikkien osallistujien kesken (10 minuuttia).

5.2.1.1 Pakkoavioliittoa käsittelevät oikeudelliset välineet

Tässä alakappaleessa käsitellään pakkoavioliittoa siviili- ja rikosoikeuden sekä maahanmuuttolainsäädännön näkökulmista.

a) Kansainvälinen taso

Pakkoavioliitto on kansainvälisesti tunnustettu ihmisoikeusloukkaus: Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen (UDHR) 16 artiklan 1 ja 2 kohdat, Kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien yleissopimuksen (ICCPR) 23 artiklan 2 ja 3 kohdat, sekä Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (ICESCR) 10 artikla kaikki kieltävät avioliitot, joilla ei ole kummankin osapuolen suostumusta. Myös CEDAW:n 16 artiklan 1 kohdassa todetaan, että sekä miehillä että naisilla on yhtäläinen oikeus valita puolisonsa. Pakkoavioliiton on kansainvälisesti katsottu voivan täyttää rikoksen ihmisyyttä vastaan tunnusmerkit (esim. Sierra Leonen erikoistuomioistuimien ja voivan täyttää turvapaikansaantiperusteet (Loiberas 2014: 911—914; Seelinger 2010: 90; FRA 2014b: 17; 29).

b) Alueellinen taso

Euroopan neuvosto on antanut useita päätöslauselmia ja suosituksia, jotka tähtäävät pakkoavioliiton kriminalisointiin sopimusvaltioissa. (Tällainen on esim. päätöslauselma 1463 (2005)). Istanbulin sopimus säätelee pakkoavioliiton oikeudellisia seuraamuksia: sopimusvaltiot ovat velvoitettuja kriminalisoimaan pakkoavioliitot (Psaila et al. 2016: 28). Sopimuksen 37 artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee säätää rangaistavaksi henkilön tahallinen pakottaminen avioliittoon sekä tahallinen houkuttelemineen muun kuin sen valtion alueelle, jossa hän asuu, tarkoituksena pakottaa hänet avioliittoon (Christofi et al. 2017: 66).

c) Kansallinen taso

Vaikka Istanbulin sopimuksen 37 artikla velvoittaa, että sopimusvaltiot kriminalisoivat pakkoavioliiton vain puolet EU-jäsenvaltioista (Belgia, Bulgaria, Kroatia, Kypros, Tanska, Saksa, Espanja, Luxemburg, Malta, Portugali, Slovenia, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta) olivat vuoteen 2016 mennessä määritelleet pakkoavioliiton rikolliseksi teoksi. Pakkoavioliiton määritelmä vaihtelee jäsenvaltioiden kesken, mutta ne kaikki katsovat keskeisiksi

¹⁵ <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/231641>

¹⁶ Huomaa, että koulutukseen rekisteröityäksesi sinun täytyy valita jokin Englannin kreivikunta.

¹⁷ Saatavilla useilla kielillä.

tekijöiksi pakotuksen ja väkivallan. Espanja, Ruotsi, Saksa, Kreikka ja Itävalta ovat kriminalisoineet henkilön pakottamisen maasta poistumiseen pakkoavioliiton solmimiseksi ja Saksa on lisäksi kriminalisoinut toiseen maahan siirtymisen, jonka tarkoituksena on pakkoavioliiton solmiminen. Jäsenvaltioissa, jotka eivät ole nimenomaisesti kriminalisoineet pakkoavioliittoja, voi siihen liittyä muiden rikosten tuntomerkit täyttäviä tekijöitä. Tällaisia ovat esim. raiskaus, raiskauksen yritys, seksuaalinen väkivalta, vapaudenriisto, fyysinen ja henkinen väkivalta ja pakotus. Huomionarvoista on, että vaikka kriminalisointia voidaan käyttää keinona pakkoavioliittojen torjumisessa, ei se vaikuta ongelman taustalla vaikuttaviin syihin (FRA 2014b: 18—20).

Jäsenmaiden pakkoavioliittoja käsittelevä lainsäädäntö määrittää automaattisesti myös sen, miten pakkoavioliittoja käsitellään pakolaiskontekstissa (Lobeiras 2014: 909—910). Aiemmin mainittu viiden EU-jäsenvaltion laajuinen tutkimus (FRA 2014b) osoitti, että pakolaisstatusta ei yleensä myönnetä pakkoavioliiton perusteella. Sen sijaan pakkoavioliiton uhreille on joissakin tapauksissa myönnetty toissijaista suojelua. Tämä kuitenkin vaatii, että nainen voi todistaa olevansa pakkoavioliiton uhri (Ibid.: 29), mikä ei yleensä ole mahdollista.

KESKEINEN VIESTI

- Suostumus on pakkoavioliiton kannalta ratkaiseva tekijä kansainvälisessä, alueellisessa ja kansallisessa kontekstissa.
- Kaikki EU-jäsenvaltiot eivät ole kriminalisoineet pakkoavioliittoja Istanbulin sopimuksen 37 artiklan mukaisesti.

Siviilioikeus ja maahanmuuttolainsäädäntö

Tässä kappaleessa käsitellään pakkoavioliittoa perheoikeuden näkökulmasta. Osiossa viitataan myös maahanmuuttolainsäädäntöön, koska myös sillä voi olla merkitystä pakolaisnaisten suojelun kannalta.

a) Kansainväliset sopimukset

Vuonna 1964 solmittiin YK:n Suostumusta avioliittoon, vähimmäisavioikää ja avioliittojen kirjaamista koskeva yleissopimus ja seuraavana vuonna sopimukseen liittyvä suositus. Sopimus ja suositus luovat puitteet avioliittojen hyväksynnälle, ikärajalle ja suostumukselle sopimusvaltioissa. Niissä ei kuitenkaan määrätä, mitä konkreettisia toimia sopimusvaltioiden tulisi tehdä molempien osapuolten suostumuksen varmistamiseksi (Psaila et al. 2016: 25; 42).

b) Alueelliset välineet

Lukuisat alueelliset oikeudelliset välineet käsittelevät avioliittoa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (ECHR) 12 artiklan mukaan avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto (Psaila et al. 2016: 28). Euroopan unionin perusoikeuskirjan (CFR) 9 artikla säätelee oikeudesta solmia avioliitto ja perustaa perhe (FRA 2014b: 17).

Siinä missä Istanbulin sopimuksen 37 artikla käsittelee pakkoavioliiton kriminalisointia (ks. ylempänä), antaa 32 artikla siviilioikeudelliset puitteet pakkoavioliiton mitätöinnille ja purkamiselle (EN 2011: 31). Sopimuksella on myös maahanmuuttoon liittyviä vaikutuksia pakkoavioliittotapauksissa, koska sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneen puolison tai partnerin oleskelulupaa tulisi käsitellä itsenäisesti (Ibid.: 15). Sopimuksen mukaan on myös tärkeää, että pakkoavioliiton uhreille myönnetään puolisoista tai kumppanista erillinen oleskelulupa riippumatta avioliiton tai suhteen kestosta. Täten uhri ei katso olevansa pakotettu pysymään avioliitossa turvapaikanhakuprosessin ajan. Uhrin, joka on viety EU:n ulkopuolelle pakkoavioliittoa varten ja on sen vuoksi menettänyt maassoleskelustatuksensa, tulisi saada statuksensa takaisin sillä perusteella, että hän on pakkoavioliiton uhri (EN 2011: 51—52).

EU-tasolla viitataan usein neuvoston direktiiviin 2003/86/EY oikeudesta perheen yhdistämiseen. Direktiivin 4 artiklan 5 kohdan ja 16 artiklan 2 kohdan b alakohdan perusteella jäsenvaltiot voivat vaatia, että perheen kokoaja ja hänen aviopuolisonsa ovat täyttäneet tietyn vähimmäisiän ennen perheen yhdistämistä ja hylätä maahantuloa ja oleskelua koskevan hakemuksen tai peruuttaa oleskeluluvan tai olla jatkamatta sen voimassaoloa (Psaila 2016: 29). 15 artiklan 3 kohdan perusteella jäsenvaltiot voivat myös ”erityisen vaikeissa tilanteissa” myöntää erillisen oleskeluluvan. Tämä koskee myös pakkoavioliittoja.

c) Kansallinen lainsäädäntö

Kansallinen lainsäädäntö siviiliviikkimisestä vaihtelee EU-jäsenmaiden kesken (Europa n.d.). Vaikka lähes kaikissa jäsenvaltioissa avioliiton vähimmäisikä on 18 vuotta¹⁸, suurin osa hyväksyy aikaisemman naimisiinmenon vanhempien ja/tai oikeudellisen tai hallinnollisen elimen hyväksynnällä (FRA 2017). EU-jäsenvaltiossa solmittavaan avioliittoon sovelletaan kyseisen valtion lainsäädäntöä. Tapauksissa, joissa avioliitto solmitaan EU:n ulkopuolella, voi kotimaan kansallinen laki joissain tapauksissa olla kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen mukaan sovellettava.

Pakkoavioliittojen kontekstissa on tärkeää ottaa huomioon uskonnolliset avioliitot. Tässä yhteydessä käsitellään Sharialakia¹⁹ (Oguinniran 2010: 5). Sharia vaikuttaa elämän jokaiseen osa-alueeseen ja maissa, joissa se on käytössä, se syrjäyttää kaikki muut lait. Koraanin voidaan tulkita hyväksyvän alaikäisten avioliitot. Huomionarvoista on myös, että Koraani hyväksyy (joskaan ei kannusta) moniavioisuuden²⁰. Islamilaisen lain mukaan solmittua avioliittoa ei tunnusteta EU:ssa ilman siviiliviikkimistä. Sharialaki ei hyväksy siviiliviikkimistä myöntämää avioeroa, vaan avioero tulee tehdä sharialain

¹⁹ Skotlannissa vähimmäisikä on 16 (Ibid.).

²⁰ Moniavioisuus perustuu orvoista ja leskistä huolehtimiseen ja sen tarkoituksena on vastata SOSIAALISEEN ongelmaan, jonka keskiössä on huolehtia ihmisistä, jotka eivät kykene huolehtimaan itsestään (MWNUK 2016: 5—15).

mukaisesti. Mies voi milloin tahansa ottaa avioeron naisesta, mutta naisen tulee mennä uskonnollisen auktoriteetin – yleensä sharia-tuomioistui-
men – kuultavaksi ja esitellä perusteluja, kuten kohtuuton käytös, uskottomuus tai pitkä vankeustuomio saadakseen talaqin eli avioeron. EU-jäsen-
valtioissa islamilaisen lain mukaista avioeroa tai avioliiton purkamista täytyy seurata siviilituomioistuimen määräämä avioero, jotta se tunnustetaan
(MWNUK 2016: 5-43).

EU-jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat mitätöidä ulkomailla solmitun avioliiton, mikäli voidaan todistaa, että avioliitto tai käytäntö rikkoo ihmisoikeus-
keuksia tai perusoikeuksia. Istanbulin sopimuksen 59 artiklan 4 kohdan mukaan sopimusvaltioiden tulee sallia pakolaisnaisen paluu, mikäli hänet
on pakolla viety sopimusalueen ulkopuolelle solmimaan pakkoavioliitto. Tätä oikeutta voi kuitenkin olla vaikeaa käyttää esim. iän tai integraationä-
kymien vuoksi. Jäsenvaltiot voivat epäilyssä pakkoavioliittotapauksessa rajoittaa perheenyhdistämistä esim. vähimmäisikävaatimuksilla. (FRA 2014b:
7; 22—25; 38).

KESKEINEN VIESTI

- YK:n Suostumusta avioliittoon, vähimmäisavioikää ja avioliittojen kirjaamista koskeva yleissopimus ja siihen liittyvä suositus luovat puitteet avioliittojen sääntelylle.
- Istanbulin sopimus säättää pakkoavioliitolle siviili- ja rikosoikeudellisia seuraamuksia.
- Islamilaisen lain mukaista avioeroa tai avioliiton purkamista täytyy seurata siviilituomioistuimen tuomio.

Kaavio tiivistää pakkoavioliittoa koskevat oikeudelliset välineet Euroopan tasolla:

Pakkoavioliittoa käsitteleviä oikeudellisia välineitä Euroopan tasolla

Kaavion suunnittelija: SOLWODI Deutschland e.V.

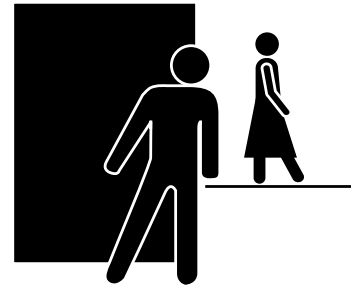
✓ TEHTÄVÄT

- Mitkä ovat avioliiton oikeudelliset edellytykset Suomessa? Katso esim. [Couples in Europe](#) - verkkosivu²¹ (Couple Europe n.d.) ja [FRA \(2017\) -verkkosivu](#).
- Miten Suomen lainsäädäntö määrittelee pakkoavioliiton? Onko se kriminalisoitu? Mikäli ei, miten niiden kanssa yleensä toimitaan?
- Miten perheenyhdistämiseen liittyvässä lainsäädännössä viitataan pakkoavioliittoihin Suomessa?
- Onko moniavioisuus sallittua Suomessa? Katso esim. Euroopan muuttoliikeverkosto (European Migration Network) (EMN) (2016) [link](#).

5.3 Henkinen väkivalta – vainoaminen ja häirintä

Vaikka henkinen väkivalta ei itsessään välttämättä ole sukupuolistunutta, on siitä kärsivien naisten määrä huomattava (Bonewit & de Santis 2016: 16). Istanbulin sopimuksen 33 artikla määrittelee henkisen väkivallan sukupuolistuneen väkivallan muodoksi. Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan käytöstä, jolla pyritään uhkailun ja pelon avulla kontrolloimaan toista henkilöä. Henkinen väkivalta on usein perheväkivallan muoto. Tällaista väkivaltaa on muun muassa:

- uhkailu perheen satuttamisella, mikäli toinen osapuoli lähtee;
- itsensä satuttamisella uhkailu;
- väkivallalla uhkailu;
- hylkäämisellä uhkailu;
- sanallinen vihamielisyyshenkailu;
- kontrolloiminen;
- läheisyydestä ja seurasta/kumppanuudesta kieltäytyminen; (Violence Prevention Initiative 2018).

Tässä alakappaleessa käsitellään erikseen vainoamista ja häirintää, sillä ne nousevat usein esille puhuttaessa henkisestä väkivallasta. Tiettyä käyttäytymismallit ovat vainoamiselle ja häirinnälle yhteisiä. Häirintään sisällytetään usein vainoava käytös, mutta niitä ei voida nähdä synonyymeinä. Häirintä on ”ei-toivottua käytöstä, jonka tarkoituksena tai seurauksena on yksilön arvokkuuden loukkaaminen tai joka luo pelontäyteisen, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai hyökkäävän ilmapiirin” (University of Exeter n.d.). Vainoamisella tarkoitetaan toistuvaa toisen henkilön häirintää tai seuraamista, jonka seurauksena henkilö ei tunne oloaan turvallisiksi (Ortiz-Müller 2017: 26). Vainoamiselle tunnuksenomaista on tiettyyn henkilöön kohdistuva toistuva ja systemaattinen teko, jota kohde ei toivo. Kohde voi pitää tätä tekoa ärsyttävänä, pelottavana tai häiritsevänä (van der Aa 2017: 108). Vainoamista voi olla esim. seuraaminen, soittelu (mihin aikaan vuorokaudesta tahansa), sähköpostien, kirjeiden tai esineiden lähettäminen tai omaisuuden vandalisointi (Bonewit & de Santis 2016: 16). Vainoamisen takana on useimmiten entinen kumppani (Siepelmeyer & Ortiz-Müller 2017: 38—39).

Istanbulin sopimuksen 34 artikla edistää sopimusvaltioihin (lukuun ottamatta Tanska (van der Aa 2017: 109—110)) vainoamisen vastaista lainsäädäntöä. Vainoamisen mukanaolo sopimuksessa alleviivaa vainoamista sukupuolistuneena väkivallan muotona. Tilastojen mukaan uhrin ovat usein naisia ja tekijät miehiä (EN n.d. d). EU-tasolla vainoamisen torjunnasta on säädetty esim. direktiivissä 2011/99/EU (eurooppalainen suojelumääräys (EPO)) (ks. 7.2) (Bonewit & de Santis 2016: 16). Tällä hetkellä 21 jäsenvaltiota on säätänyt nimenomaan vainoamista koskevaa lainsäädäntöä. Espanja, Italia, Malta, Itävalta, Puola, Portugali, Slovenia ja Suomi ovat kriminalisoineet nimenomaan vainoamisen, kun taas esim. Belgia, Ranska, Alankomaat ja Romania katsovat vainoamisen häirinnän muodoksi (Christofi et al. 2017: 63). Bulgaria, Viro, Tanska, Kreikka ja Latvia eivät ole erikseen kriminalisoineet häirintää eivätkä vainoamista. Vainoamisen vaihtelevat määritelmät osoittavat, että joidenkin jäsenmaiden näkemykset vainoamisesta eroavat Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa esitetystä (van der Aa 2017: 110—121). Häirintää käsitellään sopimuksen 40 artiklassa (ks. 5.4). EU on käsitellyt seksuaalista häirintää työpaikalla direktiivissä 2006/54/EK. Huomionarvoista on, että vaikka oikeudelliset toimet EU:ssa ovatkin keskittyneet lähinnä seksuaaliseen häirintään, ei häirintä välttämättä ole seksuaalista. Exeterin yliopiston (n.d.) taulukosta²¹ käy ilmi, millaisia muotoja häirintä voi ottaa:

Tarpeeton fyysinen kontakti, seksuaalisävytteiset viestit, seksuaalisältöisen materiaalin esittely, pyynnöt tai vaatimukset sukupuoliyhteydestä	Voi olla seksuaalista häirintää
Tunkeileva tai sopimaton kysely, loukkaava nimittely, loukkaavat huomautukset tai viestit	Voi olla häirintää
Henkilökohtaisen tilanteen tai ulkonäön pilkkaaminen	Voi olla häirintää
Perusteeton kritiikki, eristäminen, juoruilu tai pelottava tai halventava käytös	Voi olla kiusaamista
Jatkuva tai huolestuttava/hälyttävä viestittely, seuraaminen, henkilökohtaisten tietojen kaivaminen	Voi olla vainoamista
Kaikki sopimaton sosiaalisen median kautta tapahtuva viestintä	Voi olla häirintää

Internetin välityksellä tapahtuva vainoaminen ja häirintä ovat kasvussa. Tämä vaikuttaa myös pakolaisnaisiin. Tällainen vainoaminen tai häirintä voi tapahtua esim. sähköpostin, tekstiviestien, sosiaalisen median tai muiden vastaavien yhteydenpitovälineiden kautta, julkaisemalla loukkaavia kommentteja tai intiimejä kuvia tai videoita uhrista. FRA:n tutkimuksen mukaan 11 % naisista EU:n alueella on kokenut tällaista häirintää (Bonewit & de Santis 2016: 17).

Fyysiseen väkivaltaan verrattuna henkisen väkivallan jättämiä arpia on vaikeaa huomata. Henkinen väkivalta jättää jälkensä jatkuvien loukkausten, nöyryytysten, eristämisen ja väkivallalla uhkailun kautta. Tällaista väkivaltaa kokevat pakolaisnaiset elävät jatkuvassa epävarmuudessa. Jordanissa pakolaisleireillä elävien palestiinalaisnaisten keskuudessa havaittiin suuria mielenterveydellisiä eroja henkistä väkivaltaa kokeneiden ja siltä välttyneiden naisten välillä (Al-Modallal 2012). Tutkimukseen osallistuneista 267:sta naisesta 77 % oli kokenut henkistä väkivaltaa kumppaninsa toimesta. Masennus oli henkistä väkivaltaa kokeneilla yleisempää kuin siltä välttyneillä (Ibid.: 561—563). Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten osalta tämä tarkoittaa sitä, että kulttuuritekijöiden, tiedonpuutteen ja eristyneisyyden takia he eivät ilmoita kokemastaan väkivallasta, vaan kärsivät hiljaisuudessa (ks. 6.1) (FRA 2014: 89—90; 112—116). Tämä kasvattaa mielenterveysongelmien (esim. masennus) ja itsemurhan riskiä

²² Taulukko on rakennettu Exeterin yliopiston taulukon pohjalta.

(Al-Modallal 2012: 560). Kouluttajan kannattaa kehottaa osallistujia tekemään asiakkailleen vaara-arvion. Tässä voivat auttaa Stalking Risk Profile (SRP) tai Stalking Assessment and Management Instrument (SAM) (Hoffmann & Streich 2017: 243—244).

KESKEINEN VIESTI

- Henkinen väkivalta voi olla sukupuolistuneen väkivallan muoto.
- Henkistä väkivaltaa on vaikea havaita.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Mitä Suomen lainsäädännössä sanotaan vainoamisesta ja häirinnästä?
- b) Katso Stalking Resource Centren (n.d.) [koulutusvideot](#) vainoamisesta.
- c) Selvitä, löytyykö vainoamisen ja häirinnän vastaista materiaalia suomeksi.

5.4 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalista väkivaltaa on mikä tahansa seksuaalinen teko tai sen yritys, epätoivottu seksuaalinen huomautus tai ehdotus tai toimi, joka kohdistuu henkilön seksuaalisuuteen ja jossa käytetään pakottamista, tulipa se kenen henkilön taholta hyvänsä, tekijän ja uhrin välisestä suhteesta riippumatta ja tapahtuipa se missä yhteydessä tahansa, mukaan lukien koti ja työ (WHO 2002: 149).

Seksuaalinen väkivalta käsittää lukuisia rikoksia:

- raiskaus katsotaan seksuaalisen väkivallan vakavimmaksi muodoksi, sillä se on erityisen vahingollista ja sen seuraukset pitkäaikaisia (Bonewit & de Santis 2016: 14). Yleisesti ottaen raiskaus määritellään ”fyysisesti väkisin tehdyksi tai muuten tahdon vastaiseksi peniksen, muun ruumiinosan tai esineen avulla suoritetuksi vaikka kevyeksikin tunkeutumiseksi häpyyn tai peräaukkoon” (WHO 2002: 149);
- avioliitossa tapahtuva raiskaus. Joissain maissa tätä seksuaalisen väkivallan muotoa ei edes katsota raiskaukseksi. Tällaisia ovat jopa jotkin EU-jäsenvaltiot (Bonewit & de Santis 2016: 14);
- raiskauksen yritys: rikos, jossa motiivina oli raiskaus, mutta sitä ei jostain syystä tapahtunut (IRIN 2004);
- seksuaalinen hyväksikäyttö: tapahtunut tai uhattu seksuaalisävytteinen fyysinen tunkeutuminen/häirintä, mm. sopimaton koskettelu väkisin tai eriarvoisissa olosuhteissa tai pakon alla (Ibid.);
- seksuaalinen väkivalta sodan ja kidutuksen välineenä (ks. alakappale 5.4.1) (UNHCR 2003: 17);
- seksuaalinen riisto ja pakkoprostituutio (ks. alakappale 5.6);
- seksuaalinen häirintä (ks. alakappale 5.3);
- lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö: mikä tahansa seksuaalinen suhde tai kanssakäyminen lapsen kanssa, jossa lasta käytetään seksuaaliseen tyydyttymiseen (IRIN 2004);
- ehkäisyn tai sukupuolitaudeilta suojautumisen epääminen (WHO 2002: 149);
- muut teot: insemi ja pakotettu pornografialle altistaminen (UNFPA & WAVE 2014: 21). Oraaliseksiin, masturbaatioon tai sen katselemiseen pakottaminen (Nova n.d.). WHO katsoo seksuaaliseksi väkivallaksi myös muut kappaleessa 5 käsitellyt seksuaalisen koskemattomuuden loukkaukset (esim. naisen sukupuolielinten silpominen, neitsyystestaaminen, pakkoabortti, seksuaalista hyväksikäyttöä varten harjoitettava ihmiskauppa) (UNFPA & WAVE 2014: 149—150).

Seksuaalinen väkivalta on sukupuolistuneen väkivallan muoto, sillä sen uhrin ovat pääosin naisia. Maailmanlaajuisesti tilastot osoittavat, että joissain maissa lähes neljäsosa naisista kokee seksuaalista väkivaltaa (WHO 2002: 149). FRA:n (2014) tutkimus osoitti, että joka kymmenes yli 15-vuotias naispuolinen EU-kansalainen on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Tutkimusten mukaan tekijöistä enemmistö on miehiä. Raiskaus on yleisimmin ilmoitettu seksuaalisen väkivallan muoto (EUROSTAT 2017).

Seksuaalisella väkivallalla on vakavia fyysisiä ja mielenterveydellisiä seurauksia. Seksuaalisen väkivallan aiheuttamilla fyysisillä vammoilla sekä seksuaali- ja lisääntymiserveiden vaikuttavilla ongelmilla voi olla välittömiä ja/tai kauaskantoisia seurauksia. Uhri saattaa joutua kohtaamaan sosiaalista syrjäytymistä ja leimautua yhteisönsä ja perheensä silmissä. Seksuaalinen väkivalta voi johtaa myös ei-toivottuun raskauteen ja gynekologisiin ongelmiin (kuten verenvuotoon, tulehduksiin, kipuun, sukupuolielinten ärsytykseen, virtsatietulehdukseen, lantiokipuun tai yhdyntään kivuliaisuuteen) ja erilaisiin sukupuolitauteihin (Bonewit & de Santis 2016: 13—14; Walby et al. 2013: 48; WHO 2002: 162—164). Seksuaalista väkivaltaa kohdanneet tulisi ohjata terveydenhuollon ammattilaisen puoleen. Tätä ei kuitenkaan tule tehdä ilman asiakkaan suostumusta. Riippuen koetun seksuaalisen väkivallan muodosta, terveydenhuollon ammattilainen voi auttaa keräämään todisteita rikoksesta ja/tai säilyttää niitä mahdollisten oikeustoimien varalle (Ibid.: 174; Walby et al. 2013: 61). Kouluttajan tulisi korostaa, että seksuaalisen väkivallan uhrin tarvitsevat lääketieteellisen ja psykologisen avun lisäksi taloudellista tukea ja pitkäkestoista suojelua (MSF 2009: 17)

Lukuisat työkalut helpottavat seksuaalisen väkivallan tunnistamista ja sen uhrien auttamista: Kansainvälisen pelastuskomitean (IRC) [Clinical Care for Sexual Assault Survivors - Facilitator's Guide - A Multimedia Training Tool](#); Basile et. al (2016) ovat kehittäneet teknisen avun paketin seksuaalisen väkivallan torjumiseen yhteisöissä [STOP SV: A Technical Package to Prevent Sexual Violence](#); WHO:n (2010) julkaisu [Preventing intimate partner and sexual violence against women - Taking action and generating evidence](#) seksuaalisen väkivallan ehkäisyohjelmista. Joskaan nämä dokumentit eivät käsittele nimenomaan pakolaisyhteisöjä, voi niistä olla hyötyä myös pakolaiskontekstissa.

HARJOITUS 12 - Seksuaalisen väkivallan erityispiirteet

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tutustua tarkemmin seksuaalisen väkivallan erityispiirteet.
Aika	Ryhmätyö (90 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (15 minuuttia)
Harjoitus	Tee Planin julkaisun <i>Manual for facilitators "Changing the World"</i> (2015) moduulista 4 löytyvä <i>Activity D2: Sexual Violence - Is it or Isn't It?</i> Käytä sen mukana olevaa monistetta <i>Handout D2</i> (Ibid.: 22—26 [PDF: 223—227]) (90 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista ryhmässä. Mitä uutta opitte aiheesta?

HARJOITUS 13 - Miten tukea seksuaalisen väkivallan uhreja

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on pohtia, miten voi itse tukea seksuaalisen väkivallan uhreja ja pyrkiä paremmin ymmärtämään omia asenteita, prioriteetteja ja kokemuksia.
Aika	Yksilötyö (15 minuuttia); keskustelu ryhmän kesken (15 minuuttia)
Harjoitus	Jokainen täyttää <i>Appendix 1 WAVE Working Group on Sexual(ised) Violence (including Prostitution and Pornography) Questionnaire</i> (Blank et al. 2018: 32-35) (15 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista ryhmässä. Miten osanottajat voisivat kehittää seksuaalista väkivaltaa kokeneille pakolaisnaisille tarjoamaansa tukea? (15 minuuttia)

KESKEINEN VIESTI

- Seksuaalinen väkivalta on yläkäsite.
- Seksuaalisen väkivallan uhrit kärsivät välittömistä ja pitkäaikaisista seurauksista.
- Mainitut työkalut voivat auttaa osanottajia tunnistamaan seksuaalisen väkivallan uhreja.

TEHTÄVÄT

- a) Tutustu tilastoihin seksuaalisesta väkivallasta Suomessa.
- b) Tee [Online Training on sexual violence by the Sexual Assault Services Training Academy](#) (n.d.)²³ tai [Online Training from the National Sexual Violence Resource Centre](#) (n.d.).
- c) Lue FRA:n (2014a) tutkimus [Violence against women: An EU wide survey](#) (Ibid.: 21—50) ja WHO:n (2002) [World Report on Violence and Health](#) (Ibid.: 147—182). Mitä osia voisit käyttää koulutuksessasi?

5.4.1 Seksuaalinen väkivalta turvapaikkakontekstissa

Seksuaalinen väkivalta turvapaikkakontekstissa vaatii erityistä huomiota, sillä vaikka puutteellisesta raportoinnista johtuen tilastoja on vähäisesti, voidaan pakolaisnaisten katsoa olevan erityisen alttiita seksuaaliselle väkivallalle. Pakolaisnaiset ovat naispuolisia EU-kansalaisia todennäköisemmin joutuneet myös joukkoraiskauksi tai usean raiskauksen uhriksi (De Schrijver et al. 2018: 2—5). Tässä kappaleessa käsitellään kolmea erillistä vaihetta, joissa CCM-GBV -projektissa huomattiin uhreiksi joutuneiden pakolaisnaisten kokeneen seksuaalista väkivaltaa: alkuperämaassa, matkalla, ja perillä/EU:ssa. Kouluttaja voi tämän taulukon²⁴ avulla opettaa osanottajia pakolaisnaisten mahdollisesti kokemasta seksuaalisesta väkivallasta.

²³ Länsi-Virginiaa koskevia moduuleja ei tarvitse suorittaa, ellei ole kiinnostunut kyseisestä tapaustutkimuksesta.

²⁴ perustuu UNHCR:n (2003) taulukkoon julkaisussa *Sexual and Gender-Based Violence During the Refugee Cycle* (Ibid.: 20) ja sitä on laajennettu CCM-GBV -projektin tulosten perusteella.

Vaihe	(Mahdollisesti) koettu seksuaalinen väkivalta
Alkuperämaassa/ennen pakenemista	Hyväksikäyttö vallanpitäjien taholta; seksuaalinen kaltoinkohtelu; seksuaalinen pahoinpitely; kaappaus aseellisen konfliktin osapuolen (ml. turvallisuusjoukot) toimesta; joukkoraiskaukset ja pakotettu raskaus Seksuaalinen väkivalta läheisessä suhteessa Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö Vastikkeellinen seksi/pakkoprostituutio Muut seksuaalisen väkivallan muodot (ks. ylempänä)
Paetessa/matkalla	Seksuaalinen väkivalta rikollisten, rajavartioiden käsissä; ihmiskauppa Seksuaalinen pahoinpitely väliaikaismajoituksessa Vaihtokauppaseksi/ pakkoprostituutio Muut seksuaalisen väkivallan muodot (ks. ylempänä)
Perillä/EU:ssa	Seksuaalinen väkivalta; pakottaminen; kiristäminen vastuullisessa asemassa olevien henkilöiden taholta; huoltajasta erilleen joutuneen lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sijaiskodeissa; vaihtokauppaseksi/pakkoprostituutio; oikeudellista asemaa kohdemaassa hakevan tai apua tarvitsevan henkilön seksuaalinen hyväksikäyttö Seksuaalinen väkivalta pakolaisille tarkoitetussa majoituksessa Muut seksuaalisen väkivallan muodot (ks. ylempänä)

Seksuaalinen väkivalta esimerkiksi osana sotaa tai konfliktia tai hieman sodan tai konfliktin jälkeen voi olla synnä päätökselle paeta maasta. Tällaista seksuaalista väkivaltaa kutsutaan konflikteihin liittyväksi seksuaaliseksi väkivallaksi. Se sisältää seksuaalisen väkivallan sodan, kidutuksen, etnisen puhdistuksen ja kansanmurhan välineenä. Konflikteihin liittyvä seksuaalinen väkivalta eroaa muista seksuaalisen väkivallan tyypeistä siinä, että sitä käytetään tietyn alemmaksi katsotun ryhmän hallitsemiseen ja dominointiin (De Schrijver et al. 2018: 11; WHO 2002: 156). Matkan aikana pakolaisnaisilla on riskinä joutua maksamaan salakuljettajille seksillä (Phillimore et al. 2018: 5). Useat tutkimukset osoittavat, että pakolaisnaiset ovat joutuneet raiskauksen tai muun seksuaalisen väkivallan muodon uhriksi myös vastaanottavien EU-jäsenvaltioiden alueella (De Schrijver et al. 2018: 6). Myös pakolaisnaisen heikko oikeudellinen asema ja huono pääsy terveydenhuollon piiriin kohdemaassa asettavat pakolaisnaiset alttiiksi seksuaaliselle väkivallalle.

KESKEINEN VIESTI

- Seksuaalinen väkivalta voi olla synnä päätökselle paeta maasta.
- Pakolaisnaiset altistuvat monenlaisille seksuaalisen väkivallan muodoille sekä kotimaassa, matkalla että kohdemaassa.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Onko pakolaisnaisten kokemasta seksuaalisesta väkivallasta tilastoja Suomessa? Voit myös tutustua alueellisiin ja kansainvälisiin tilastoihin aiheesta.

5.4.2 Suostumus ja seksuaalinen väkivalta

Tässä kappaleessa tutustutaan pääasiallisiin seksuaalista väkivaltaa käsitteleviin oikeudellisiin välineisiin. Keskeistä kappaleessa on, että kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeusnormit ovat kehittyneet käsittämään seksuaalisen väkivallan suostumuksen (tai sen puutteen) kautta. Tässä kappaleessa suostumusta käsitellään käyttämällä esimerkkinä raiskausta.

a) Kansainväliset sopimukset

Kansainvälinen oikeudellinen järjestelmä on käsitteellistännyt seksuaalisen väkivallan neljällä tavalla: naiseen kohdistuva ihmisoikeusloukkaus, kidutuksen muoto, sotarikos ja sukupuoleen perustuva syrjintä (Walby et al. 2013: 83). Useat oikeudelliset välineet käsittelevät seksuaalista väkivaltaa ihmisoikeusloukkauksena ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän muotona, mm.: Kaikkien naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW), Kansainvälisiä ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (ICCPR), UDHR sekä Pekingin julistus ja toimintaohjelma (UNHCR 2003: 8).

b) Alueelliset välineet

Vaikkei Euroopan ihmisoikeussopimus erikseen mainitse raiskausta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on kehittänyt oikeuskäytäntöä käyttäen kidutusta sekä epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua käsitteleviä artikloja. Tapauksissa, joissa valtio ei ole reagoinut raiskaustapauksiin ja uhri on valittanut EIT:lle on käytetty 3 artiklaa (kidutuksen kielto) esim. tapauksessa Aydin v. Turkey (no 23178/94) (Walby et al. 2013: 78). Merkittävä ennakkotapaus M.C. v. Bulgaria (no 39272/98) osoittaa, että väkivallan puuttuminen ei tarkoita suostumuksen antamista.

Istanbulin sopimuksen 36 artikla velvoittaa sopimusvaltiot kriminalisoimaan raiskauksen ja kaikki muut ilman toisen osapuolen suostumusta tapahtuvat seksuaaliset teot. Seksuaalinen väkivalta määritellään rikoksiksi henkilön ruumiillista loukkaamattomuutta ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta vastaan (Amnesty International 2018: 28). Suostumuksella on Istanbulin sopimuksen mukaan merkittävä rooli. Sopimus katsoo seksuaalisiksi

rikoksiksi kaikki tahalliset seksuaaliset teot, jotka kohdistetaan toiseen henkilöön ilman tämän suostumusta. Termin "tahallinen" määrittelemisen on jätetty kansallisten lainsäätäjien tulkinnan varaan (EN 2011: 32).

EU:n direktiivin 2011/95/EU 9 artikla 2 kohta tunnustaa sukupuoleen perustuvan seksuaalisen väkivallan vainon perusteeksi. Lisäksi direktiivi 2013/33/EU (vastaanottodirektiivi) tunnustaa, että kidutuksen ja raiskauksen uhrin ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä, jolle tulee tarjota pääsy tarpeelliseen lääketieteelliseen ja psykologiseen hoitoon.

c) Kansallinen lainsäädäntö

Osa EU-jäsenvaltioista ei täytä kansainvälisten standardien vaatimuksia liittyen suostumukseen, vaan keskittyy voimankäyttöön: 22:ssa jäsenvaltiossa raiskausta ja seksuaalista väkivaltaa käsittelevä lainsäädäntö ei ole Istanbulin sopimuksen mukaista (Amnesty International 2018: 9–12; Walby et al. 2013: 81).

Seksuaalinen väkivalta raiskauksen muodossa on joissain EU-jäsenvaltioissa katsottu vainoksi (Ali et al. 2012: 39). Oleskeluluvan saamiseen seksuaalisen väkivallan perusteella liittyy samoja ongelmia kuin oleskeluluvan saamiseen perheväkivallan perusteella (ks. 3.1).

KESKEINEN VIESTI

- Seksuaalista väkivaltaa on käsitelty kansainvälisessä keskustelussa neljällä tavalla: naisiin kohdistuvana ihmisoikeusloukkauksena, kidutuksen muotona, sotarikoksena ja sukupuoleen perustuvana syrjintänä.
- Suurin osa EU-jäsenvaltioista ei ota suostumusta huomioon seksuaalista väkivaltaa käsittelevässä lainsäädännössään Istanbulin sopimuksen mukaisesti.
- Seksuaalista väkivaltaa ei yleensä pidetä perusteena turvapaikalle.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Kuinka Suomen laki määrittelee seksuaalisen väkivallan?
- b) Kuinka Suomen laki määrittelee suostumuksen raiskauksen tunnusmerkistössä?

5.5 Naisen sukupuolielinten silpominen (FGM)

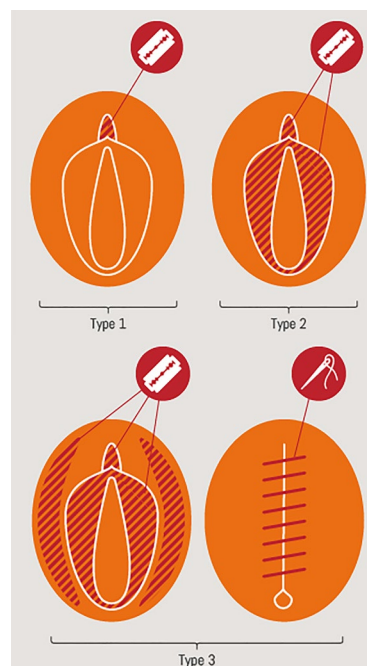

Naisen sukupuolielinten silpominen (FGM) on nimensä mukaisesti sukupuolistuneen väkivallan muoto (Ibid.: 1). Sitä kutsutaan joskus myös nimellä naisen ympärileikkaus (Population Reference Bureau 2008: 2). Mutta mitä se oikeastaan on? Naisen sukupuolielinten silpominen:

"sisältää kaikki menetelmät, joissa tarkoituksellisesti muutetaan tai vahingoitetaan naisen sukupuolielimiä ei-lääketieteellisistä (esim. perinteet, kulttuuri, uskonto) syistä. Se sisältää naisen ulkoisten sukupuolielinten viiltelemisen, kiinni ompelemisen tai poistamisen ja sitä tapahtuu lukuisissa muodoissa, jotka WHO on luokitellut neljään pääryhmään vakavuutensa perusteella" (EP 2016a: 4).

Nämä neljä pääryhmää/tyyppiä ovat:

- *"Tyyppi I (Type 1): Klitoriksen ja/tai klitoriksen hupun osittainen tai täydellinen poistaminen.*
- *Tyyppi II (Type 2): Klitoriksen ja pienten häpyhuulien osittainen tai täydellinen poistaminen. Isot häpyhuulet saatetaan samalla typistää tai jättää typistämättä.*
- *Tyyppi III (Type 3): Pienten ja/tai suurten häpyhuulien typistäminen ja typistettyjen häpyhuulien yhteen liittäminen niin, että virtsan ja kuukautisveren poistumiseksi jätetään vain pieni aukko. Klitoris saatetaan joko poistaa tai jättää emätinaukkoa kaventavan ja ahtauttavan "kannen" alle. Toimenpidettä kutsutaan infibulaatioksi tai faraoniseksi ympärileikkaukseksi.*
- *Tyyppi IV (Type 3): Kaikki muut naisen sukuelimiä vahingoittavat toimenpiteet, joita tehdään ei-hoidollisista syistä. Näitä ovat esimerkiksi pistäminen, lävistäminen, viiltäminen, raapiminen ja kuumalla raudalla polttaminen."* (END FGM n.d. a).

FGM Network n.d. a.

Pääryhmät on kuvattu oheisessa kaaviossa. Valtaosa naisen sukupuolielinten silpomisista on tyyppisiä 1, 2 ja 3.

Naisen sukupuolielinten silpomisen suorittaa usein koulutetun terveydenhuoltohenkilöstön sijaan perinteinen ammattinharjoittaja alkeellisilla välineillä, kuten partaterillä tai veitsillä ilman anestesiaa (SIDA 2015: 11). Tällä sukupuolistuneen väkivallan muodolla on lukuisia terveydellisiä seurauksia, jotka voidaan jakaa välittömiin ja pitkäaikaisiin seurauksiin:

- välittömät seuraukset: runsas verenvuoto, septinen sokki, tulehdukset, kuume, virtsatieongelmat ja jopa kuolema (EP 2016a: 4; Victim Support Europe n.d.);
- pitkäaikaisseuraukset: krooninen kipu, lisääntymiselimistön tulehdukset, vähentynyt seksuaalinen nautinto ja kivulias yhdyntä, synnytykseen liittyvät komplikaatiot, imeväiskuolema, mielenterveydelliset ongelmat, virtsatien, emättimen ja kuukautisiin liittyvät ongelmat (Ibid.) Naisen sukupuolielinten silpominen lisää HIV/AIDS-riskiä, sillä sen harjoittajat eivät usein ole tietoisia taudista (Ibeagha n.d.: 4).

Naisen sukupuolielinten silpominen yhdistyy vahvasti naisen sukupuolirooliin lasten kantajina. Syyt vaihtelevat yhteisöjen välillä (EP 2016a: 4). Ibeagha (n.d.) luokittelee syyt viiteen kategoriaan:

1. *psykoseksuaaliset syyt: FGM tapana kontrolloida naisen seksuaalisuutta. Sen uskotaan varmistavan neitsyyden ennen avioliittoa ja uskollisuus avioliiton jälkeen ja/tai lisäävän miehen seksuaalista tyydytystä.*
2. *sosiologiset ja kulttuurilliset syyt: FGM osana aikuistumisriittä ja olennaisena osana yhteisön kulttuurillista perinnettä ja traditioita. Osa sosiaalista integraatiota/osallisuutta.*
3. *hygieniä ja estetiikka: joissain yhteisöissä naisen ulkoiset sukupuolielimet nähdään likaisina ja rumina ja ne poistetaan näennäisenä tarkoituksena parantaa näitä ominaisuuksia*
4. *uskonnolliset syyt: vaikka FGM ei ole virallisesti hyväksytty tapa kristinuskossa eikä islamissa, ataksuttuja uskonnollisia syitä käytetään usein teon oikeuttamiseen*
5. *sosioekonomiset syyt: monissa yhteisöissä FGM on edellytys avioliitolle. Paikoissa, joissa naiset ovat taloudellisesti riippuvaisia miehistä, taloudellinen välttämättömyys on usein merkittävä syy toimenpiteelle. Joskus FGM on myös edellytys oikeudelle periä omaisuutta ja se voi olla harjoittajilleen tärkeä tulonlähde (Ibeagha n.d.: 3).*

FGM on yleisintä Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Lähi-idässä, mutta tapauksia raportoidaan maailmanlaajuisesti. Tavasta kärsivien tyttöjen ja naisten määrä vaihtelee: maissa kuten Ghana, Togo, Niger, Kamerun ja Uganda alle 5 %:a tytöistä ja naisista on tutkimusten mukaan joutunut uhreiksi, kun taas Somaliassa, Guineassa, Djiboutissa ja Egyptissä vastaava luku on 90 %:a. Suurimmalle osalle uhreista FGM on tehty alle 5-vuotiaana. Seuraavaksi yleisin ikäluokka on 5—14-vuotiaat (SIDA 2015: 11). FGM:n uhreiksi joutuvat ajoittain myös aikuiset naiset. Synnytyksen jälkeen naiselle voidaan tehdä ns. kiinniompeleminen eli reinfibulaatio (EP 2016a: 4) WHO arvioi, että maailmanlaajuisesti FGM vaikuttaa 200 miljoonaan naiseen, ja miljoona on vaarassa joutua sen uhriksi (Desertflower Foundation n.d.).

Vuoden 2012 päätöslauselmassa naisten sukupuolielinten silpomisen lopettamisesta Euroopan parlamentti arvioi, että EU:n alueella elää 500 000 naisen sukupuolielinten silpomisen uhria ja 180 000 naista ja tyttöä on vuosittain vaarassa joutua sen uhriksi. Naisen sukupuolielinten silpomisista on raportoitu tapahtuneen myös EU:n alueella (EP 2016a: 5—6). Ilmoittamisen heikko aste ja vertailukelpoisten tilastojen puute tekee naisten sukupuolielinten silpomisen yleisyyden arvioimisesta EU:n alueella lähes mahdotonta (EIGE 2017b).

Victim Support Europe (n.d.) listaa indikaattoreita, jotka voivat osoittaa naisen sukupuolielinten silpomiseen:

- vaikeudet kävelyssä, seisomisessa tai istumisessa;
- pitkät vessa- ja pesuhuonekäynnit;
- sisäänpäin kääntyneisyys, levottomuus, masentuneisuus;
- epänormaali käytös poissaolon jälkeen (esim. koulusta);
- erityinen epähalukkuus lääkärintutkimuksiin;
- avun pyytäminen kierrellen (esim. pelon tai häpeän takia) (Victim Support Europe n.d.)
- Myös pakolaisnaisen tai tämän vanhempien alkuperämaa voi olla indikaattori (Leye et al. 2014: 111).

KESKEINEN VIESTI

- **Naisen sukupuolielinten silpomista tapahtuu useissa eri muodoissa.**
- **Naisen sukupuolielinten silpomisella on vakavia seurauksia sekä lyhyellä- että pitkällä aikavälillä.**
- **Naisen sukupuolielinten silpomista tapahtuu myös EU:n alueella.**

✓ TEHTÄVÄT

- a) Tutustu [UNICEFin verkkosivuihin](#) (2018) ja erityisesti uusimpaan tietoon naisen sukupuolielinten silpomisesta.
- b) Tee [Online Training on Female Genital Mutilation by United to End Female Genital Mutilation \(UEFGM\)](#)²⁵ (n.d.) ja/tai [Virtual College](#)²⁶ (n.d. b).
- c) Lue UNICEFin (2013) raportti [Female Genital Mutilation/Cutting – A statistical overview and exploration of the dynamics of change](#)²⁷. Mitä raportista löytyy tietoa voitit käyttää koulutuksessasi?

²⁵ Saatavilla useilla kielillä. ²⁶ Huomioi, että rekisteröityäksesi sinun täytyy valita jokin Englannin kreivikunta.

²⁷ Saatavilla myös ranskaksi, espanjaksi ja arabiaksi.

5.5.1 Naisen sukupuolielinten silpominen turvapaikkakontekstissa

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön (UNHCR) (2009) kehittämä ohjeistus *Guidance Note on Refugee Claims Relating to FGM* selittää, milloin naisen sukupuolielinten silpominen katsotaan vainoksi ja voi olla peruste turvapaikalle (Ibid.: 14—15). FGM voi olla peruste turvapaikalle, kun tyttö tai nainen on vaarassa joutua sen uhriksi. Naisen sukupuolielinten silpominen on ei-valtiollisten toimijoiden harjoittama sukupuolesta johtuva ja/tai erityisesti lapsiin kohdistuva vaino muoto. Naisen sukupuolielinten silpominen voi aiheuttaa vakavia ja pitkäkestoisia traumaattisia ja psykologisia seurauksia, jolloin voidaan katsoa, että paluu alkuperämaahan ei ole mahdollista. Jo koettu naisen sukupuolielinten silpominen ei tarkoita, että uhri ei olisi vaarassa kokea toisentyypistä sukupuolielintensä silpomista (EN & Amnesty International 2014: 29). EU:n direktiivi 2011/95/EU viittaa naisen sukupuolielinten silpomiseen tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuuluvaan henkilöön kohdistuvana vakavana haittana, jonka perusteella voidaan myöntää toissijaista suojelua (15 artikla) (Proudman 2018; Flamand 2015: 4).

UNHCR arvioi, että 66 000 naista naisen sukupuolielinten silpomista harjoittavilta alueilta haki turvapaikkaa EU:sta vuonna 2017. Vaikka turvapaikanhakijoiden kokonaismäärät ovat olleet laskussa, yhä useampi turvapaikkaa hakeva nainen on kotoisin naisen sukupuolielinten silpomista harjoittavilta alueilta.

KESKEINEN VIESTI

- naisen sukupuolielinten silpominen voi olla peruste turvapaikalle.
- naisen sukupuolielinten silpomista harvoin käytännössä katsotaan perusteeksi turvapaikalle EU-jäsenvaltioissa.

✓ TEHTÄVÄT

- a) ue UNHCR:n (2009) *Guidance Note on Refugee Claims Relating to FGM*²⁸.
- b) Naisen sukupuolielinten silpominen ja turvapaikka Suomessa: katso KHO:2019:93.

5.5.2 FGM/Naisen sukupuolielinten silpominen: oikeudelliset kysymykset

Tässä alakappaleessa tutustutaan tärkeimpiin naisen sukupuolielinten silpomista käsitteleviin oikeudellisiin kysymyksiin.

a) Kansainväliset sopimukset

Ei ole olemassa nimenomaisesti naisen sukupuolielinten silpomista käsitteleviä kansainvälisiä sopimuksia. Kansainvälisissä keskusteluissa 1990-luvulla päätettiin kuitenkin tulkita Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 25 artiklan koskevan myös naisen sukupuolielinten silpomista. CEDAW:n kontekstissa naisen sukupuolielinten silpomisen voidaan katsoa olevan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ja sitä voidaan käsitellä myös Yhdistyneiden kansakuntien kidutuksen vastaisen sopimuksen ja Lapsen oikeuksien sopimuksen kautta (UNICEF 2013: 8). Vuonna 2012 YK hyväksyi Päätöslauselman maailmanlaajuisten toimien tehostamisesta naisten sukuelinten silpomisen kieltämiseksi (Parliamentary Network "Women Free from Violence" et al. 2013: 15). Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean ja lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleissuositus/yleiskommentti (CEDAW/C/GC/31 – CRC/C/GC/18) haitallisista käytännöistä luonnehti haitallisia perinteisiä käytäntöjä tekoina, jotka epäävät yksilöltä ihmisarvon ja/tai koskemattomuuden, syrjivät naisia tai lapsia siltä osin kuin niistä aiheutuu naisille tai lapsille yksilöinä tai ryhmänä kielteisiä seurauksia, mukaan lukien ruumiillinen, henkinen, taloudellinen ja sosiaalinen vahinko ja/tai väkivalta ja joita perheen tai yhteisön jäsenet tai koko yhteiskunta soveltavat naisiin ja lapsiin riippumatta siitä, antaako uhri tai pystyykö hän antamaan täyden, vapaan ja tietoisensa suostumuksensa ja jotka katsotaan osaksi hyväksytyjä kulttuurillisia perinteitä (EP 2016a: 2).

b) Alueelliset välineet

Euroopan neuvosto katsoo päätöslauselmassaan 1247 (2001) naisen sukupuolielinten silpomisen olevan ECHR:n 3 artiklan mukaista epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua ja huomioi rikoksen olevan kasvava ongelma sopimusvaltioissa, erityisesti maahanmuuttajayhteisöissä. Naisen sukupuolielinten silpomista käsiteltiin myös neuvoston päätöslauselmassa 1662 (EIGE 2013a: 35). Istanbulin sopimus mainitsee naisen sukupuolielinten silpomisen 38 artiklassa rikoksena, joka sopimusvaltioiden tulee säätää rangaistavaksi.

EU on myös laajentanut naisen sukupuolielinten silpomista käsittelevää lainsäädäntöään. End FGM European Network on koonnut verkkosivuilleen listan relevantista asiaa käsittelevästä EU-lainsäädännöstä (End FGM Network n.d. b).

c) Kansallinen lainsäädäntö

Vaikka FGM on EU:ssa rikos, on jäsenvaltioiden lähestymistavoissa eroavaisuuksia. Jotkin jäsenvaltiot käsittelevät naisen sukupuolielinten silpomista ruumiillisen vamma aiheuttamisena, kun taas osa jäsenvaltioista on säätänyt nimenomaan naisen sukupuolielinten silpomista käsitteleviä lakeja. Jälkimmäisiä ovat esim. Itävalta, Belgia, Kypros, Tanska, Irlanti, Italia, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta (EIGE 2013b: 43; Christofi et al. 2017: 67—68). Tästä huolimatta syytteesenpano on harvinaista (End FGM Network 2016c: 5). Naisen sukupuolielinten silpomista varten naiset viedään usein EU:n ulkopuolelle, jolloin rikosta on vaikea tutkia tai asettaa syytteesen EU:ssa.

²⁸ Saatavilla myös ranskaksi, kreikaksi, venäjäksi ja espanjaksi.

KESKEINEN VIESTI

- Naisen sukupuolielinten silpominen on kielletty kansainvälisellä ja alueellisella tasolla.
- EU-jäsenvaltioilla on eriäviä lähestymistapoja koskien naisen sukupuolielinten silpomista rikoksena ja turvapaikkaperusteena.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Miten Suomen lainsäädäntö määrittelee naisen sukupuolielinten silpomisen? Mitä rikoslaisissa sanotaan asiasta? Mitä [EIGE:n verkkosivuilla](#) (n.d. b) sanotaan Suomen tilanteesta? Tietoa voi löytää myös UEFGM:n verkkosivuilta (n.d.).
- b) Tutustu listaan [relevantista EU-lainsäädännöstä](#) (END FGM Network: n.d. b). Kannattaa myös tutustua Euroopan neuvoston ja Amnesty Internationalin (2014) oppaaseen [The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence - A tool to end female genital mutilation](#).

5.6 Ihmiskauppa

Ihmiskauppa on vakava ihmisoikeusloukkaus. Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta 3 artiklan mukaan ihmiskauppa muodostuu kolmesta elementistä (UNODC n.d. a):

Keinot	Tekotapa	Tarkoitus
<ul style="list-style-type: none"> • Riippuvaisen aseman tai turvattoman tilan hyväksi käyttäminen • Painostaminen • Erehdyttäminen • Korvauksen maksaminen toista määräysvallassa pitävälle henkilölle tai korvauksen vastaanottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Toisen määräysvaltaansa ottaminen • Värvääminen • Luovuttaminen • Kuljettaminen • Vastaanottaminen • Majoittaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Seksuaalinen hyväksikäyttö • Pakkotyö • Muut ihmisarvoa loukkaavat olosuhteet • Elinten käyttö

Ihmiskauppa on sukupuolistuneen väkivallan muoto: vuonna 2015 80 %:a EU:n ihmiskaupan uhreista oli naisia (EUROSTAT 2015: 13).

KESKEINEN VIESTI

- Ihmiskaupalla on monia muotoja.
- Ihmiskaupan uhreilla on erityisiä oikeuksia.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Miten Suomen laki määrittelee ihmiskaupan? Millaisia muotoja laki tunnustaa?
- b) Tee HEUNI:n [Online Training on Human Trafficking](#) (2018).

5.6.1 Ihmiskauppa turvapaikkakontekstissa

Naiset, ja erityisesti pakolaisnaiset, ovat erityisessä riskissä joutua ihmiskaupan uhreiksi. Heikko taloudellinen ja sosiaalinen asema lähtömaassa ovat riskitekijöitä joutua ihmiskaupan uhriksi. Maastapaon yhteydessä ihmiskauppiaat/salakuljettajat voivat takavarikoida dokumentteja, velkaorjuuttaa ja uhkailla perheenjäsenten vahingoittamisella. (EP 2016b: 1—8).

TRACKS-projekti (Identification of Trafficked Asylum Seekers Special Needs) selvitti, että EU:n sisällä on huomattavia eroja ihmiskaupan uhreille myönnettyissä oleskelu- ja työluvissa sekä tarjotussa lääketieteellisessä ja psykologisessa tuessa. Turvapaikkaa hakevat ihmiskaupan uhrit ovat harvoin tietoisia oikeuksistaan, kykenemättömiä puhumaan traumaattisista kokemuksistaan tai eivät luota viranomaisiin (Forum réfugiés 2017: 8—42). Koulutuksen osanottajia kannattaa kannustaa tutustumaan TRACK-projektin raportissa mainittuihin ihmiskaupan uhrin oikeuksiin.

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaiset ovat erityisen alttiita ihmiskaupalle.
- Ihmiskaupan uhrit ovat harvoin tietoisia oikeuksistaan.

✓ TEHTÄVÄT

a) Lue [TRACKS-raportti](#) (Forum réfugiés 2017). Soveltuvat keskeiset löydökset myös Suomen kontekstiin?

5.6.2 YK:n oikeudelliset välineet

Useat YK:n oikeudelliset välineet käsittelevät ihmiskaupan uhrien ihmisoikeuksia:

- YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastainen sopimus (ns. Palermon sopimus) on pääasiallinen kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta (kuten ihmiskauppaa) käsittelevä kansainvälinen oikeudellinen väline. Sopimusta täydentää kolme lisäpöytäkirjaa: pöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta; tuliasepöytäkirja sekä pöytäkirja maahanmuuttajien maitse, meritse ja ilmaitse tapahtuvasta salakuljetuksesta.
- Pöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta on ensimmäinen oikeudellisesti sitova asiakirja, jossa ”ihmiskauppa” on määritelty (ks. 3 artikla).
- YK:n päätöslauselma naisiin ja tyttöihin kohdistuvasta ihmiskaupasta (A/RES/71/156): Tämän päätöslauselman mukaan ikään ja sukupuoleen liittyvät piirteet tulee ottaa huomioon ihmiskaupan uhrien kanssa toimiessa.

KESKEINEN VIESTI

- Ihmiskauppa tunnustetaan sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyvänä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden muotona.

✓ TEHTÄVÄT

a) Onko Suomi allekirjoittanut ja ratifioinut yllämainitun sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjat (ks. [UNODC n.d. b](#))?

5.6.3 Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (2005)

Sopimus astui voimaan helmikuussa 2008, ja sen tarkoituksena on kaikkien ihmiskaupan muotojen ehkäiseminen ja torjuminen; ihmiskaupan uhrien suojeleminen ja auttaminen; kansainvälisen ihmiskaupan vastaisen yhteistyön edistäminen ja tehokkaan tutkinnan ja tuomitsemisen varmistaminen. Sopimuksella on oma tarkkailujärjestelmänsä, josta vastaavat osapuolten komitea sekä Ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmä (GRETA) (EN n.d. d). Huomionarvoista on, että sopimuksen 35 artikla huomioi kansalaisjärjestöjen merkityksen sopimuksen tarkoituksen saavuttamiseksi. Kansalaisjärjestöillä on mahdollisuus ilmoittaa/tehdä kantelu, mikäli valtiot eivät täytä sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan (Anti-Slavery & La Strada, n.d.).

KESKEINEN VIESTI

- Sopimus tähtää kaikkien ihmiskaupan muotojen estämiseen; ihmiskaupan uhrien suojelemiseen; kansainvälisen ihmiskaupan vastaisen yhteistyön edistämiseen ja tehokkaiden oikeudellisten toimien varmistamiseen.
- Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli sopimuksen täytäntöönpanon varmistamisessa.

✓ TEHTÄVÄT

- Onko Suomi allekirjoittanut ja ratifioinut sopimuksen?
- Lue *sopimuksen selitysmuistio*²⁹ (EN 2005: 1—59).
- Tutustu *GRETA:n* laatimaan raporttiin Suomesta (EN n.d. f).

5.6.4 Direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta (ihmiskauppadirektiivi) (2011)

Ihmiskauppadirektiivissä kuvaillaan ihmiskaupan pääasialliset muodot: seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö, kerjääminen, orjuus, rikolliseen toimintaan pakottaminen ja elinten poistaminen. Lisäksi 2 ja 3 artiklassa säädetään edellä mainittuihin tekoihin yllyttäminen, avunanto ja niiden yritys rangaistavaksi. Direktiivin 11 ja 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ihmiskaupan uhrit saavat apua, tukea ja suojelua ennen rikosoikeudenkäyntiä, sen aikana ja riittävän pitkään sen jälkeen. Koulutuksen osanottajien tulisi olla tietoisia ihmiskaupan uhrien oikeuksista.

KESKEINEN VIESTI

- Direktiivi säättää ihmiskaupan määritelmästä ja tutkintaa, apua, tukea ja suojelua koskevista vähimmäissäännöistä.
- Direktiivi tunnustaa ihmiskaupan sukupuolispesifisyyden.

✓ TEHTÄVÄT

- Miten direktiivi 2011/36/EU on Suomessa pantu täytäntöön?

5.6.5 Direktiivi 2004/81/EY kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja, myönnettävästä oleskeluluvasta (oleskelulupadirektiivi) (2004)

Direktiivin tarkoituksena on 1 artiklan mukaan määritellä ehdot, jotka koskevat määräaikaisten oleskelulupien myöntämistä sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka tekevät yhteistyötä ihmiskaupan tai laittoman maahantulon avustamisen torjumiseksi. Jäsenvaltiot ovat veloitettuja ilmoittamaan kyseessä oleville ihmiskaupan uhriksi joutuneille kolmannen maan kansalaisille direktiivin mukaisista mahdollisuuksista (3 ja 5 artikla). Nämä tiedot voi antaa myös kansalaisjärjestö tai kyseisen jäsenvaltion erikseen nimeämä yhdistys (5 artikla). Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisille kolmannen maan kansalaisille annetaan harkinta-aika, jotta he voivat toipua kokemuksistaan ja päästä rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden vaikutuspiiristä niin, että he kykenevät tekemään perustellun päätöksen siitä, tekevätkö he yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa (6 artikla). Jäsenvaltioiden on varmistettava, että harkinta-ajan aikana ja viranomaisten päätöstä odottaessa kyseisille kolmannen maan kansalaisille taataan mahdollisuus toimeentuloon, kiireelliseen sairaanhoidon saanti ja tarvittaessa psykologista tukea sekä tarpeellisia käännös- ja tulkkauspalveluja (7 artikla).

KESKEINEN VIESTI

- Jokaisella ihmiskaupan uhriksi joutuneella pakolaisnaisella on oikeus:
  - Saada tietoa oikeuksista ja tarjottavasta tuesta (5 ja 7 artikla);
  - Kansallisen lain määrittämään harkinta-aikaan, jota ei saa tehdä riippuvaiseksi uhrin yhteistyöstä viranomaisten kanssa (6 artikla);
  - Toimeentuloon, kiireelliseen sairaanhoitoon, psykologiseen tukeen ja tarvittaessa käännös- ja tulkkauspalveluihin (7 artikla).

✓ TEHTÄVÄT

- Miten direktiivi 2004/81/EC on Suomessa pantu täytäntöön?
- Ota selvää ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminnasta Suomessa, <http://www.ihmiskauppa.fi/>
- Lue HEUNI:n raportti Suomen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä www.heuni.fi

²⁹ Saatavilla englanniksi ja ranskaksi.

KAPPALE 6

MONIALAISET ONGELMAT

Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten kanssa toimiessa on tärkeää ottaa huomioon, että väkivallan muotojen tunteminen ei yksinään riitä, vaan ongelmaa tulee käsitellä kokonaisvaltaisesti.

6.1 Haluttomuus ilmoittaa sukupuolistuneesta väkivallasta

Tilastot sukupuolistuneesta väkivallasta ovat puutteellisia ja poliisille ilmoitettujen tapausten ja uhrikyselyjen tulosten välillä on huomattavia eroja (Carah 1997: 1—2). FRA:n kyselyn (2014a) mukaan 66 %:a naisista ei ilmoittanut väkivallasta poliisille.

Syitä, joiden vuoksi pakolaisnainen ei välttämättä ilmoita rikoksesta viranomaisille tai hakeudu tukipalvelujen piiriin:

- maahanmuuttajastatus: erityisesti paperittomat/dokumentoimattomat pakolaisnaiset harvoin hakeutuvat tukipalvelujen piiriin tai ilmoittavat rikoksesta, sillä he pelkäävät ilmoituksella olevan vaikutuksia maassaolotukseensa. Hyväksikäyttäjä saattaa myös uskotella tai uhkailla, että ilmoittamisella on vaikutuksia naisen oikeuteen oleskella maassa. (Raj & Silverman 2002: 385—386; Menjívar & Salcido 2002: 912).
- Perheen tai yhteisön reaktio: pakolaisnainen saattaa pelätä kokemuksistaan puhumisen johtavan siihen, että perhe tai yhteisö hylkää hänet. (Family Violence Prevention Fund 2009: 12) ml. uhrin syyllistäminen rikoksesta (Rees & Pease 2006: 5; 10—11; FRA 2014: 65; WAVE 2017: 12).
- heikko tietämys tukipalveluista ja oikeuksista (Raj & Silverman 2002: 385).
- heikko taloudellinen tilanne: mies kontrolloi usein perheen taloutta, jolloin pakolaisnainen voi nähdä itsensä taloudellisesti riippuvaisena hyväksikäyttävästä kumppanista (Raj & Silverman 2002: 370; Bonewit & de Santis 2016: 24).
- heikko kielitaito: kielitaidon puute tai heikkous estää pakolaisnaisia kertomasta kokemuksistaan. Kokemuksista puhuminen heikolla kielitaidolla saattaa aiheuttaa häpeää. Mikäli kumppani/aviomies huolehtii kommunikoinnista ulospäin koko perheen puolesta, voi hän hyljennä uhrin. Kielimuuri toimii esteenä myös tukipalvelujen suuntaan (Raj & Silverman 2002: 386; Family Violence Prevention Fund 2009: 12).
- puutteelliset tukipalvelut: sosiaalipalvelut eivät aina ota kulttuuria huomioon, jolloin pakolaisnaiset saattavat olla haluttomia ilmoittamaan rikoksista esim. auttaviin puhelimiin (Ibid.: 4; Raj & Silverman 2002: 386)
- heikko luottamus viranomaisiin: pakolaisnaiset käsittelevät tilannetta alkuperämaansa perspektiivistä. He saattavat olla kotoisin maista, joissa oikeussuojaa on heikko tai sukupuolistunutta väkivaltaa ei tunnusteta. Tästä syystä he eivät välttämättä ilmoita kokemastaan viranomaisille tai apua tarjoaville järjestöille (Menjívar & Salcido 2002: 910; Davis & Henderson 2003: 567).
- väkivallan normalisoituminen: pakolaisnainen ei välttämättä ymmärrä olevansa rikoksen uhri (Alhabib et al. 2010: 375). Jotkut naiset saattavat esim. katsoa väkivallan kuuluvan heidän kulttuurilliseen rooliinsa naisena.
- pelko siitä, että heitä ei uskota (Štirn & Minić 2016: 43).
- syrjinnän pelko (Raj & Silverman 2002: 384; Bonewit & de Santis 2016: 24).
- pakolaisnainen ei välttämättä tahdo jättää kumppaniaan, vaan ainoastaan toivoo hyväksikäytön loppuvan (Štirn & Minić 2016: 42).

CCM-GBV -projektissa kerätyn aineiston perusteella tiedetään, että pakolaisnaiset kertovat kokemuksistaan todennäköisemmin naispuolisille ohjaajille. Joka tapauksessa on tärkeää, että kaikki pakolaisnaisten kanssa työskentelevät ammattilaiset ymmärtävät syitä haluttomuuteen ilmoittaa sukupuolistuneesta väkivallasta. On suositeltavaa tutustua Health & Human Rights Infon (HHRI) (2016) julkaisun ilmoitusprosessista ja merkkien havaitsemisesta/tulkitsemisesta kertovaan kappaleeseen (Ibid.: 102—107; 145—148).

KESKEINEN VIESTI

- Useat tekijät vaikuttavat uhrin päätökseen olla ilmoittamatta sukupuolistuneesta väkivallasta poliisille tai apua tarjoaville järjestöille.
- Sukupuolistunutta väkivaltaa kohdanneet pakolaisnaiset ilmoittavat hyvin harvoin kokemastaan väkivallasta poliisille.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Lue HHRI:n (2016) julkaisun kappale *ilmoitusprosessista (Reporting)* (Ibid.: 102—107; 145—148).
- b) Lue CCM-GBV -projektin käsikirjasta rikosoikeusjärjestelmän ja sen toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

HARJOITUS 14 - Syrjimättömän ja ihmisoikeusperusteisen lähestymistavan soveltaminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, kuinka soveltaa syrjimättömyyttä ja ihmisoikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa pakolaisnaisten kanssa toimissa.
Aika	Ryhmätyö (30 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3—4 hengen ryhmissä. Täyttäkää <i>Checklist 1 - Applying a non-discriminatory and human rights-based approach when combating violence against women</i> (WAVE 2017: 14). Millaisia syrjimättömyyteen ja ihmisoikeusperusteiseen lähestymistapaan liittyviä ongelmia osanottajat huomaavat työssään pakolaisnaisten kanssa? Miten nämä ongelmat voivat vaikuttaa halukkuuteen ilmoittaa rikoksesta? (30 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista kaikkien osanottajien kesken ja pohtikaa, miten ongelmia voisi ratkaista (10 minuuttia).

6.2 Toissijainen uhriutumisen

Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten kanssa toimessa on tärkeää ottaa huomioon toissijaisen uhriutumisen vaikutus asiakkaan hyvinvointiin. Toissijaista uhriutumista on mm. sosiaalisen järjestelmän (kuten poliisi, oikeusjärjestelmä, lääkärin, pakolaisten majoitus, kansalaisjärjestöt) välinpitämättömän suhtautuminen uhriin. Toissijaisella uhriutumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa pakolaisnaiselta joko evätään apua tai saatu apu saa hänet tuntemaan joutuvansa uudelleen uhriksi. Lisäksi toissijainen uhriutumisen voi pahentaa traumoja, jos pakolaisnainen kokee stereotyyppisointia ja uhria syyttäviä asenteita, käytöstä ja toimia viranomaisten, avuntarjoajien, median, yhteisön ja/tai perheen toimesta. Osa uhreista voi kokea tämän jopa alkuperäistä rikosta pahempaan (Logar & Vargová 2015: 38; Campbell & Raja 1999: 261—262).

Turvapaikanhakuprosessiin kuuluvat kuulemiset voivat aiheuttaa toissijaista uhriutumista, sillä pakolaisnaisia pyydetään kertomaan traumaattisista kokemuksistaan. Tämä on haastavaa, sillä kuten alakappaleessa 6.1 kävi ilmi, pakolaisnaisten ei ole helppoa jakaa kokemuksiaan. Muita esimerkkejä toissijaista uhriutumista aiheuttavista tilanteista ovat laitosten majoitus, heikko pääsy terveydenhuoltoon ja työnhaun kieltäminen (Feltus et al. 2018: 13—14). Myös rikoksesta ilmoittaminen ja oikeudenkäynti voivat tutkitusti olla uhreille raskaita kokemuksia. Seksuaalista väkivaltaa kokenut pakolaisnainen, joka hakeutuu hoitoon sairaalaan, jossa yksityisyyttä ei kunnioiteta tai henkilökunta ei huomioi seksuaaliseen väkivaltaan viittaavia merkkejä, voi myös kokea toissijaista uhriutumista. Jopa sukupuolistuneen väkivallan uhrien auttamiseen erikoistuneilla laitoksilla ja järjestöillä voi olla toissijaista uhriutumista aiheuttavia menettelytapoja (UNODC 1999: 9). On myös todistusta, että jotkut pakolaisnaisten kanssa toimivat ammattilaiset luokittelevat asiakkaansa ”tuen arvoisiin” ja ”menetettyihin tapauksiin” (McCracken et al. 2013: 30-31). Ammattilaiset saattavat suosia aktiivisia naisia, kun taas esim. haluttomat tai epäluotettavat naiset jäävät vähemmälle huomiolle. Tämä altistaa pakolaisnaiset jatkuvalla tai toistuvalla uhriutumiselle. Perheen, ystävien ja yhteisön uhriin kohdistuva syytely voi edelleen aiheuttaa pahempaa toissijaista uhriutumista (UNODC 1999: 9).

Istanbulin sopimuksen mukaan ammattilaisia tulee kouluttaa välttämään toissijaista uhriutumista (EN 2011: 19). Toissijaista uhriutumista on tärkeää korostaa myös koulutuksessa, jotta osanottajat ymmärtävät, kuinka se voi saada pakolaisnaiset tuntemaan epäluottamusta apua tarjoavia tahoja kohtaan ja kuinka uhrikeskeinen lähestymistapa auttaa (Logar & Vargová 2015: 38). EIGE (n.d. c) on listannut tapoja välttää toissijaista uhriutumista:

- tiedonsaantia koskevien oikeuksien varmistaminen;
- uhrin ihmisarvon kunnioittaminen haastattelujen aikana (pidättäytyminen toimista, jotka voivat johtaa toissijaiseen uhriutumiseen);
- anonyymiteetin varmistaminen, mikäli tarpeen (oikeudenkäynti suljettujen ovien takana, syytetystä erillinen tila oikeudenkäynnin aikana);
- erikoistuneiden virkailijoiden yms. käyttö;
- (Ibid.).

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaiset ovat tavallista suuremmassa riskissä kokea toissijaista uhriutumista.
- Toissijainen uhriutumisen voi tapahtua institutionaalisella/yhteiskunnallisella tasolla, mutta myös suorien sosiaalisten kontaktien kautta.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Lue UNODC:n (1999) *Handbook on Justice for Victims* (Ibid.: 9).

HARJOITUS 15 - Toissijaiseen uhriutumiseen tutustuminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tehdä osanottajat tietoisiksi mahdollisista uhria syyttävistä asenteista ja toissijaisen uhriutumisen riskeistä.
Aika	Roolipeli (15 minuuttia); pohdiskelu pienryhmissä (5 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (15 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3:n hengen ryhmissä. Tehkää <i>Exercise 4.1 - Feelings and needs</i> (Logar & Vargová 2015: 35) (15 minuuttia). Käsitelkää tuloksia pienryhmissä (5 minuuttia). Keskustelkaa roolipelikokemuksistanne kaikkien osanottajien kesken (15 minuuttia).

6.3 Tulkkaamisen ongelmat

Kielimuuri voi toimia esteenä tukitoimille, jos avuntarjoaja ja pakolaisnainen eivät kykene kommunikoimaan (Wille 2018: 330—338). Tulkilla on ratkaiseva asema mm. turvapaikkakuulustelussa. Koulutuksen osanottajien tulisi ymmärtää, että sukupuolistuneen väkivallan uhrin tarvitsevat haavoittuvan asemansa vuoksi kannustavan ja luottamuksellisen ympäristön, jossa kertoa kokemuksistaan useamman henkilön läsnä ollessa (esim. ohjaaja ja tulkki). UNHCR (2017) kuvailee tulkin pääasiallisen tarkoituksen olevan ”mahdollistaa kahden eri kieltä puhuvan ja eri kulttuuritaustan omaavan henkilön kommunikaation” (Ibid.: 52). Kieli ja kulttuuri ovat läheisessä yhteydessä, joten tulkin täytyy tuntea kulttuurienvälisiä eroja nonverbaalisessa viestinnässä; tulkki³⁰ voi siis toimia myös kulttuurisena välittäjänä. Tulkin tulee aina olla objektiivinen ja neutraali, mutta silti empaattinen, ja välttää sopimatonta kehonkieltä ja eleitä. Hänen tulee omata kielellisiä, viestinnällisiä sekä terminologisia kompetensseja, tuntea tulkkausmenetelmät, aihealue sekä tiedonhaku- ja tiedonhallintamenetelmät (Ibid.: 4—170). Ihannetilanteessa tulkilla on ymmärrystä siitä, kuinka sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyviä seikkoja käsitellään pakolaisnaisen alkuperämaassa. Uhrin ollessa nainen tulisi myös tulkin olla nainen.

Psykososiaalisen ohjauksen onnistumisen kannalta on tärkeää, että ohjaaja ja asiakas ymmärtävät toisiaan. Yleinen ongelma (myös silloin, kun ohjaaja ja asiakas puhuvat samaa kieltä) on sen varmistaminen, että molemmat osapuolet ymmärtävät tarkasti, mitä toinen tarkoittaa (Wille 2018: 330—331). Turvapaikkamenettelyissä väärinymmärryksiä aiheuttavat esim. erisnimet ja ilmaisu, joita tulkki ei tunne, vaihtelevat kalenterijärjestelmät ja monitulkintaiset termit (UNHCR 2017: 60). Seuraavat seikat on syytä ottaa huomioon tulkkausta järjestettäessä:

- oikean kielen tunnistaminen: tulkki palkataan usein sen perusteella, että hän on kotoisin samasta maasta kuin asiakas. Tämä ei kuitenkaan ole aina toimiva ratkaisu, sillä esimerkiksi Nigeriassa puhutaan yli viittäsataa kieltä. Murteiden eroja ei myöskään usein oteta huomioon, mikä on ongelma erityisesti arabiassa (MMP 2017: 4; 8—9).
- riittävä määrä tulkkeja: avuntarjoajat eivät tiedä, mitä kieliä saapujat puhuvat, jolloin he eivät kykene valmistautumaan (Ibid.: 6).
- tarvittavat resurssit ja koulutus: ammattitulkien ja muiden resurssien vähäisyyden vuoksi monet järjestöt joutuvat käyttämään kouluttamattomia vapaaehtoistulkkeja. Tämä on huomattu ongelmalliseksi erityisesti tapauksissa, joissa tulkin kuuluisi välittää oikeudellista, lääketieteellistä tai suojeluun liittyvää informaatiota (Ibid.: 11). Ongelma on myös turvapaikan hakuun liittyviä aiheita käsittelevän tulkkauskoulutuksen puute. Tähän vaikuttavat myös jatkuvat muutokset siinä, mistä siirtolaisia tulee ja puutteellinen rahoitus (UNHCR 2017: 39).
- naispuolisen tulkin varmistaminen (MMP 2017: 12).
- huomion kiinnittäminen tulkin ja asiakkaan erilaiseen uskonnolliseen tai poliittiseen taustaan. Kriittisissä tapauksissa ohjaajan tulisi esim. ottaa kuulemiseen mukaan toinenkin tulkki objektiivisuuden varmistamiseksi (Wille 2018: 340).

The Mixed Migration Platform (MMP) (2017) päätyy siihen lopputulokseen, että puutteellisten tulkkauspalvelujen seuraukset ovat merkittäviä: ne heikentävät suojelun ja annettavan tuen tehokkuutta sekä haittaavat ihmisten mahdollisuutta käyttää oikeuksiaan ja tehdä päätöksiä (Ibid.: 15). Tilanteissa, joissa on tarvetta tulkille, ohjaajalla on vähemmän kontrollia keskustelun kulusta eikä tapaaminen ole yhtä intiimi. Tästä syystä on tärkeää, että ohjaajalla ja tulkilla on luottamuksellinen työskentelysuhte. On hyödyllistä keskustella tulkin kanssa sekä ennen ohjaustapaamista että sen jälkeen (Wille 2018: 334—340). Mikäli turvapaikanhakuun liittyviin aiheisiin erikoistuneita tulkkeja ei ole tarjolla, voi olla hyödyllistä luetuttaa tulkeilla esim. UNHCR:n [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#) (2017). On suositeltavaa pyrkiä käyttämään samaa tulkkia saman asiakkaan kanssa.

KESKEINEN VIESTI

- Pakolaisnaisten kanssa tulisi käyttää naispuolisia tulkkeja.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Lue UNHCR:n (2017) [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#)³¹.

🗣️ HARJOITUS 16 - Ammattitulkin kompetenssit

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, millaisia ammatillisia kompetensseja tulkilta vaaditaan.
Aika	Ryhmätyö (80 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennellä 3—4 hengen ryhmissä. Katsokaa video 2 ja tehkää kohdassa <i>Activity 1 - Professional Interpreter and Competences</i> (UNHCR 2017: 47) kuvattu ryhmätyö. Millaisia ammatillisia kompetensseja tulkki tarvitsisi videolla kuvatussa tilanteessa? Pohtikaa pienryhmässä (20 minuuttia). Seuraavaksi lukekaa <i>Relevant Areas of Knowledge</i> (Ibid: 170) ja Kondertin <i>Role Expectation</i> (Ibid.: 56) (10 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken. Seuraavaksi miettikää koko ryhmän kesken, millaisia ammatillisia kompetensseja tulkki tarvitsee, kun toisena osapuolena on pakolaisnainen (10 minuuttia). Jatkaa pareittain tai pienryhmissä. Tehkää <i>Activity 2 - Autobiographical Story-Telling</i> (Ibid.: 163) (50 minuuttia). Millaisia ongelmia kohtasitte? Millainen tilanne olisi, jos kyseessä olisi pakolaisnaisen kertomus sinulle ohjaajana ja tulkille? Keskustelkaa koko ryhmän kesken (10 minuuttia).

³⁰ Tulkkaus eroaa kääntämisestä, sillä tulkki siirtää puhutun sanan tarkoituksen toiselle kielelle, kun taas kääntäjä keskittyy kirjoitettuun tekstiin (Ibid.: 38).

³¹ Saatavilla ranskaksi, saksaksi ja venäjäksi.

HARJOITUS 17 - Tulkkaustilanne eri osapuolten silmin

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on ymmärtää, miltä tulkkaustilanne tuntuu tulkeille ja asiakkaille.
Aika	Ryhmätyö (40 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3—4 hengen ryhmissä. Katsokaa videot 2 ja 4 ja tehkää kohdassa <i>Activity 5: Interpreters in Films</i> kuvattu ryhmätyö (10 minuuttia) (UNHCR 2017: 65). Kuvitelkaa tilanne, jossa tulkkauksen vastaanottajana on pakolaisnainen. Huomaatteko ongelmia? Miltä tulkista tuntuu tässä tilanteessa? Pohtikaa pienryhmässä (10 minuuttia). Lukekaa Unit 12 (Ibid.: 187—190). Millaisia ajatuksia heräsi? Keskustelkaa pienryhmissä (20 minuuttia). Lopuksi keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken (10 minuuttia).

HARJOITUS 18 - Huonolaatuisen tulkkauksen seuraukset

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on selvittää, miten huonolaatuinen tulkkaus voi vaikuttaa apua hakevien pakolaisnaisten tilanteeseen.
Aika	Yksilötyöskentely (20 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää itsenäisesti. Tehkää UNHCR:n käsikirjasta <i>Activity 7 - Text Analysis - Poor Interpreters Put Asylum Seekers at risk</i> (2017: 67) (20 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken (10 minuuttia).

6.4 Perheoikeudelliset kysymykset

Sukupuolistunut väkivalta – eritoten perheväkivallan ja pakkoavioliiton tapauksissa – sisältää usein huoltajuuteen ja perheoikeuteen liittyviä ongelmia. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle tehtyjen perheväkivaltaa tai lasten heitteillejättöä koskevien valitusten tekijänä ovat usein olleet äidit, joiden mukaan valtiot eivät ole täyttäneet positiivisia velvoitteitaan toimia perheväkivaltaa tai lasten heitteillejättöä vastaan. Perusteina on yleensä käytetty ECHR:n 2, 3 ja 8 artiklaa. Lisäksi voidaan viitata Istanbulin sopimukseen, jonka määräykset pätevät kaikkiin sukupuolistuneen väkivallan/perheväkivallan uhreihin (2 artikla 2 kohta). CFR 24 artikla 3 kohta tunnustaa lapsen oikeuden ylläpitää suhteita kumpaankin vanhempansa, kuten tekee myös Euroopan neuvoston lasten tapaamisoikeutta koskevan yleissopimuksen (2003) 4 artikla 1 kohta (FRA 2015: 79—123).

Ei ole epätavallista, että nainen päättää lähteä suhteesta miehen alettua väkivaltaiseksi häntä tai heidän lastaan/lapsiaan kohtaan. Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten tapauksessa kumppani saattaa myös uhata viedä tältä lapset joko laillisin tai laittomin keinoin. Tämä on pakolaisnaisten yleisin pelko ja todellinen uhka.

Mikäli pakolaisnainen päättää viedä lapsen pois oleskeluoikeuksien määrittämältä alueelta (esim. toiseen kaupunkiin tai EU-jäsenvaltioon), hänet saatetaan asettaa syyteeseen Haagin lapsikaappaussovimuksen mukaisesti (Ibid.: 142—150; HCCH n.d.). Äidillä on kuitenkin oikeus vedota siihen, että esim. perheväkivalta asettaa lapsen alttiiksi ruumiillisille tai henkisille vammoille, mikäli tämä palautetaan kumppanille (13 artikla b kohta). Joka tapauksessa on äidin velvollisuus osoittaa, että lapsen palauttaminen maahan, jossa toinen osapuoli asuu, altistaisi lapsen/lapset väkivallalle. Tämä vaatii sen todistamista, että kyseinen valtio on kykenemätön suojelemaan lasta/lapsia (Browne 2011: 1203—1211). On kyseenalaista, kuinka tehokkaasti pakolaisnainen kykenee käyttämään sopimuksen mukaisia oikeuksiaan, sillä oleskelulupa saattaa rajoittaa vapaata liikkuvuutta EU:n alueella (Wessel & Frings 2017: 17). Hyväksikäyttäjän taas on mahdollista käyttää sopimusta uhria vastaan. Koulutuksen osanottajien on hyödyllistä tietää huoltajuuteen ja perheoikeuteen liittyvistä ongelmista, jotta he kykenevät ottamaan niitä huomioon pakolaisäitien kanssa toimiessaan.

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuolistunutta väkivaltaa käsiteltäessä tulee huomioida perheoikeuteen, kuten huoltajuuteen liittyvät kysymykset.
- Tekijä voi käyttää lapsia pakottamisen ja kontrollin välineinä.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Miten Haagin lapsikaappaussojimus on pantu täytäntöön Suomessa? Tutustu Suomen huoltajuutta käsittelevään lainsäädäntöön.
- b) Katso [Vallan ja kontrollin ympyrän lapsia käsittelevä video](#) (Duluthin malli n.d. d). Harkitse myös [Using Children Post Separation -mallin](#) käyttöä koulutuksessasi, mikäli käsittelet huoltajuuteen ja perheoikeuteen liittyviä aiheita (Duluthin malli n.d. c).

KAPPALE 7

SUOJELU JA ENNALTAEHKÄISY

Tässä kappaleessa käsitellään sukupuolistuneen väkivallan uhrien suojelemista ja väkivallan ennaltaehkäisyä.

7.1 Sukupuolistuneen väkivallan uhrien tunnistaminen

Sukupuolistuneen väkivallan uhrien tunnistaminen voi olla vaikeaa, mutta aikainen tunnistaminen mahdollistaa uhrien ohjaamisen asiaankuuluvien tukipalvelujen piiriin (ks. alakappale 3.2.2). Tunnistaminen voi usein olla aikaa vievää. Tunnistamisen avuksi on kuitenkin olemassa lukuisia välineitä, joita on listattu alla. Huomioi, että listatut välineet käsittelevät ihmiskauppaa ja naisen sukupuolielinten silpomista:

- Indikaattorit: Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS) (2015) listaa ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa hyödyllisiksi huomattuja indikaattoreita: *Kuntien toimintaohjeet – Ihmiskaupan vastaisen toiminnan tehostaminen paikallistasolla*³². Näitä ovat muun muassa ikä (passissa tai muussa tunnisteessa ilmoitettu ikä vs. miltä henkilö näyttää), sukupuoli, alkuperämaa/kansalaisuus, työn sektori, hyväksikäytön tai trauman merkit ja kuljettu reitti. Ihmiskaupan uhrit ovat usein kontrolloituja esim. siten, että he eivät saa ottaa vastaan puheluja ja/tai passi on jonkun muun hallussa ja heillä voi olla huonot elinolot (esim. eristys ystäväistä ja perheestä, ei rahaa ruokaan, vaatteisiin ja hygieniaarvikkeisiin) (Ibid.: 27—39).
- Indikaattoreita löytyy myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjetön (OSCE) (2011) julkaisusta *Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims - A Community Policing Approach*³³ (Ibid.: 55—56).
- Saatavilla on myös ammattialakohtaisia listoja. The National Human Trafficking Resource Centre listaa terveysalan indikaattoreita julkasussaan *Identifying Victims of Human Trafficking - What to Look for in a Healthcare Setting* (Ibid.).
- Belgiassa kehitetty naisen sukupuolielinten silpomisen estämiseen tähtäävän välineen tarkoituksena on tunnistaa ja tukea (potentiaalisia) silpomisen uhreja riski-indikaattorien perusteella (SC-MFG 2017; EN & Amnesty International 2014: 36).
- seulentakysymykset/työkalut: CBSS (2011) listaa käsikirjassaan *Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking* kysymyksiä, joiden perusteella ihmiskaupan uhreja voi tunnistaa (Ibid.: 45).
- The Vera Institute of Justice (2014) on julkistanut oppaan *Screening for Human Trafficking - Guidelines for Administering the Trafficking Victim Identification Tool*³⁴ lainvalvontaviranomaisille ja terveydenhuollon sekä pakolaisten majoitusten työntekijöille (Ibid.: 3—30).
- UNHCR ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto (EASO) ovat julkaisseet seulentatyökaluja naisen sukupuolielinten silpomisen uhrien tunnistamiseen, kuten esim. *UNHCR, IDC and Oak Foundation Vulnerability Screening Tool*³⁵ (UNHCR et al. 2016: 1—27).
- ohjeet, joiden tarkoituksena on ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ja heidän kanssaan toimiminen. Tällainen on esimerkiksi Euroopan komission *Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings - Especially for Consular Services and Border Guards* (EK 2013: 2—22).
- käsikirjat/ohjekirjat/protokollat: CBSS:n (2011) *Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking* auttaa ymmärtämään, mitä ihmiskauppa on, miten tunnistaa sen uhreja, miten tukea ja suojella heitä yms.
- Anti-Slavery Internationalin (2005) *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons* kertoo lukijalle käytännön työkaluista, kuten tarkistuslistoista, jotka helpottavat ihmiskaupan uhrien kanssa toimimista. REPLACE 2 -projekti (2015) julkisti *REPLACE Toolkit and Community Handbook*³⁶ -käsikirjan, joka auttaa ohjaajia kehittämään taitojaan naisen sukupuolielinten silpomisen uhrien kanssa toimimisessa (Ibid.).
- työkalut: YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto (UNODC) (2008) on julkaissut työkalun *Toolkit for Combat Trafficking in Persons*³⁷, jonka tarkoituksena on antaa ohjeita ja jakaa hyviä käytäntöjä liittyen ihmiskaupan torjumiseen, uhrien suojelemiseen ja tukemiseen ja kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön (Ibid.: 1—562).
- tarkistuslistat: yllä mainittu UNODC:n työkalu tarjoaa monia tarkistuslistoja, joita voi käyttää ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen (Ibid.: 296—299).
- sovellukset: *Petals App* voi auttaa naisen sukupuolielinten silpomisen nostamisessa esille asiakkaan kanssa, jolloin tämä saattaa paljastaa olevansa silpomisen uhri tai vaarassa joutua uhriksi (Petals n.d.).
- lukuisat työkalut käsittelevät alaikäisiä ihmiskaupan uhreja (esim. UNICEF 2006: 7—32).

Yllä mainittujen kaltaisia välineitä voidaan käyttää myös muiden kappaleessa 5 mainittujen sukupuolistuneen väkivallan muotojen tunnistamiseen. On kuitenkin otettava huomioon, että mainittujen välineiden käyttäminen ei automaattisesti johda uhrien tunnistamiseen (OSCE 2011: 18), vaan ne tulisi nähdä aputyökaluina tunnistusprosessissa.

³² Saatavilla useilla kielillä, ks. otsikko 2016 Municipalities against Trafficking: <https://www.cbss.org/psf/post-psf/projects/>

³³ Saatavilla myös venäjäksi. ³⁴ Saatavilla myös espanjaksi. ³⁵ Saatavilla myös ranskaksi ja espanjaksi.

³⁶ Saatavilla useilla kielillä. ³⁷ Saatavilla useilla kielillä.

KESKEINEN VIESTI

- Tunnistustyökalut voivat auttaa sukupuolistuneen väkivallan uhrien tunnistamisessa.

✓ TEHTÄVÄT

- Tutustu yllä mainittuihin välineisiin. Millaisia hyötyjä niistä voi olla koulutuksen oppimistulosten kannalta? Mitkä niistä eivät ole niin soveltuvia koulutukseen?
- Löytyykö suomeksi virallisia ohjeita sukupuolistuneen väkivallan uhrien tunnistamiseen, suojeluun ja hoitoon?

7.2 Uhrien auttaminen ja suojele

Sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneet pakolaisnaiset ovat usein suuressa vaarassa, joten välitön suojele on äärimmäisen tärkeää, erityisesti koska sukupuolistunut väkivalta on toistuva rikos (ks. alakappale 2.4). On olemassa kaksi ratkaisevaa tilannetta, joissa sukupuolistunutta väkivaltaa kokee neet pakolaisnaiset tarvitsevat apua: hyväksikäyttötilanteesta pois pääseminen ja tuki poispääsyn jälkeen (Štirn & Minić 2016: 30).

a) välitön väliintulo

Useimmilla jäsenvaltioilla on kansallinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmat eivät eroa ainoastaan kansallisten lakien perusteella, vaan myös käytännön suojeletoimien tasolla (Bonewit & de Santis 2016: 40).

Sukupuolistuneen väkivallan tapauksessa uhridirektiivin lisäksi merkittävä eurooppalainen väline on eurooppalainen suojelemääräys (EPO), joka vahvistaa uhrien suojelemääräysten tunnustamisen kaikissa EU-jäsenvaltioissa (Logar & Niemi 2017: 7). EPO:n tavoitteena on suojele henkilöä elämä, ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus, henkilökohtainen vapaus ja seksuaalinen koskemattomuus. (Jiménez Becerril & Romero Lopez 2011: 76—78). Lisäksi Istanbulin sopimuksen 52 artikla määrää, että uhrin turvallisuus tulee varmistaa välittömän vaaran uhatessa määräämällä tekijä poistumaan uhrin tai vaarassa olevan henkilön asunnosta riittävän pitkäksi ajaksi ja kieltämällä väkivallantekijää menemästä uhrin tai vaarassa olevan henkilön asuntoon tai ottamasta yhteyttä häneen. Tämä tehdään välittömällä lähestymiskiellolla. Tekijä voidaan myös pidättää tai vangita. Välittömästä lähestymiskiellosta vastaa yleensä poliisi, joskin jäsenvaltioiden välillä on asiassa eroja (Logar & Niemi 2017: 10, 28; Bonewit & de Santis 2016: 40; EIGE 2013a: 25). Välitön lähestymiskielto perustuu riskiarvioon³⁸ (WAVE 2017: 43). On huomioitava, että välitön lähestymiskielto on väliaikainen ratkaisu, eikä sen ole tarkoitus korvata muita keinoja, kuten esim. vankeusrangaistusta. Muut keinot voivat kuitenkin hallinnollisista syistä vaatia enemmän aikaa, jolloin välitön lähestymiskielto on hyvä ratkaisu.

Sukupuolistuneen väkivallan uhrien tarpeet vaihtelevat. Esimerkiksi EU-kansalaisuuden omaaville perheväkivallan uhreille ensisijainen huolenaihe saattaa olla turvatalon löytäminen, kun taas pakolaisnaisille tärkeintä saattaa olla monikielisten palvelujen saanti. Väliintulossa täytyy siis ottaa huomioon kulttuuriset tekijät (Sokoloff & Dupont 2005: 51). Välitön lähestymiskielto täytyy toteuttaa nopeasti, tai uhri on entistä suuremmissa vaarassa (Logar & Niemi 2017: 4—5; 43). Saksassa on huomattu, että kun välitön lähestymiskielto määrätään pakolaisten majoituksessa oleskeleville henkilöille, poliisi voi harvoin erottaa tekijää uhrista oleskelulupaani liittyvien liikkumisrajoitteiden vuoksi (Rabe 2018: 179-181). Täten on kyseenalaista, kuinka hyödyllisiä välittömät lähestymiskiellot ovat tilanteissa, joissa pakolaisnainen joutuu sukupuolistuneen väkivallan kohteeksi pakolaisille tarkoitettussa majoituksessa.

b) pitkäaikainen tuki

Uhreille tai potentiaalisille uhreille on tärkeää tarjota pitkäaikaista tukea kuten erityis/asiantuntijapalveluja, 24h-tukipuhelimia ja turvaa. Erityis- palvelut ovat tärkeitä, sillä sukupuolistuneen väkivallan uhri ei välttämättä voi pysyä asuinpaikassaan välittömästä lähestymiskiellosta huolimatta, vaan hänen täytyy paeta tekijää (Logar & Niemi 2017: 10). On tärkeää tehdä ero välittömien ja pitkäaikaisten erojen välille. Välitön apu sisältää esim. lääkinnällisen, psykologisen, oikeudellisen ja sosiaalisen tuen ja turvatalot, kun taas pitkäaikainen tuki vastaa esimerkiksi koulutuksellisista ja kotouttamisen tarpeista (CBSS & Ministry of Interior of the Republic of Latvia 2015: 44—45). Joissain jäsenvaltioissa hätämajoituspalveluja tarjotaan pakolaisnaisille erikseen, kun taas joissain hätäpalveluista vastaavat sairaalat ja sosiaalipalvelut (EIGE 2013a: 18). Suurin osa jäsenvaltioista tarjoaa erityispalveluja sukupuolistuneen väkivallan uhreille (mm. turvakoteja ja auttavia puhelimia) (Bonewit & de Santis 2016: 40). Koulutuksessa tulee korostaa, että tarjotun tuen kuuluu olla sukupuolen huomioon ottavaa. Mikäli uhrin/asiakkaat ovat alaikäisiä, tulee myös ikä ottaa huomioon. Erityisesti dokumentoimattomat pakolaisnaiset ja -lapset jäävät tukipalvelujen ulkopuolelle, sillä oleskeluluvan puuttuminen usein estää heitä käyttämästä julkisia palveluja (WAVE 2017: 10—11). Turvakodeissa ei myöskään usein ole pakolaisnaisten ja -lasten puhuman kielen osaajia.

c) väkivallalta suojeleminen vastaanottokeskuksissa

Pakolaisnaisilla on majoituksessa harvoin juuri heille tarkoitettuja ns. naisten alueita tai mahdollisuutta erottaa väkivallan uhria ja tekijää, jos he kuuluvat samaan perheeseen. Turvapaikkaprosessissa olevat naiset majoittuvat useimmiten ensin ns. transit-vokissa ja tämän jälkeen odotusajan vastaanottokeskuksessa. Naiset voivat asua myös yksityismajoituksessa. Lähestymiskielto toista turvapaikanhakijaa vastaan on ongelmallinen, sillä kielto palata majoitukseen voi johtaa oleskelulupaani liittyvien oleskeluvollisuuksien rikkomiseen maissa joissa turvapaikkaprosessin aikana turvapaikanhakijoiden tulee pysyä heille osoitetussa kunnassa. (Wessel & Frings 2017: 17—20). Pakolaisnainen ei myöskään voi muuttaa nimeään, mikäli turvapaikanhakuprosessi on kesken.

KESKEINEN VIESTI

- Välittömien toimien lisäksi on tärkeää muistaa tarjota uhreille ja potentiaalisille uhreille pitkäaikaista tukea, jotta he voivat suunnitella elämänsä uusiksi.
- Väkivallalta suojaavia keinoja on haastavampaa toimeenpanna, jos uhri on turvapaikkaprosessissa ja asuu vastaanottokeskuksessa.

✓ TEHTÄVÄT

- a) Tutustu Suomen naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaan. Millaisia sukupuolistuneen väkivallan muotoja se käsittelee? Otaanko pakolaisnaisten erikoisasema huomioon?
- b) Miten lähestymiskiello toimii Suomessa? Kuka sen täytäntöönpanosta ja valvomisesta vastaa? Miten se toimii pakolaisnaisten tapauksessa?
- c) Miten Suomessa torjutaan sukupuolistunutta väkivaltaa vastaanottokeskuksissa?
- d) Käy läpi WAVE:n (2012) julkaisu [Protect II - Capacity-Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims - A Learning Resource](#)

🕒 HARJOITUS 19 - Suojelamisen säännöt

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tutustua suojeluun liittyviin oikeuksiin, oppia uhrien tukemisesta ja siitä, kuinka ottaa uhrin tarpeet huomioon sekä lisätä tietoa oikeuden päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta ja sen tärkeydestä.
Aika	Ryhmätyö (45 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 15—20 hengen ryhmissä. Mikäli osanottajia ei ole näin montaa, työskennelkää yhtenä ryhmänä. Käykää läpi <i>Activity 10 - Rules of Protection</i> (Victim Support Europe 2012: 163—169). Mitä Evalle kävisi, jos hän olisi perheväkivaltaa kokenut pakolaisnainen? Miten kuvailisit malliesimerkkiä (Ibid.: 165—166)? Miten muokkaisitte monistetta (handout)? (Ibid.: 167—169) (45 minuuttia). Antakaa ehdotuksia koko ryhmän kesken (20 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 20 - Välittömän lähestymiskiellon täytäntöönpano

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tutustua välittömän lähestymiskiellon hakemiseen ja täytäntöönpanoon.
Aika	Parityö (20 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (10 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää pareittain. Käykää läpi <i>checklist for implementing EBOs</i> (Logar & Niemi 2017: 44—45). Kuvitelkaa, että uhri on pakolaisnainen. Millaisia ongelmia huomaatte? Puuttuuko jotakin? (20 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken (10 minuuttia).

7.3 Sidosryhmäanalyysi

Kouluttajan on tärkeää korostaa eri tahojen yhteistyön tärkeyttä. Sidosryhmäanalyysi voi auttaa tunnistamaan:

- pakolaisnaisten kanssa toimivien tahojen edut;
- mahdolliset ristiriidat, konfliktit ja riskit, jotka voivat vaarantaa pakolaisnaisten kanssa tehtävän työn;
- mahdollisuuksia ja suhteita, joita voidaan rakentaa toimien täytäntöönpanon aikana ja mahdolliset aukot;
- ryhmiä, joita kannustaa osallistumaan tukipalvelujen eri vaiheisiin;
- strategioita ja lähestymistapoja, joiden avulla sidosryhmiä saadaan osallistumaan; ja
- keinoja vähentää pakolaisnaisiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia (esim. välttämällä päällekkäisyyksiä tukipalveluissa) (WWF 2005).

KESKEINEN VIESTI

- Sidosryhmäanalyysi auttaa hahmottamaan kenen kaikkien tulisi tehdä yhteistyötä, jotta pakolaisnaisille voidaan tarjota apua.

👤 HARJOITUS 21 - Sidosryhmäanalyysi

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tunnistaa mahdollisia yhteistyökumppaneita.
Aika	Keskustelu koko ryhmän kesken (45 minuuttia)
Harjoitus	Työkennelkää yhdessä ryhmässä. Seuratkaa WWF:n kuvailemaa sidosryhmäanalyysiä (2005) (Ibid: 3—5). Harkitkaa työkalujen, kuten Venn-diagrammin, käyttöä analyysin tekemisessä (45 minuuttia).

👤 HARJOITUS 22 - Monialainen yhteistyö

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tunnistaa uhrien sellaiset tarpeet, joihin voidaan vastata monialaisella yhteistyöllä.
Aika	Ryhmätyö (45 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (45 minuuttia)
Harjoitus	Työkennelkää 5—6 hengen ryhmässä. Lukekaa läpi <i>Exercise 6.1 - Our Multi-Agency Partnership seen through the Eyes of the Victim</i> ja käyttäkää tehtävän ohessa olevaa monistetta (45 minuuttia) (Logar & Vargová 2015: 67; 70—72). Keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken (45 minuuttia).

✓ TEHTÄVÄT

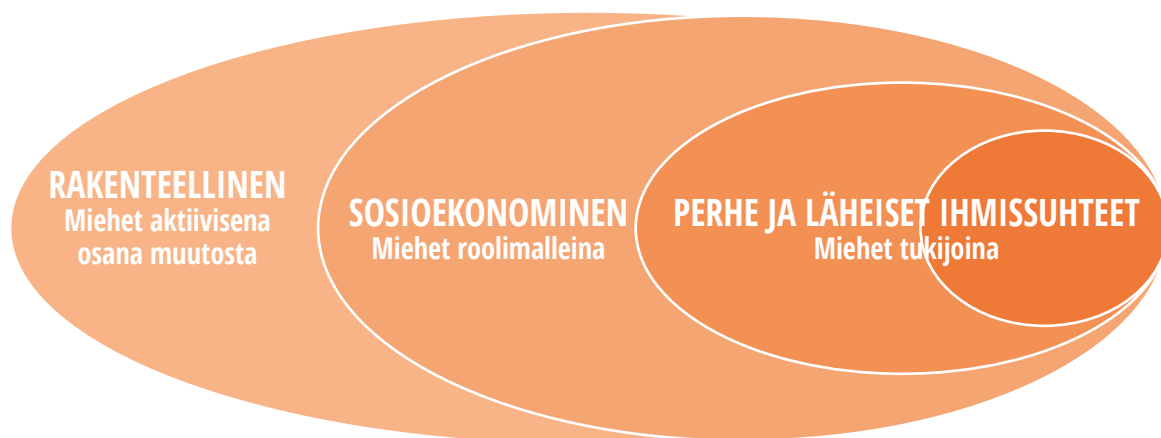
- a) Selvitä, millaisten tahojen kanssa osanottajat voisivat tehdä yhteistyötä tarjotakseen pakolaisnaisille heidän tarvitsemaan palveluja?

7.4 Sukupuolistuneen väkivallan torjuminen – pakolaismiesten ja pakolaisyhteisöjen parissa tehtävä työ

On tärkeää ottaa huomioon miehen rooli sukupuolistuneessa väkivallassa, sillä yleensä tekijänä on mies (USAID 2015: 9—10). Miesten asenteisiin voidaan vaikuttaa mm. koulutuksen kautta. Pakolaismiehet voidaan nähdä sukupuolten välisen tasa-arvon portinvartijoina, sillä pakolaisyhteisöissä valta on usein heillä ja täten he voivat saada aikaan muutoksia. Asennemuutosta tulisi saada aikaan erityisesti etuoikeutetussa asemassa olevien miesten, kuten yhteisöjen johtajien parissa. Pakolaistaustaisilla miehillä voi olla pakolaisuuden takia identiteettihaasteita mm. vaikeuksia täyttää omaksuttua sukupuolirooliaan esim. elättäjinä. He voivat tuntea itsensä ulkopuoliseksi, mikäli apua tarjoavat järjestöt keskittyvät enemmän naisiin (Olivius 2016: 3, 7—14). Kun pakolaismiehet tuntevat itsensä voimattomiksi, saattavat he turhautua ja yrittää kompensoida tilannetta väkivallalla (MenEngage Alliance 2014: 12—17).

Sosioekologiseen malliin (ks. 4.1) perustuen miehet voivat olla osana muutosta eri tasoilla:

Miehet osana muutosta

UNHCR 2016: 261

- *yksilötasolla: aviomiehet, isät, veljet, sedät ja pojat edistämässä tasa-arvoisempia sukupuolisuhteita kotona*
- *yhteisön tasolla: vertaiskoulutus/kasvatus, jossa miehet puhuvat toisilleen ja haastavat toisiaan sukupuolistuneen väkivallan hyväksymisestä; miehet väkivaltaa kokeneiden naisten tukijoina; turvallisen, väkivallasta ilmoittamisen mahdollistavan ympäristön luominen; uskonnollisten johtajien valta ja vastuu vaikuttaa yhteisönsä; miehet yhteisöjen johtajina*
- *yhteiskunnan tasolla: vastuuvellolliset valtiolliset toimijat, kuten poliisi, oikeuslaitos ja lainsäätäjät (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 2).*

Kuten tässä kappaleessa on käynyt esille, koulutuksen osanottajien tulisi katsoa pakolaismiehiä sidosryhmänä sukupuolistuneen väkivallan estämiseen pyrkivissä ohjelmissa. Vodaankin väittää, että tasa-arvoisemmat sukupuolisuhteet vähentävät sukupuolistuneen väkivallan riskiä ja johtavat onnellisempiin ja terveempiin suhteisiin sekä miehille että naisille, jotka voivat sitten toimia roolimalleina lapsilleen (Fleming et al. 2013: 18). Seuraavissa alakappaleissa esitellään lyhyt yleiskatsaus erilaisista sukupuolistuneen väkivallan torjumisen muodoista.

a) Ensijaiset ja toissijaiset väkivallan ehkäisyohjelmat

Ensijaisten ehkäisytoimenpiteiden tarkoituksena on vähentää sukupuolistunutta väkivaltaa ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, kun taas toissijaiset ehkäisytoimenpiteet keskittyvät potentiaalsiin tekijöihin (VicHealth 2007: 8—14). Ehkäisytoimenpiteet toimivat parhaiten, kun ne kohdistetaan ryhmille. Ryhmät voivat koostua joko miehistä, naisista tai molemmista (ISAID 2015: 5). Jotkin tarjolla olevat ehkäisyohjelmat käsittävät koko yhteisön (VicHealth 2007: 8—14). Tässä kappaleessa käsitellään ensin tiettyihin ryhmiin kohdistuvia ohjelmia ja sen jälkeen yhteisötason toimia.

Lapset nähdään usein keskeisenä kohderyhmänä aikaisen vaiheen ehkäisytoimenpiteissä (sillä väkivalta huipentuu usein nuoruuden aikana ja ilmentyy aikuisuudessa). Ammatillainen voi tässä vaiheessa puuttua väkivaltaisen käytöksen puhkeamiseen/syihin. Ensijaiset ehkäisytoimenpiteet esim. kouluissa ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Jotkin aikaiset ehkäisytoimenpiteet keskittyvät vain yhteen sukupuoleen. Tällaiset naisiin kohdistetut toimenpiteet keskittyvät yleensä opettamaan naisia vastustamaan väkivaltaa. Naisille opetetaan myös vanhemmuustaitoja, joiden avulla muuttaa lasten käytöstä sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi/poistamiseksi ja sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi (VicHealth 2007: 16—17; 51). Miehille on olemassa omia ohjelmiaan (MenEngage Alliance 2014: 7). Miesten kanssa työskennellessä viitataan usein Connellin konseptiin ”hegemonisesta maskuliinisuudesta”. Tällä pyritään osoittamaan miehille, että heidän oma maskuliinisuutensa sisältää sosiaalisesti määrättyjä etuoikeuksia, esim. oikeus hallita naisia, mutta myös näyttää, kuinka näitä käsityksiä voi rikkoa. Keskeinen termi miesten keskuudessa tehtävässä sukupuolistuneen väkivallan ehkäisymisessä on ”positiivinen maskuliinisuus” (USAID 2015: 1—10). Miehillä tulisi olla yhteisiä tekijöitä, kuten esim. sama ikä ja/tai sama alkuperämaa. Viestintätaitojen merkitystä ei voi kyllin korostaa: ammatillaisen tulee olla hyvä kuuntelija ja neuvottelija ja mieluummin taivutella kuin uhkailla asiakkaitaan (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 3). Ehkäisytoimenpiteitä voivat olla esim. miesten kouluttaminen väliintuloon näkemissään sukupuolistuneissa väkivaltatapauksissa ja haastamaan muiden miesten väkivaltaisia näkemyksiä. Uskonnollisten ja muiden johtajien mukaanotto on osoittautunut onnistuneeksi tavaksi muuttaa näkemyksiä esim. naisen sukupuolielinten silpomisesta (MenEngage Alliance 2014: 32-33; REPLACE 2 2015). Roolipelit on todettu hyväksi keinoksi tehdä miehet tietoisiksi sukupuolistuneesta väkivallasta (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 3).

On tärkeää saada pakolaisyhteisöt mukaan väkivallan ehkäisyohjelmiin esim. vertaisryhmien avulla. Liettuan etnisen tutkimuksen instituutti huomasi, että esimerkiksi pakkoavioliitoista puhuttaessa viesti meni tehokkaammin perille, kun sen toi esiin yhteisön jäsen kuin silloin, kun asiasta puhui esim. kansalaisjärjestön ohjaaja (Psaila 2016: 51). Aikaisen ehkäisemisen strategia täytyy räätälöidä kullekin pakolaisyhteisölle erikseen: siinä missä jokin strategia saattaa toimia tietyn yhteisön kanssa, voi se olla sopimatonta toiseen yhteisöön, koska näkemykset esimerkiksi sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja sukupuolirooleista eroavat toisistaan (VicHealth 2007: 54). Ohjelman suunnittelu, täytäntöönpano ja arviointi yhdessä pakolais-yhteisön kanssa mahdollistaa yhteisön jäsenten taitojen ja tietojen tunnustamisen. Tästä syystä myös pakolaisnaisten johtavia asemia yhteisöissä tulisi vaalia (MCWH 2017: 12—14). Kaikissa väkivaltaa ehkäisevissä ohjelmissa tärkeää on, että yhdenvertaista vuoropuhelua sukupuolten välillä vaalitaan ja molemmat osapuolet pyrkivät ymmärtämään toistensa näkökulmia (Plan 2015: 264).

b) Väkivallan jälkeiset toimenpiteet

Siinä missä aikaisen vaiheen ehkäisytoimenpiteet keskittyvät tilanteeseen ennen väkivaltaa, muut toimenpiteet käsittelevät tilannetta väkivaltaisen tapahtuman/tapahtumien jälkeen. Näillä toimilla pyritään välttämään väkivallan toistumista (VicHealth 2007: 8). Oppaassa on jo käsitelty väkivaltaisen tapahtuman jälkeisiä toimenpiteitä uhrin näkökulmasta alakappaleessa 7.1, ja seuraavaksi käsitellään aihetta tekijän kannalta. Tekijöihin kohdistuva työ ei ainoastaan auta tekijöitä muuttamaan väkivaltaista käytöstään, vaan myös suojelee (potentiaalisia) uhreja.

Miehet yleensä osallistuvat väkivaltaa ennalta ehkäiseviin puuttumis- ja hoito-ohjelmiin esim. tuomioistuinten määräyksestä joko pakosta tai vapaaehtoisesti. Istanbulin sopimuksen 16 artikla vaatii sopimusvaltioita aloittamaan ennalta ehkäiseviä puuttumis- ja hoito-ohjelmia, joiden tarkoituksena on auttaa tekijöitä pääsemään eroon väkivaltaisesta käytöksestään (Logar & Vargová 2015: 73). Näihin ohjelmiin kuuluvat toimenpiteet vaihtelevat, mutta yleisiä käytäntöjä ovat esim.:

- Duluthin malli: yksi yleinen lähestymistapa tekijöiden kanssa toimimisessa on käyttää Vallan ja kontrollin ympyrää (ks. 5.1.1). Ympyrä auttaa miehiä ymmärtämään käyttämiään väkivaltaisia ja väkivallattomia kontrollimekanismeja (Taylor & Barker 2013: 6).
- psykoterapeuttiset mallit ja käyttäytymisterapia: käyttäytymisterapiassa yhdistetään yksilö- ja ryhmätöitä tarkoituksena saada tekijä ymmärtämään, mitä hyväksikäyttö on ja omaa aktiivista rooliaan. Tapaamisissa käsitellään usein maskuliinisuutta ja emotionaalista ja kognitiivista puutosta (Hester & Lilley 2014: 10). Osallistujat oppivat sietämään ryhmäpainetta, käsittelemään omia väkivaltaisia ajatuksiaan ja uskomuksiaan, vihanhallintaa ja väkivallattomia viestintämalleja (USAID 2015: 103). Yhdysvaltojen ensimmäinen hyväksikäyttäjille suunnattu ennalta ehkäisevä puuttumis- ja hoito-ohjelma ”<https://www.emergedv.com/program-model.html>” *Emerge Model* (n.d.) on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi vähentää hyväksikäyttöä (Taylor & Barker 2013: 6).
- vanhempiin kohdistuva väliintulo: tässä melko uudessa lähestymistavassa pyritään torjumaan isien lapsiinsa kohdistamaa hyväksikäyttöä käyttäytymisterapialla (Ibid.: 7).

Väkivallantekijöille tarkoitettuja koko maan kattavia kansallisia ohjelmia, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan Respect Accreditation Standard tai Saksan Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt, on EU:n alueella tarjolla hyvin vähän. Koulutuksen osanottajia kannattaa kannustaa oman ohjelman perustamiseen esimerkiksi projektin muodossa (Logar 2015: 4—5; Hester & Lilley 2014: 16). Mikäli koulutus käsittelee väkivaltaisen tapahtuman jälkeisiä toimia, kannattaa korostaa, että maskuliinisuutta käsittelevät ehkäisystrategiat vaikuttavat toimivan parhaiten (Jewkes et al. 2012: 8—9). Lähestymistavan tulee olla kokonaisvaltainen niin, että tekijä ei ainoastaan lopeta väkivaltaisuutta, vaan myös luo positiivisia asenteita (Logar & Vargová 2015: 73). Väkivaltaa käsittelevät ennalta ehkäisevät puuttumis- ja hoito-ohjelmat ovat vasta vastikään alkaneet ottaa huomioon kulttuuria ja etnisyyttä (Thandi 2012: 5). Pakolaisille suunnatuissa ohjelmissa onkin tärkeää huomioida kotouttamisaspekti, sillä pakolaismiehet eivät välttämättä esim. tunne kohdemaan oikeusjärjestelmää. He myös tarvitsevat apua sosiaalisen verkoston luomiseksi kohdemaassa syrjäytymisen estämiseksi.

KESKEINEN VIESTI

- **Miehillä on keskeinen rooli sukupuolistuneen väkivallan torjumisessa.**
- **On suositeltavaa perustaa useita ohjelmia eri ryhmille (lapset, naiset, miehet) ja koko yhteisölle.**
- **Pakolaismiehille on harvoin tarjolla väkivaltaa käsitteleviä ennalta ehkäiseviä puuttumis- ja hoito-ohjelmia.**
- **Pakolaismiehille suunnatuissa ohjelmissa on tärkeää ottaa huomioon kulttuuriset, etniset ja kielelliset aspektit.**
- **Tasa-arvoiset sukupuolisuhteet vähentävät sukupuolistuneen väkivallan riskiä huomattavasti.**

✓ TEHTÄVÄT

- Millaisia väkivaltaa ehkäiseviä ohjelmia Suomessa on? Onko niitä tähdätty nimenomaan pakolaismiehille/naisille/yhteisölle?
- Käy läpi Module 4 - Engaging Men and Boys in SGBV Prevention Work UNHCR:n (2016) julkaisussa *SGBV Prevention and Response - Training Package* (Ibid.: 223—280), Planin (2015) *Manual for Facilitators 'Changing the World'* ja VicHealthin (2007) *Framework to guide primary prevention of violence against women* (Ibid.: 13).

🕒 HARJOITUS 23 - Sukupuolistuneen väkivallan ehkäiseminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on saada osanottajat ymmärtämään syitä sukupuolistuneen väkivallan taustalla ja keskeisiä ehkäisytöimenpiteitä. Esimerkkinä käytetään seksuaalista väkivaltaa.
Aika	Yksilötyö (10 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (15 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää itsenäisesti. Tehkää totta vai tarua -harjoitus <i>Module 3: Preventing SGBV</i> (UNHCR 2016: Module 3 1-2 [PDF sivut 205—206]) (10 minuuttia). Tämän jälkeen keskustelkaa vastausistanne koko ryhmä kesken. Käyttäkää vastauspaperia (answer sheet) (Ibid.: 3—4 [PDF sivut 207-208]) (15 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 24 - Esteiden tunnistaminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tehdä osanottajat tietoisiksi syistä, joiden vuoksi pakolaismiehet ja -pojat saattavat olla haluttomia keskustelemaan sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyvistä aiheista.
Aika	Ryhmätyö (45 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 3—4 hengen ryhmissä. Tehkää harjoitus <i>Identifying Barriers</i> (UNHCR 2016: 9—10 Module 4 [PDF sivut 231—232]) (40 minuuttia). Keskustelkaa tuloksista koko ryhmän kesken ja mikäli tarpeen, käykää läpi <i>Notes to the Facilitator</i> (Ibid.: 10 [PDF sivu 232]) (10 minuuttia). Lopuksi pohtikaa koko ryhmän kesken, kuinka näitä esteitä voi ylittää (10 minuuttia).

🕒 HARJOITUS 25 - Väkivallan ehkäisyohjelman suunnitteleminen

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tutustua väkivallan ehkäisyohjelman aikana mahdollisesti kohdattaviin haasteisiin.
Aika	Ryhmätyö (60 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Työskennelkää 5—6 hengen ryhmissä. Tehkää harjoitus <i>Designing a prevention project</i> (UNHCR 2016: 183) käyttäen <i>Activity sheet 3 - Designing an SGBV Prevention Project</i> (Ibid.: 5 [PDF sivut 191—192]). Mikäli suunnittelette tertiäärin ohjelman, voitte myös käyttää Hesterin ja Lilley'n (2014) tarkistuslistaa (Ibid.: 31—33) tai aikaisen vaiheen ehkäisyohjelman tapauksessa VicHealthin (2007) ohjeita (Ibid.: 13). Millaisia pakolaismiesten ryhmiä tai yhteisöjä ohjelma käsittelee? Millainen lähestymistapa olisi paras (esim. tietty vai molemmat sukupuolet, yhteisö)? (60 minuuttia). Jokainen ryhmä esittelee ohjelmansa muille. Mikäli tarpeen, voitte vielä käsitellä aihetta erikseen koko ryhmän kesken (UNHCR 2016: Module 3 22 [PDF sivu 184]) (20 minuuttia).

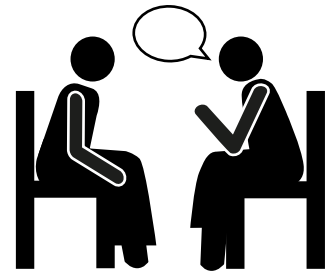
KAPPALE 8

OHJAAJAN ITSEHOITO JA TRAUMATISOITUNEIDEN UHRIEN KANSSA TOIMIMINEN

Sukupuolistunut väkivalta on usein traumaattinen kokemus. CCM-GBV -projektin aikana nostettiin usein esille tarve tarjota tukea ja valvontaa myös väkivallan uhrien kanssa toimiville ohjaajille, jotka itse voivat pakolaisnaisten kanssa työskennellessään altistua toissijaiselle traumatisoitumiselle. Tähän tukeen kuuluu myös ohjaajan itsehoito.

8.1 Traumatisoituneiden sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa toimiminen

Ohjaajat kokevat usein ohjaamisprosessissa asiakkaiden traumatisoitumisesta johtuvia haasteita. Lääketieteessä ja psykologiassa ”trauma” tarkoittaa ruumiillista tai henkistä vammaa. Sukupuolistunut väkivalta on erityinen trauman muoto, sillä tapahtuma on erityisen tunkeutuva ja se saa aikaan häpeää, itsesyytelyä ja syyllisydentunnetta. Kun tämän yhdistää vammautumisen tai kuoleman pelolla, tapahtuma on lähes aina traumatisoiva (HHRI 2016: 14). Paras ratkaisu on ohjata traumatisoituneet asiakkaat terapiaan, mutta pääsy tällaisten palvelujen piiriin vaihtelee EU-jäsenvaltioiden välillä (Zellman 2018). Tästä syystä on hyvä tuntee muutamia hyödyllisiä perusasioita ja työkaluja:

- asiakkaan turvallisuuden varmistaminen: väkivallan ehkäisy- ja suojaohjelmat (ks. 7.2), toissijaisen uhriutumisen välttäminen (ks. 6.2).
- tuntemus pakolaisen tilanteesta: ohjaajan tulisi tuntee tilanne pakolaisnaisen kotimaassa, matkan aikana ja kohdemaassa. Apua voi olla julkaisusta *Trauma and Mental Health in Forcibly Displaced Populations* (Nickerson et al. n.d.).
- psykoedukaation tärkeys: psykoedukaation tarjoaminen asiakkaille on erittäin tärkeää. Tähän voi kuulua esimerkiksi sen selittäminen, ettei psykologisen avun hakeminen tarkoita, että asiakas olisi ”hullu”. Hyödyllistä lukemista aiheesta on esim. *APA: Cultural Formulation Interview (DSM-5 CFI Supplementary Modules)* (Multicultural Mental Health Resource Center n.d.).
- verkostoituminen mielenterveyden alalla: tilanteissa, joissa asiakkailla ei ole pääsyä terapiaan osana vastaanottopalveluita, kannattaa selvittää, onko traumatisoituneille uhreille mahdollista järjestää psykologista tukea muuta kautta (esim. kansalaisjärjestöt, yksityiset toimijat), ks. mm. Helsingin Diakonissalaitoksen psykotraumatologian keskus: <https://www.hdl.fi/en/support-and-action/immigrants/rehabilitation-for-torture-victims/>
- tutustuminen trauman oireisiin: ohjaajan kannattaa selvittää, mitkä tahot (esim. organisaatiot, instituutit, terapeutit) tarjoavat koulutusta traumatisoituneiden (sukupuolistuneen väkivallan) uhrien kanssa toimimiseen. Verkkokoulutukset, kuten *National Center on Domestic Violence, Trauma and Mental Health* (2018) voivat olla hyödyllisiä. Kannattaa myös selvittää, onko verkkokoulutuksia tarjolla suomeksi ja tutustua suomenkieliseen kirjallisuuteen traumasta, ks. <https://mieli.fi/fi>.
- Traumatisoituneiden uhrien tunnistamisessa avuksi voi olla *Questionnaire and observations for early identification of asylum seekers having suffered traumatic experiences* (PROTECT n.d.).
- vieraspuhujien kutsuminen auttamaan koulutuksessa.
- asiakkaiden terveydestä ja ruokavaliosta huolehtiminen: terveydellisistä ongelmista kärsivien asiakkaiden ohjaaminen lääkäriin. Esimerkiksi ruoanlaittokurssit voivat olla hyödyllisiä, sillä traumatisoituneet henkilöt kärsivät usein syömisvaikeuksista (ks. 4.5).
- ankkurointiharjoitukset voivat tarjota välitöntä apua tilanteissa, joissa trauma laukeaa ohjauksen aikana. Tällaiset harjoitukset auttavat asiakasta rauhoittumaan tai pääsemään jäätymistilasta. Välittömästi auttavia toimenpiteitä voivat olla esim. asiakkaan kutsuminen kovaan ääneen nimitä; pyytää asiakasta antamaan kätensä; antamalla asiakkaalle lasi vettä; auttaa asiakasta palaamaan nykyhetken kysymällä kysymyksiä, kuten ”mitä kello on?”, ”missä olemme?”, ”mikä on nimesi?”. HHRI on listannut joitakin ankkurointiharjoituksia, joita kannattaa käyttää hyödyksi (Ibid.: 47; 156—160). Harjoituksia kannattaa kokeilla yksin tai kollegan kanssa.
- vapaa-ajan aktiviteetit: taide ja tanssiterapia, teatteriesitykset yms. on huomattu hyödyllisiksi työkaluiksi auttamaan kohdekieltä taitamattomia pakolaisnaisia ilmaisemaan tunteitaan (Kossolapow, Scoble & Waller 2005).
- vertauskuvat voivat auttaa tarjoavaa ammattilaista tunnistamaan asiakkaan ongelmia. Ohjattu mielikuvatyö ja tarinankerronta ovat osoittautuneet hyödyllisiksi apuvälineiksi traumatisoituneiden asiakkaiden kanssa toimiessa. Kouluttaja voi havainnollistaa tätä esimerkiksi CCM-GBV -projektin perhoslogolla tai viitata HHRI:n perhosvertauskuvaan (Ibid.: 16; 40—45; 57; 78—79; 169—172). Dissosiativisista häiriöistä kärsivien asiakkaiden kanssa tulee kuitenkin olla varovainen, jotta harjoituksista ei aiheudu lisähaittaa. Voi olla hyödyllistä antaa asiakkaan pitää silmänsä auki harjoituksen aikana ja kertoa, että he voivat lopettaa milloin tahansa. Harjoituksia kannattaa kokeilla yksin tai kollegan kanssa.

- vertaistuki: samat kokemukset läpikäyneet pakolaisnaiset ymmärtävät asiakkaan tilanteen parhaiten. Heillä voi esim. majoituksen kautta olla parempi pääsy asiakkaiden luo ja he kykenevät vähentämään mielenterveydellisen avun hakemiseen liittyvää stigmaa. Vertaistukea tarjoaville pakolaisnaisille pitäisi kuitenkin tarjota koulutusta ja valvontaa. Tällä tekniikalla pakolaisnaiset voivat oppia pitämään huolta itsestään/itsehallintaa välittömästi EU:n alueelle saavuttaessa, mikä voi parantaa henkistä hyvinvointia ja halua kotoutua kohdemaahan (Zellmann 2018: 13).
- asiakkaiden resurssit: on tärkeää huomioida asiakkaiden resurssit, sillä he eivät ole ainoastaan uhreja, vaan myös selviytyjiä. Näitä resursseja on tärkeää vahvistaa. Ohjaajien kannattaa suunnitella toimensa asiakkaan kanssa vähintään viikon verran etukäteen niin, että jokaiselle päivälle on vähintään yksi positiivinen kokemus. Tällöin asiakas saa elämäänsä rakennetta. Hyödyksi kannattaa käyttää WHO:n (2016) *Problem Management Plus Manua*³⁹, joka on saatavilla myös joillakin pakolaisten yleisesti puhumilla kielillä.
- kirjallisuus:
  - Bittenbinder, Elise (2010): Good Practice in the Care of Victims of Torture, Loeper Literaturverlag: Karlsruhe
  - Health & Human Rights Info (HHRI) (2016): *Mental health and gender-based violence - Helping survivors of sexual violence in conflict - a training manual*⁴⁰
  - Lago, Collin (ed.) (2011): The Handbook of Transcultural Counselling and Psychotherapy, Open University Press: Berkshire
  - National Center for PTSD & National Child Traumatic Stress Network (2010): *Skills for Psychological Recovery - Field Operations Guide*
  - YK:n ihmisoikeusasioiden korkean edustajan toimisto (OHCHR) (2011): *Manual on Human Rights Monitoring - Chapter 12 Trauma and self-care*
  - Shalev, Arieh; Yehuda, Rachel & McFarlane, Alexander (eds.) (2000): International Handbook of Human Response to Trauma, Springer Science + Business Media: New York
  - WHO:n (n.d.) *nettisivut*

KESKEINEN VIESTI

- Traumatisoituneiden sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa toimiminen on ohjaajalle haastavaa.
- Trauman käsittelemiseksi löytyy paljon tietoa ja työkaluja.

HARJOITUS 26 - Traumaattinen tapahtuma

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on tunnistaa traumoja aiheuttavia tilanteita.
Aika	Keskustelu koko ryhmän kesken (20 minuuttia)
Harjoitus	Tehkää <i>Exercise 4 - What makes an event traumatic?</i> koko ryhmän kesken (HHRI 2016: 37). Pohtikaa seuraavia kysymyksiä: Mikä Suomessa lasketaan traumatisoivaksi tapahtumaksi? Miten tapahtumat ovat vaikuttaneet tapaamiinne selviytyjiin/uhreihin? Mitkä reaktiot ovat samoja? Mitkä eroavat? Miten naiset itse puhuvat kokemastaan? Millaisia traumaan viittaavia oireita huomaatte? Voitte tutustua HHRI:n listaamiin trauman oireisiin (Ibid.: 13) (20 minuuttia)

HARJOITUS 27 - Vertauskuvat

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on jakaa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa toimimiseen ja testata vertauskuvien käyttöä (ohjaamisessa).
Aika	Keskustelu ryhmässä (30 minuuttia)
Harjoitus	Tehkää HHRI:n (2016: 66) <i>Describe your Experience of working with Survivors</i> (15 minuuttia). Pyydä osanottajia pohtimaan, mikä laukaisi traumaperäisen reaktion perhosnaisessa. Tässä vaiheessa osanottajille kannattaa selittää, kuka/mikä perhosnainen on ja miksi kyseisen vertauskuvan käytöstä voi olla hyötyä (Ibid.: 16—17; 40—45; 78—79; 169—172). Pyydä osanottajia selvittämään ajatuksiaan kokemustensa perusteella: mikä aktivoi pahat muistot? Miksi pahat muistot aktivoituvat? Mikä auttaa selviytyjiä kestämään? Pyydä osanottajia kertomaan omista kokemuksistaan sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa toimimisesta (15 minuuttia).

TEHTÄVÄT

- Selvitä, millaisia (verkko)koulutuksia, kirjallisuutta, yms. materiaalia aiheesta on suomeksi.
- Tutustu kappaleessa mainittuun kirjallisuuteen.

³⁹ Saatavilla useilla kielillä.

⁴⁰ Saatavilla myös espanjaksi, venäjäksi, arabiaksi ja portugaliaksi.

8.2. Itsehoito

Ohjaajien omasta hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeys korostui CCM-GBV -projektissa. Traumatisoituneiden väkivallan uhrien kanssa työskentely on haastavaa ja henkisesti kuluttavaksi. Traumatisoituneiden asiakkaiden kanssa toimivat ammattilaiset ovat keskimääräistä korkeammassa riskissä kärsiä toissijaisesta traumatisoitumisesta, sijaistraumatisoitumisesta tai myötätuntouupumuksesta (NCTSN 2011: 1—3). Toissijaisessa traumatisoitumisessa auttaja alkaa kärsiä samoista oireista kuin asiakas, kun taas sijaistraumatisoituminen on tilanne, jossa auttaja voi tulla kynniseksi ja välipitämättömäksi. Myötätuntouupumuksen voi katsoa työuupumuksen muodoksi, jossa auttaja demoralisoituu ja menettää motivaationsa. Itsehoidon merkitystä ei voi liikaa korostaa, sillä se auttaa ammattilaista pysymään työkuuntoisena ja terveenä (HHRI 2016: 21; 139). Toisaalta on tärkeä korostaa, että monet ohjaajat kokevat työnsä hyvin mielekkääksi ovat motivoituneita ja kokevat ns. myötätuntotydytystä.

Kouluttajan on syytä muistuttaa koulutuksen osanottajia pitämään huolta myös itsestään ja muistuttaa esim. levon, terveellisen ruokavalion ja liikunnan tärkeydestä. On myös tärkeää puhua stressaavista kokemuksistaan. Seuraavat työkalut voivat olla hyödyllisiä itsehoidon kannalta:

- Työkalu myötätuntouupumuksen ja toissijaisen traumatisoitumisen tunnistamiseen on: *Professional Quality of Life: Elements, Theory, and Measurement - Compassion Satisfaction and Compassion Fatigue, Burnout, Secondary Traumatic Stress, Vicarious Traumatization, and Vicarious Transformation*. Kyselylomake *ProQOL measure* on saatavilla monilla kielillä (myös suomeksi) (ProQOL n.d. a). Mikäli koulutuksen osanottaja osoittaa edellä mainittuihin ongelmiin viittaavia merkkejä/oireita, ohjaa heidät hakemaan ammattiapua.
- *ProQOL helper Pocket card* tarjoaa perustietoja itsehoidosta. Voi olla hyödyllistä kääntää materiaali ja jakaa se osanottajille (ProQOL n.d. b).
- kouluttajan kannattaa selvittää, mitkä tahot tarjoavat itsehoidon ja mentaalihygienian koulutusta. Osanottajat voi myös ohjata verkkokoulutusten pariin, esim. Massachusettsin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan *Online Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) course*⁴¹ (n.d).
- vieraspuhujan kutsuminen.
- työnohjauksen mahdollistaminen henkilöille, jotka työskentelevät väkivallan uhrien kanssa
- vertaisarviointi ja vertaistuki ovat oppimisen ja jaksamisen kannalta hyödyllisiä. Kollegoiden konsultoiminen voi myös auttaa vaikeissa päätöksissä.
- tapauskuvaukset/päiväkirjat: CCM-GBV -projektiin osallistuneet ohjaajat näkivät päiväkirjojen/tapauskuvausten kirjoittamisen itsehoidollisena (ks. CCM-GBV -projektin käsikirja).
- itsehoitoa ja mentaalihygieniaa käsittelevää kirjallisuutta:
  - *Züricher Ressourcen Modell Online Tool*⁴².
  - Hawkins & Shohet (2007) *Supervision in the Helping Professions*. Open University Press: Berkshire

KESKEINEN VIESTI

- Sukupuolistuneen väkivallan uhrien kanssa työskentelevät ammattilaiset kokevat työn usein haastavaksi ja henkisesti kuluttavaksi, mutta toisaalta myös antoisaksi ja motivoivaksi.
- On tärkeää pitää huolta omasta jaksamisesta, jotta voi auttaa asiakkaita.

HARJOITUS 28 - Traumatisoituneiden asiakkaiden kanssa työskenteleminen – vertaistuki

Tarkoitus	Tämän harjoituksen tarkoituksena on saada osanottajat ilmaisemaan omia tunteitaan traumatisoituneiden sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneiden pakolaisnaisten kanssa työskentelemisestä.
Aika	Yksilötyö (20 minuuttia); keskustelu koko ryhmän kesken (40 minuuttia)
Harjoitus	Harjoitus pohjautuu UNHCR:n tehtävään <i>Activity 2 - Trauma/Confrontation with Victims of Trauma and Their Experiences</i> (2017: 193). Osanottajia pyydetään kirjoittamaan ylös tarina kohtaamastaan traumatisoituneesta sukupuolistunutta väkivaltaa kokeneesta pakolaisnaisesta, joka on kertonut kokemuksistaan. Osanottajien on tarkoitus kuvailla ja ilmaista kertomuksen aikaansaamia tunteita (20 minuuttia). Lopuksi kaikki tarinat luetaan ääneen ryhmälle ja pohditaan yhdessä, kuinka kyseisiä tunteita voisi tulevaisuudessa käsitellä (40 minuuttia).

✓ TEHTÄVÄT

- a) Selvitä, millaisia (verkko)koulutuksia, kirjallisuutta, yms. materiaalia aiheesta on suomeksi.
- b) Tutustu kappaleessa mainittuun kirjallisuuteen.

⁴¹ Saatavilla myös espanjaksi.

⁴² Saatavilla myös ranskaksi ja saksaksi.

LÄHTEET

- Abrams, D. M. & Mahar-Piersma, C. (2010): Training for the Non-Trainer: Tips and Tools, Cultural Orientation. Resource Centre: Washington
- Alhabib, Samia; Nur, Ula & Jones, Roger (2009): Domestic Violence Against Women - Systematic Review of Prevalence Studies, *J Fam Viol* (2010) 25, 369–382
- Al-Modallal, Hanan (2012): Psychological partner violence and women's vulnerability to depression, stress, and anxiety, *International Journal of Mental Health Nursing* (2012) 21, pp. 560–566
- Al Usta, Jinan, Dandashi, Jima & Anani, Ghida (2012): Working with Gender-Based Violence Survivors - Reference Training Manual for Frontline Staff. Saatavana osoitteessa: <https://www.unnwa.org/userfiles/2012061162152.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Ali, Hana Cheikh; Querton, Christel & Soulard, Elodie (2012): Gender related asylum claims in Europe - A comparative analysis of law, policies and practice focusing on women in nine EU Member States - France, Belgium, Hungary, Italy, Malta, Romania, Spain, Sweden and the United Kingdom. Saatavana osoitteessa: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2012/462481/IPOL-FEMM_ET%282012%29462481_EN.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- Amnesty International (2018): Right to be Free from Rape - Overview of Legislation and State of Play in Europe and International Human Rights Standards. Saatavana osoitteessa: <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR0194522018ENGLISH.PDF> [Viitattu 19.7.2019]
- Anti-Slavery & La Strada (n.d.): Guidance for NGOs to report to GRETA. Saatavana osoitteessa: <http://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/protocoltraffickedpersonskit2005.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Basile, K.C., DeGue, S., Jones, K., Freire, K., Dills, J., Smith, S.G., Raiford, J.L. (2016): STOP SV – A Technical Package to Prevent Sexual Violence. Saatavana osoitteessa: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/SV-Prevention-Technical-Package.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Bff (n.d.): Finde Informationen über digitale Gewalt. Saatavana osoitteessa: <https://www.aktiv-gegen-digitale-gewalt.de/de/> [Viitattu 19.7.2019]
- Blank, Kelly; Batenkova, Natalia; Dimitrijevic, Lara & Bego, Adriana (2018): WAVE Working Group on Sexualised Violence (including discussion on prostitution) – Report of Baseline Information on service provision for sexualised violence within the WAVE Membership. Saatavana osoitteessa: https://wave-network.org/wp-content/uploads/WGWSV_SurveyReport_2018.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- BMFSFJ (2017): Minimum Standards for the Protection of Refugees and Migrants in Refugee Accommodation Centres. Saatavana osoitteessa: <https://www.bmfsfj.de/blob/121372/ab3a1f0c235a55d3b37c81d71f08c267/minimum-standards-for-the-protection-of-refugees-and-migrants-in-refugee-accommodation-centres-data.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Bonewit & de Santis (2016): The Issue of Violence Against Women - Study. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU\(2016\)556931_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU(2016)556931_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Browne, Noah L. (2011): Relevance and Fairness - Protecting the Rights of Domestic-Violence Victims and Left-Behind Fathers under the Hague Convention on International Child Abduction, *Duke Law Journal*, Vol. 60 (1), pp. 1194-1238
- Campbell, Rebecca & Raja, Sheela (1999): Secondary Victimization of Rape Victims - Insights from Mental Health Professionals Who Treat Survivors of Violence, *Violence and Victims*, Vol. 14, No. 3, pp. 261-265
- Carcach, Carlos (1997): Reporting Crime to the Police, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice series, No. 68, pp. 1-6
- CBSS (2011): Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking. Saatavana osoitteessa: <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2012/11/CBSS-TF-THB-Handbook-for-Diplomatic-and-Consular-Personnel.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- CBSS & Ministry of Interior of the Republic of Latvia (2015): Guidelines for Municipalities - Stepping Up Local Action Against Human Trafficking. Saatavana osoitteessa: <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2016/03/Guidelines-for-Municipalities-ENG.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- CEAW (n.d.): Country Reports. Saatavana osoitteessa: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=3&DocTypeID=29 [Viitattu 19.7.2019]
- Christofi, Athena; Fries-Tersch, Elena; Meurens, Nathalie; Monteiro, Catarina; Morel, Sophie; Hana, Spanikova (2017): Violence against women and the EU accession to the Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596815/IPOL_STU\(2017\)596815_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596815/IPOL_STU(2017)596815_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- CMY (2016): Forced Marriage - Good Practice Guide. Saatavana osoitteessa: https://www.cmy.net.au/sites/default/files/publication-documents/Forced%20Marriage_Good%20Practice%20Guide_Digital%20Version_0.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- Coe & Amnesty International (2014): The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence - A tool to end female genital mutilation. Saatavana osoitteessa: <https://www.endfgm.eu/content/documents/studies/Istanbul-Convention-FGM-guide.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (2005): Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings. Saatavana osoitteessa: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900016800d3812> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (2011): Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe Treaty Series, No. 210. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. a): NGOs. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/ngo#:~:q=21672146> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. b): Country-Monitoring Work GREVIO. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. c): HELP Online Course on Violence against Women. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/help-online-course> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. d): Monitoring Mechanism. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/monitoring-mechanism> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. e): Role of NGOs. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/role-of-ngos> [Viitattu 19.7.2019]
- Coe (n.d. f): Country-Monitoring Work. Saatavana osoitteessa: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/country-monitoring-work> [Viitattu 19.7.2019]
- Couples Europe (n.d.): Couples in Europe. Saatavana osoitteessa: <http://www.coupleseurope.eu/> [Viitattu 19.7.2019]
- Crawley, H., 2001. Refugees and Gender – Law and Process, 1st edn, Bristol: Jordan Publishing Limited
- Creswick, Helen Emma (2017): "Women under the radar" - the interchapter of migration and domestic violence explored through the framework of "(un)deservingness". Saatavana osoitteessa: <http://eprints.nottingham.ac.uk/41494/1/THESIS.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Davis, Robert C. & Henderson, Nicole J. (2003) - Willingness to Report Crimes: The Role of Ethnic Group Membership and Community Efficacy, *Crime & Delinquency*, Vol. 49 No. 4, pp. 564-580
- De Schrijver, Lotte; Vander Beken, Tom; Krahé, Barbara & Keynaert, Ines (2018): Prevalence of Sexual Violence in Migrants, Applicants for International Protection, and Refugees in Europe - A Critical Interpretive Synthesis of the Evidence, *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2018, 15, 1979
- De Schutter, Olivier (2016): Follow-up to the European Parliament's Resolution of 8 September 2015 on 'The situation of fundamental rights in the European Union (2013-2014)'. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU\(2016\)556962_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU(2016)556962_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Desertflower Foundation (n.d.): What is FGM? Saatavana osoitteessa: <https://www.desertflowerfoundation.org/en/what-is-fgm.html> [Viitattu 19.7.2019]
- Duluth Model (n.d. a): FAQs about the Wheels. Saatavana osoitteessa: <https://www.theduluthmodel.org/wheels/faqs-about-the-wheels/> [Viitattu 19.7.2019]
- Duluth Model (n.d. b): Power Wheel. Saatavana osoitteessa: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/PowerandControl.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Duluth Model (n.d. c): Wheel Gallery. Saatavana osoitteessa: <https://www.theduluthmodel.org/wheel-gallery/> [Viitattu 19.7.2019]
- Duluth Model (n.d. d): Understanding the Power and Control Wheel. Saatavana osoitteessa: <https://www.theduluthmodel.org/wheels/understanding-power-control-wheel/#children> [Viitattu 19.7.2019]
- EC (2013): Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings - Especially for Consular Services and Border Guards. Saatavana osoitteessa: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/guidelines_on_identification_of_victims_1.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- EC (2016): Study on the gender dimensions of trafficking in human beings - final report. Saatavana osoitteessa: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en [Viitattu 19.7.2019]

EC (2017): Saatavana osoitteessa: <https://fevr.org/eu-day-for-victims-of-crime/> [Viitattu 19.7.2019]

Edwards, A. (2003): 'Age and gender dimensions in international refugee law', in Feller, E., Türk, V. & Nicholson, F. (eds.). Refugee Protection in International Law – UNHCR's Global Consultations on International Protection, 1st edn, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 46-80

EIGE (2013a): Female genital mutilation in the European Union and Croatia - Report.
 Saatavana osoitteessa: <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/female-genital-mutilation-european-union-report> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (2013b): Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States - Violence Against Women - Victims Support.
 Saatavana osoitteessa: <http://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/violence-against-women-victim-support-report> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (2017a): Special Edition on Violence Against Women, EIGE Special Edition Newsletter 2017.
 Saatavana osoitteessa: <https://eige.europa.eu/publications/eige-newsletter-special-edition-violence-against-women> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (2017b): Is female genital mutilation a problem for the EU? Saatavana osoitteessa: <https://eige.europa.eu/news-and-events/news/female-genital-mutilation-problem-eu> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (n.d. a): What is Gender-based violence? Saatavana osoitteessa: <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (n.d. b): Clear guidelines on whether FGM justifies asylum.
 Saatavana osoitteessa: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/good-practices/united-kingdom/clear-guidelines-whether-fgm-justifies-asylum> [Viitattu 19.7.2019]

EIGE (n.d. c): Secondary victimisation. Saatavana osoitteessa: <https://eige.europa.eu/thesauros/terms/1358> [Viitattu 19.7.2019]

Emerge Model (n.d.). Saatavana osoitteessa: <https://www.emergedv.com/program-model.html> [Viitattu 19.7.2019]

EMN (2016): EMN Ad-Hoc Query on Polygamous marriage. Saatavana osoitteessa: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/ad-hoc-queries/ad-hoc-queries-1032_es_polygamous_marriage_wider_diss_protection.pdf [Viitattu 19.7.2019]

End FGM Network (2016a): Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime - Questions and Answers on the rights to support and protect victims of gender-based violence, including women affected by female genital mutilation.
 Saatavana osoitteessa: <http://www.endfgm.eu/resources/end-fgm-network/q-and-a-on-the-victims-rights-directive-end-fgm-european-network-2016/> [Viitattu 19.7.2019]

End FGM Network (2016b): Female genital mutilation and international protection -Towards a human rights-based and gender-sensitive Common European Asylum System.
 Saatavana osoitteessa: http://www.endfgm.eu/editor/files/2016/11/Position_paper_End_FGM_Network.pdf [Viitattu 19.7.2019]

End FGM Network (2016c): FGM in EU Asylum Directives Qualification, Procedures and Reception Conditions - End FGM Network Guidelines for Civil Society.
 Saatavana osoitteessa: http://www.endfgm.eu/editor/files/2017/03/End_FGM_Asylum_Guide.pdf [Viitattu 19.7.2019]

End FGM Network (n.d. a): What is FGM. Saatavana osoitteessa: <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/what-is-fgm/> [Viitattu 19.7.2019]

End GM Network (n.d. b): EU Policy and Legal Framework. Saatavana osoitteessa: <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/eu-policy-and-legal-framework/> [Viitattu 19.7.2019]

European Parliament (2016a): 'Harmful practices' as a form of violence against women and girls.
 Saatavana osoitteessa: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)593556](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)593556) [Viitattu 19.7.2019]

European Parliament (2016b): Briefing February 2016 - The gender dimension of human trafficking.
 Saatavana osoitteessa: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)577950](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)577950) [Viitattu 19.7.2019]

European Parliament (2018): At a glance - Sexual harassment of women in the EU.
 Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614716/EPRS_ATA\(2018\)614716_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614716/EPRS_ATA(2018)614716_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]

Europa (n.d.): Marriage. Saatavana osoitteessa: https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_en.htm [Viitattu 19.7.2019]

EUROSTAT (2015): Trafficking in human beings. Saatavana osoitteessa: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf [Viitattu 19.7.2019]

EUROSTAT (2017): Violent sexual crimes recorded in the EU. Saatavana osoitteessa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171123-1?inheritRedirect=true> [Viitattu 19.7.2019]

Family Violence Prevention Fund (2009): Intimate Partner Violence in Immigrant and Refugee Communities: Challenges, Promising Practices and Recommendations.
 Saatavana osoitteessa: https://www.futureswithoutviolence.org/userfiles/file/ImmigrantWomen/IPV_Report_March_2009.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Farrell, Graham (2005): Progress and prospects in the prevention of repeat victimization, in Tilley, Nick (eds.): Handbook of Crime Prevention and Community Safety, Rutledge: UK, pp. 145-172

Feltes, Thomas; Goeckenjan, Ingke; Hoven, Elisa; Ruch, Andreas; Schartau, Lara-Katharina & Roy-Pogodzki, Christian (2018): Opfererfahrungen von Geflüchteten in Deutschland - Übersichtsarbeitspapier zum Stand der Forschung, Arbeitspapier 2. Saatavana osoitteessa: https://flucht.rub.de/images/arbeitspapiere/arbeitspapier02_flucht_als_sicherheitsproblem.pdf [Viitattu 19.7.2019]

FEM Roadmap (2016): Outputs. Saatavana osoitteessa: <http://femroadmap.eu/outputs.html> [Viitattu 19.7.2019]

Flamand, Christine (2015): FGM - challenges for asylum applicants and officials, Forced Migration Review (FRM 49), pp. 3-5

Fleming, Paul; Barker, Gary; McCleary-Sills, Jennifer & Morton, Matthew (2013): Engaging men and boys in advancing women's agency: Where we stand and new direction. Saatavana osoitteessa: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Gender/Fleming%20et%20al.%202013%20Engaging%20Men%20and%20Boys%20in%20Advancing%20Women%27s%20Agency%20VAP%20No.1.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Forum réfugiés (2017): Identification and response to the needs of Trafficked Asylum Seekers - A Comparative Report for the Republic of Cyprus, France, Ireland, Italy, Spain, the UK and Switzerland. Saatavana osoitteessa: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2018/03/TRACKS-consolidated-Report-January-2018.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

FRA (2014a): Violence against women: an EU wide survey – Main results report.
 Saatavana osoitteessa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> [Viitattu 19.7.2019]

FRA (2014b): Addressing forced marriage in the EU - Legal provisions and promising practices.
 Saatavana osoitteessa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/addressing-forced-marriage-eu-legal-provisions-and-promising-practices> [Viitattu 19.7.2019]

FRA (2015): Handbook on European law relating to the rights of the child. Saatavana osoitteessa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/handbook-european-law-child-rights> [Viitattu 19.7.2019]

FRA (2016): Monthly data collection on the current migration situation in the EU - June 2016 monthly report.
 Saatavana osoitteessa: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-june-2016-monthly-migration-gender-based-violence-1_en.pdf [Viitattu 19.7.2019]

FRA (2017): Marriage with consent of a public authority and/or public figure.
 Saatavana osoitteessa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements/marriage-age> [Viitattu 19.7.2019]

Gill, Aisha (2006): Patriarchal Violence in the Name of 'Honour', International Journal of Criminal Justice Sciences, Vol. 1 Issue 1, pp. 1-2

Girls Not Brides (n.d.): Child marriage around the world. Saatavana osoitteessa: <https://www.girlsnotbrides.org/where-does-it-happen/> [Viitattu 19.7.2019]

Haines, Roger (n.d.): Gender-related persecution. Saatavana osoitteessa: <https://www.refworld.org/pdfid/470a33b50.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Hampshire Safeguarding Children Board (n.d.): Breast Ironing and Honour-Based Violence.
 Saatavana osoitteessa: <https://www.hampshiresafeguardingchildrenboard.org.uk/professionals/fgm-breast-ironing-honour-based-violence/> [Viitattu 19.7.2019]

HBV (n.d.): Forms of 'honour' based violence and oppression. Saatavana osoitteessa: <http://hbv-awareness.com/forms-of-hbv/> [Viitattu 19.7.2019]

HCCCH (n.d.): Outline 1996 Hague Child Protection Convention - The Hague Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children.
 Saatavana osoitteessa: <https://assets.hcch.net/docs/be4083a2-ed90-4dc2-bb97-13be22e6a5d8.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Hester, Marianne & Lilley, Sarah-Jane (2014): Domestic and Sexual Violence Perpetrator Programmes - Article 16 of the Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-domestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html> [Viitattu 19.7.2019]

HEUNI (2018): Fighting Trafficking in Persons - Training materials by the HEUNI, the European Institute for Crime Prevention and Control for the CCM-GBV project. Saatavana osoitteessa: <http://heuni.education/page3139001.html> [Viitattu 19.7.2019]

HEUNI (2019): Handbook on Counselling Asylum Seeking and Refugee Women Victims of Gender-Based Violence - Helping her to reclaim her story. Saatavana osoitteessa: <https://www.solwodi.de/seite/353264/eu-projekt-ccm-gbv.html> [Viitattu lokakuu 2019]

HHRI (2016): Mental health and gender-based violence - Helping survivors of sexual violence in conflict – a training manual. Saatavana osoitteessa: <https://www.hhri.org/gbv-training-manual/> [Viitattu 19.7.2019]

Hoffmann, Jens & Streich, Katrin (2017): Bedrohungsmanagement in Fällen von Stalking - Ein verhaltensorientierter Ansatz zur Risikoeinschätzung und zur Prävention von psychischer und physischer Gewalt, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 241-250

Ibeagha, E.J. (n.d.). Female Genital Mutilation - Its Health Implication. Saatavana osoitteessa: <http://www.globalacademicgroup.com/journals/the%20intuition/Female%20Genital%20Mutilation.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

International Rescue Committee (2008): Clinical Care for Sexual Assault Survivors - Facilitator's Guide - A Multimedia Training Tool. Saatavana osoitteessa: <http://iawg.net/wp-content/uploads/2015/04/fcguide.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

IOW (2013): 'Honour' Based Violence, Forced Marriage and Female Genital Mutilation: Guidance - A multi-agency guidance document for agencies and organisations to use with cases or suspected cases of Honour Based Violence in Hampshire, Portsmouth, Southampton and the Isle of Wight. Saatavana osoitteessa: <https://www.iow.gov.uk/aseservices/documents/2880-Honour-Based-Violence-Forced-Marriage-and-Female-Genital-Mutilation-Guidance.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

IRIN (2004): Definitions of sexual and gender-based violence. Saatavana osoitteessa: <http://www.irinnews.org/feature/2004/09/01/definitions-sexual-and-gender-based-violence> [Viitattu 19.7.2019]

Irish Joint Consortium on GBV (2009): Effective Responses for Gender Based Violence: Engaging Men to end Gender Based Violence. Saatavana osoitteessa: <http://www.gbv.ie/wp-content/uploads/2016/02/Brief-3-Engaging-Men-to-end-GBV.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Jewkes, Rachel K., Flood, Michael G. and Lang, James (2015): From work with men and boys to changes of social norms and reduction of inequities in gender relations - A conceptual shift in prevention of violence against women and girls. The Lancet, 385 (9977), 1580-1589

Jiménez Becerril, Teresa & Romero Lopez, Carmen (2011): The European Protection Order, Eurocrime 2/2011, pp. 76-78

Kampf, Juliane (2018): Die Rolle von Frauenhäusern bei der Unterstützung gewaltbetroffener geflüchteter Frauen - Zugang und Barrieren, in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 187 - 197

Kossolapow, Scoble & Waller (2005) (eds.): Arts - Therapies - Communication European Arts Therapy: Different Approaches to a Unique Discipline Line, LIT Verlag: Münster

Kvinnoforum (2005): Honor related violence: manual on prevention of violence against women and girls in patriarchal families. Saatavana osoitteessa: <http://menengage.org/resources/honor-related-violence-manual-prevention-violence-women-patriarchal-families/> [Viitattu 19.7.2019]

Leye, Els; Mergaert, Lut; Arnaut, Caterina & O'Brien Green, Siobán (2014): Towards a better estimation of prevalence of female genital mutilation in the European Union - interpreting existing evidence in all EU Member States, GENUS, LXX (No. 1), pp. 99-121

Lobeiras, Alicia (2014): The Right to Say I Don't - Forced Marriage as Persecution in the United Kingdom, Spain, and France, Columbia Journal of Transnational Law, pp. 896-931

Logar, Rosa (2015): Partnerships with Victims' Services in Work with Perpetrators. Saatavana osoitteessa: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Expert%20Essays/Victim_Services_Logar.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Logar, Rosa & Vargová, Branislava Marvánová (2015): Affective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual. Saatavana osoitteessa: http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Logar, Rosa & Niemi, Johanna (2017): Emergency Barring Orders in Situations of Domestic Violence - Article 52 of the Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: <https://rm.coe.int/convention-istanbul-article-52/168073e0e7> [Viitattu 19.7.2019]

McCracken, Katie; Cook, Kate & Chantler, Khatidja (2013): Access to shelters of undocumented migrant women fleeing domestic violence: the legal and practical situation in the Member States. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493027/IPOL-FEMM_ET\(2013\)493027_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493027/IPOL-FEMM_ET(2013)493027_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]

MenEngage Alliance (2014): Men, Masculinities, and Changing Power - A discussion paper on engaging men in gender equality from Beijing 1995 to 2015. Saatavana osoitteessa: <https://www.unfpa.org/resources/men-masculinities-and-changing-power> [Viitattu 19.7.2019]

Menjívar, Cecilia & Salcido, Olivia (2002): Immigrant Women and Domestic Violence - Common Experiences in Different Countries, Gender and Society 16(6), 898-920

MMP (2017): Putting language on the map. Saatavana osoitteessa: <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/04/Putting-language-on-the-map.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

MSB (2012): Training Material Development Guide. Saatavana osoitteessa: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26433.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

MSF (2009): Shattered Lives - Immediate medical care vital for sexual violence victims. Saatavana osoitteessa: https://www.msf.ie/sites/uk/files/Shattered_lives_2nd_Ed_June_2009_200907153112.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Multicultural Mental Health Resource Center (n.d.). APA: Cultural Formulation Interview (DSM-5 CFI Supplementary Modules). Saatavana osoitteessa: <http://www.multiculturalmentalhealth.ca/en/clinical-tools/cultural-formulation/> [Viitattu 19.7.2019]

MWNUK (2016): Muslim Marriage and Divorce. Saatavana osoitteessa: http://mwnhelpline.co.uk/go_files/issue/377623-MWNUK%20M+D%20Booklet_WEB.pdf [Viitattu 19.7.2019]

National Center for PTSD & National Child Traumatic Stress Network (2010): Skills for Psychological Recovery - Field Operations Guide. Saatavana osoitteessa: https://www.ptsd.va.gov/professional/treat/type/SPR/SPR_Manual.pdf [Viitattu 19.7.2019]

National Centre on Domestic Violence, Trauma & Mental Health (2014): Factsheet - Current Evidence: Intimate Partner Violence, Trauma-Related Mental Health Conditions & Chronic Illness. Saatavana osoitteessa: http://www.nationalcenterdvtraumamh.org/wp-content/uploads/2014/10/FactSheet_IPVtraumaMHChronicIllness_2014_Final.pdf [Viitattu 19.7.2019]

National Center on Domestic Violence, Trauma and Mental Health (2018): Webinars. Saatavana osoitteessa: <http://www.nationalcenterdvtraumamh.org/trainingto/webinars-seminars/> [Viitattu 19.7.2019]

National Human Trafficking Resource Center (n.d.): Identifying Victims of Human Trafficking: What to Look for in a Healthcare Setting. Saatavana osoitteessa: <https://traffickingresourcecenter.org/sites/default/files/What%20to%20look%20for%20during%20a%20Medical%20Exam%20-%20FINAL%20-%202016-16.docx.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

National Sexual Violence Resource Centre (n.d.): Interactive online training. Saatavana osoitteessa: <https://www.nsvrc.org/elearning/interactive-online-training> [Viitattu 19.7.2019]

Nickerson, Angela; Liddell, Belinda; Asnaani, Anu; Carlsson, Jessica; Fazel, Mina; Knaevelsrud, Christine; Morina, Naser; Neuner, Frank; Newnham, Elizabeth & Rasmussen, Andrew (n.d.): Briefing Paper: Trauma and Mental Health in Forcibly Displaced Populations. Saatavana osoitteessa: <http://www.istss.org/education-research/trauma-and-mental-health-in-forcibly-displaced-pop.aspx> [Viitattu 19.7.2019]

Nova (n.d.): Rape/Sexual Assault. Saatavana osoitteessa: <https://www.novabucks.org/otherinformation/rape/> [Viitattu 19.7.2019]

OHCHR (2011): Manual on Human Rights Monitoring - Chapter 12 Trauma and self-care. Saatavana osoitteessa: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter12-MHRM.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Olivius, Elisabeth (2016): Refugee men as perpetrators, allies or troublemakers? - Emerging discourses on men and masculinities in humanitarian aid. Saatavana osoitteessa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:930819/FULLTEXT01.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Olsvik, Vigdis Mathisen (2009): Multiple and Repeat Victimization of Women with Physical Disabilities. Saatavana osoitteessa: <http://www.osjforsk.no/old/images/notater/072010.pdf> [Viitattu 19.7.2019]

Ortiz-Müller, Wolf (2017): Stalking verstehen – Eine Annäherung an ein sozialpsychologisches Phänomen, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 20-33

OSCE (2011): Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims - A Community Policing Approach. Saatavana osoitteessa: <https://www.osce.org/secretariat/78849> [Viitattu 19.7.2019]

- Palmer, Clare & Smith, Helen (2001): Refugee Women and Domestic Violence - Country Studies. Saatavana osoitteessa: <https://www.refworld.org/pdfid/478e3c680.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Parliamentary Network "Women Free from Violence", the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe & UNHCR (2013): Refugee Women and the Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/6698-refugee-women-and-the-istanbul-convention.html> [Viitattu 19.7.2019]
- Perry, Ashlie (2012). Risk Factors of Gender-Based Sexual Violence, RTM Insights, Issue 23. Saatavana osoitteessa: http://www.rutgerscps.org/uploads/2/7/3/7/27370595/riskfactorsofgender-basedsexual_violence_rtm insights23.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- Petals (n.d.): About. Saatavana osoitteessa: <http://petals.coventry.ac.uk/> [Viitattu 19.7.2019]
- Phillimore, Jenny; Pertek, Sandra & Alidou, Lailah (2018): Sexual and gender-based violence and refugees - The impacts of and on integration domains, IRIS Working Paper Series, no. 28
- Plan (2015): Manual for facilitators "Changing the World". Saatavana osoitteessa: https://www.plan.de/fileadmin/webseite/05_Ueber_uns/PDF/2015_Plan_Champions_of_Change_Facilitation_Manual_engl.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- Population Reference Bureau (2008): Female Genital Mutilation/Cutting- Data and Trends. Saatavana osoitteessa: <https://assets.prb.org/pdf/08/fgm-wallchart.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- ProQOL (n.d. a): The ProQOL Measure In English and Non-English Translations. Saatavana osoitteessa: https://proqol.org/ProQol_Test.html [Viitattu 19.7.2019]
- ProQOL (n.d. b): Promote Resiliency and Prevent Compassion Fatigue: The Helper Pocket Card. Saatavana osoitteessa: https://proqol.org/Helper_Pocket_Card.html [Viitattu 19.7.2019]
- PROTECT (n.d.): Resources. Saatavana osoitteessa: <http://protect-able.eu/resources/> [Viitattu 19.7.2019]
- Proudman, Charlotte (2018): Female Genital Mutilation/Cutting: Asylum Claims and Appeals. Saatavana osoitteessa: <http://www.refugeelegalaidinformation.org/female-genital-mutilationcutting-asylum-claims-and-appeals> [Viitattu 12 helmikuuta 2019]
- Psaila, Emma; Leigh, Vanessa; Verbari, Marilena; Fiorentini, Sara; Dalla Pozza, Virginia & Gomez, Ana (2016): Forced marriage from a gender perspective. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU\(2016\)556926_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU(2016)556926_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Psytel (n.d.): Forced and early marriage guides in the EU Member States. Saatavana osoitteessa: <http://psytel.eu/EUFEM/guide/index.php> [Viitattu 19.7.2019]
- Rabe, Heike (2018): Ein Recht auf effektiven Schutz vor Gewalt in Flüchtlingsunterkünften, in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 167-186
- Rabe, Heike & Leisering, Britta (2018): Die Istanbul-Konvention - neue Impulse für die Bekämpfung von geschlechtsspezifischer Gewalt. Saatavana osoitteessa: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/56238> [Viitattu 29 elokuuta 2018]
- Raj, Anita & Silverman, Jay (2002): Violence Against Immigrant Women - The Roles of Culture, Context, and Legal Immigrant Status on Intimate Partner Violence, Violence Against Women, Vol. 8 No. 3, March 2002, pp. 367-398
- Rees, Susan & Pease, Bob (2006): Refugee Settlement, Safety and Wellbeing - Exploring Domestic and Family Violence in Refugee Communities. Saatavana osoitteessa: https://womenssafetyservices.com.au/images/downloadable-documents/Refugee_Settlement_Safety_Wellbeing.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- REPLACE 2 (2015): REPLACE Toolkit and Community Handbook 2015. Saatavana osoitteessa: <http://www.replacegm2.eu/toolkit/> [Viitattu 19.7.2019]
- Robbers, Gerhard (2008): Forced Marriages and Honour Killings. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2008/408334/IPOL-LIBE_ET\(2008\)408334_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2008/408334/IPOL-LIBE_ET(2008)408334_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Rude-Antoine, Edwige (2005): Forced marriages in Council of Europe member states - A comparative study of legislation and political initiatives. Saatavana osoitteessa: [https://eige.europa.eu/resources/CDEG\(2005\)1_en.pdf](https://eige.europa.eu/resources/CDEG(2005)1_en.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Sansonetti, Silvia (2016): Female refugees and asylum seekers - the issue of integration - Study. Saatavana osoitteessa: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556929/IPOL_STU\(2016\)556929_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556929/IPOL_STU(2016)556929_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]
- Sexual Assault Services Training Academy (n.d.): Sexual Assault Services Training Academy. Saatavana osoitteessa: <https://www.fris.org/OnlineTraining/SASTA.html> [Viitattu 19.7.2019]
- SC-MGF (2017): Kit de prévention des Mutilations Génitales Féminines. Saatavana osoitteessa: <http://www.strategiesconcertees-mgf.be/scmgf-15/> [Viitattu 19.7.2019]
- Seelinger, Kim Thuy (2010): Forced and Asylum: Perceiving the Invisible Harm, Columbia Human Rights Law Review, Vol. 42 No. 1, pp. 56-117
- SIDA (2015): Preventing and Responding to Gender-Based Violence - Expressions and Strategies. Saatavana osoitteessa: <https://www.sida.se/contentassets/3a820dbd152f4ca98bacde8a8101e15/preventing-and-responding-to-gender-based-violence.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Siepmeyer, Olga & Oritz-Müller, Wolf (2017): Prävalenz, Demographie und Typologien des Stalkings, in Oritz-Müller, Wolf (ed.): Stalking - das Praxishandbuch - Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart pp. 34-45
- Sokoloff, Natalie & Dupont, Ida (2005): Domestic Violence at the Intersections of Race, Class, and Gender - Challenges and Contributions to Understanding Violence Against Marginalized Women in Diverse Communities, Violence Against Women, Vol. 11 No. 1, January 2005, 38-64
- Solter, C., Thi Minh Duc, P., Engelbrecht S.M. (2007) Advanced Training of Trainer. Trainer's Guide, Pathfinder International: Massachusetts
- Stalking Resource Centre (n.d.): Training Videos. Saatavana osoitteessa: <https://victimsofcrime.org/our-programs/post-programs/stalking-resource-center/resources/training-videos> [Viitattu 19.7.2019]
- Štirn, Mateja & Minić, Maja (2016): Psychosocial Support for Victims of Domestic and Gender Based Violence. Saatavana osoitteessa: <http://www.firstaction.eu/wp-content/uploads/2017/03/Handbook-FIRST.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Taylor, Alice & Barker, Gery (2013): Programs for men who have used violence against women - Recommendations for action and caution. Saatavana osoitteessa: <http://menengage.org/wp-content/uploads/2014/04/Final-Programs-for-Men-who-use-IPV-Briefing-Paper-1.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- Terre des Femmes (n.d.): Honour Crimes. Saatavana osoitteessa: <https://www.frauenrechte.de/online/en/our-work/focus-areas/honour-crimes> [Viitattu 19.7.2019]
- Thandi, Gurjit (2012): Working with South Asian male perpetrators of intimate partner violence in British Columbia, Canada. Saatavana osoitteessa: https://arcabc.ca/islandora/object/jibc%3A1039:solr_nav%5Bid%5D=f07f392c34673d3e5a38solr_nav%5Bpage%5D=08solr_nav%5Boffset%5D=0 [Viitattu 19.7.2019]
- Training Today (n.d.): The Most Effective Training Techniques. Saatavana osoitteessa: <http://trainingtoday.blr.com/article/most-effective-training-techniques/> [Viitattu 19.7.2019]
- Türk, V. & Nicholson, F. (2003): 'Refugee protection in international law: an overall perspective' in Feller, E., Türk, V. & Nicholson, F. (eds.), Refugee Protection in International Law - UNHCR's Global Consultations on International Protection, 1st edn, Cambridge: Cambridge University Press, 3-45
- UEFGM (n.d.): UFGM E-Learning. Saatavana osoitteessa: <https://uefgm.org/index.php/e-learning/> [Viitattu 19.7.2019]
- UNFPA & WAVE (2018): Strengthening Health System Responses to Gender-Based Violence in Eastern Europe and Central Asia - A Resource Package. Saatavana osoitteessa: <https://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/WAVE-UNFPA-Report-EN.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2003): Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons - Guidelines for Prevention and Response. Saatavana osoitteessa: <https://www.unhcr.org/en-ll/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2009): Guidance Note on Refugee Claims Relating to Female Genital Mutilation. Saatavana osoitteessa: <https://www.refworld.org/docid/4a0c28492.html> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2015): Culture, Context and the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Syrians - A Review for Mental Health and Psychosocial Support Staff Working with Syrians Affected by Armed conflict. Saatavana osoitteessa: <https://www.unhcr.org/55f6b909.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2016): SGBV Prevention and Response. Saatavana osoitteessa: <http://www.unhcr.org/583577ed4.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2017): Handbook for Interpreters in Asylum Procedures. Saatavana osoitteessa: http://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2017/09/AUT_Handbook-Asylum-Interpreting_en.pdf [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR (2018): Too much Pain - Female Genital Mutilation & Asylum in the European Union - A Statistical Update (August 2018). Saatavana osoitteessa: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/65299.pdf> [Viitattu 19.7.2019]
- UNHCR, IDC & Oak Foundation (2016): Vulnerability Screening Tool - Identifying and addressing vulnerability - a tool for asylum and migration systems. Saatavana osoitteessa: <https://www.refworld.org/docid/5721f6b4.html> [Viitattu 19.7.2019]
- UNICEF (2006): Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking. Saatavana osoitteessa: https://www.unicef.org/protection/Unicef_Victims_Guidelines_en.pdf [Viitattu 19.7.2019]

UNICEF (2013): Female Genital Mutilation/Cutting - A statistical overview and exploration of the dynamics of change. Saatavana osoitteessa: <https://data.unicef.org/resources/female-genital-mutilationcutting-statistical-overview-exploration-dynamics-change/> [Viitattu 19.7.2019]

UNICEF (2018): Female genital mutilation. Saatavana osoitteessa: <https://data.unicef.org/topic/child-protection/female-genital-mutilation/> [Viitattu 19.7.2019]

University of Exeter (n.d.): What is harassment? Saatavana osoitteessa: <https://www.exeter.ac.uk/staff/equality/dignity/examples/> [Viitattu 19.7.2019]

University of Massachusetts Medical School (n.d.): Online Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) course. Saatavana osoitteessa: <https://palousemindfulness.com/> [Viitattu 19.7.2019]

UNODC (1999): Handbook on Justice for Victims. Saatavana osoitteessa: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UNODC_Handbook_on_Justice_for_victims.pdf [Viitattu 19.7.2019]

UNODC (2008): Toolkit to Combat Trafficking in Persons. Saatavana osoitteessa: <https://www.refworld.org/docid/4a7944fe2.html> [Viitattu 19.7.2019]

UNODC (n.d. a) Human Trafficking. Saatavana osoitteessa: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html> [Viitattu 19.7.2019]

UNODC (n.d. b). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. Saatavana osoitteessa: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/signatures.html> [Viitattu 19.7.2019]

UNWomen (n.d.): Defining "honour" crimes and "honour" killings. Saatavana osoitteessa: <http://www.endvawnow.org/en/articles/731-defining-honourcrimes-and-honour-killings.html> [Viitattu 19.7.2019]

US Department of Veterans Affairs (n.d.): Other Common Problems. Saatavana osoitteessa: <https://www.ptsd.va.gov/public/problems/index.asp> [Viitattu 19.7.2019]

USAID (2015): Working with Men and Boys to End Violence Against Women and Girls - Approaches, Challenges, and Lessons. Saatavana osoitteessa: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1865/Men_VAW_report_Feb2015_Final.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Van der Aa, Suzan (2018): Stalking als Straftatbestand – Neue Tendenzen in den EU-Mitgliedstaaten, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung. W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 108-131

Vera Institute of Justice (2014): Screening for Human Trafficking - Guidelines for Administering the Trafficking Victim Identification Tool (TVIT). Saatavana osoitteessa: <https://www.vera.org/publications/out-of-the-shadows-identification-of-victims-of-human-trafficking> [Viitattu 19.7.2019]

VicHealth (2007): Preventing violence before it occurs - A framework and background paper to primary prevention of violence against women in Victoria. Saatavana osoitteessa: <https://www.vichealth.vic.gov.au/media-and-resources/publications/preventing-violence-before-it-occurs> [Viitattu 19.7.2019]

Victim Support Europe (2012): Training Manual - Victims of Crime in the EU. Saatavana osoitteessa: http://victimsupporteurope.eu/activeapp/wp-content/files_mf/1382968310TrainingManual.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Victim Support Europe (n.d.): Victims of female genital mutilation. Saatavana osoitteessa: <https://victimsupporteurope.eu/help-for-victims/victims-female-genital-mutilation/> [Viitattu 19.7.2019]

Violence Prevention Initiative (2011): Defining Violence and Abuse. Saatavana osoitteessa: https://www.gov.nl.ca/vpi/files/types_violence_abuse.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Virtual College (n.d. a): Awareness of Forced Marriage - Free Online Course. Saatavana osoitteessa: <https://www.virtual-college.co.uk/resources/free-courses/awareness-of-forced-marriage> [Viitattu 19.7.2019]

Virtual College (n.d. b): Female Genital Mutilation - Recognising and Preventing FGM. Saatavana osoitteessa: <https://www.virtual-college.co.uk/resources/free-courses/recognising-and-preventing-fgm> [Viitattu 19.7.2019]

Walby, Sylvia; Olive, Philippa; Francis, Brian; Strid, Sofia; Krizsán, Andrea; Lombardo, Emanuela; May-Chahal, Corinne; Franzway, Suzanne; Sugarman, David & Agarwal, Bina (2013): Overview of the worldwide best practices for rape prevention and for assisting women victims of rape. Saatavana osoitteessa: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493025/IPOL-FEMM_ET\(2013\)493025_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493025/IPOL-FEMM_ET(2013)493025_EN.pdf) [Viitattu 19.7.2019]

WAVE (2012): Protect II - Capacity-Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims" - A Learning Resource. Saatavana osoitteessa: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf [Viitattu 19.7.2019]

WAVE (2017): WAVE-HANDBOOK - Prevention and Support Standards for Women Survivors of Violence - A Handbook for the Implementation of the Istanbul Convention. Saatavana osoitteessa: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/WAVE_Handbook_2017.pdf [Viitattu 19.7.2019]

Wessel, Barbara & Frings, Dorothee (2017): FAQ – Frequently asked questions at the intersection of flight and protection against violence. Saatavana osoitteessa: <https://www.frauen-gegen-gewalt.de/en/faq-frequently-asked-questions-at-the-intersection-of-flight-and-protection-against-violence.html> [Viitattu 19.7.2019]

WHO (2002): World Report on Violence and Health. Saatavana osoitteessa: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/ [Viitattu 19.7.2019]

WHO (2010): Preventing intimate partner and sexual violence against women - Taking action and generating evidence. Saatavana osoitteessa: https://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/9789241564007_eng.pdf [Viitattu 19.7.2019]

WHO (2016): Problem Management Plus. Saatavana osoitteessa: https://www.who.int/mental_health/emergencies/problem_management_plus/en/ [Viitattu 19.7.2019]

WHO (n.d.). Mental health. Saatavana osoitteessa: https://www.who.int/mental_health/publications/en/ [Viitattu 19.7.2019]

Wille, Marco (2018): Zusammenarbeit mit Sprachmittler*innen in der Betreuung von "unbegleiteten minderjährigen Geflüchteten", in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 330-344

WWF (2005): Cross-Cutting Tool Stakeholder Analysis. Saatavana osoitteessa: http://www.panda.org/standards/1_4_stakeholder_analysis [Viitattu 19.7.2019]

Zellmann, Henrike (2018): Low-threshold psychosocial support for refugees and asylum seekers – a project guide. Saatavana osoitteessa: <https://www.medbox.org/mental-health-neurology/low-threshold-psychosocial-support-for-refugees-and-asylum-seekers-a-project-guide/preview> [Viitattu 19.7.2019]

Zürcher Ressourcen Modell (n.d.): ZRM Online Tool. Saatavana osoitteessa: <https://zrm.ch/zrm-online-tool-englisch/> [Viitattu 19.7.2019]

KOULUTUSTARJOUKSET

Toivomme, että koulutusoppaasta on ollut hyötyä. Mikäli olet kiinnostunut saamaan koulutusta sukupuolistuneesta väkivallasta, CCM-GBV-projektin hankekumppanit tarjoavat mielellään koulutuspalveluja seuraavilla kielillä:

SAKSA & ENGLANTI

eu@solwodi.de

ITALIA

cir@cir-onlus.org

KREIKKA & ENGLANTI

info@cyprusrefugeecouncil.org

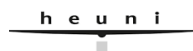
KREIKKA & ENGLANTI

gcr1@gcr.gr

ITALIA

info@giraffaonlus.it

SUOMI & ENGLANTI

heuni@om.fi

SUOMI & ENGLANTI

setlementtipuijola@puijola.net

Hankekumppanien yhteystiedot:

1 Cyprus Refugee Council (CyRC)

Stasandrou 9, Flat 401, 1060 Nicosia (CYP)
tel: +357 222 059 59 | email: info@cyrefugeecouncil.org
www.cyrefugeecouncil.org

2 Greek Council for Refugees (GCR)

25 Solomou Str., 10682, Athens
tel: +30 210-380 09 90-1 | email: gcr1@gcr.gr
www.gcr.gr
9 Danaidon Str., 54626, Thessaloniki
Tel: +30 2310-250 045 | email: gcr1@gcr.gr
www.gcr.gr

3 G. I. R. A. F. F. A. Onlus

Via Napoli, 308, 70123 Bari (ITA)
tel: +39 080 574 1461 | email: info@giraffaonlus.it
www.giraffaonlus.it

4 Consiglio Italiano per i Rifugiati (CIR)

Via del Velabro 5/A, 00186 Roma (ITA)
tel: +39 06 692 001 14 | email: cir@cir-onlus.org
www.cir-onlus.org

5 Jesuit Refugee Service (JRS)

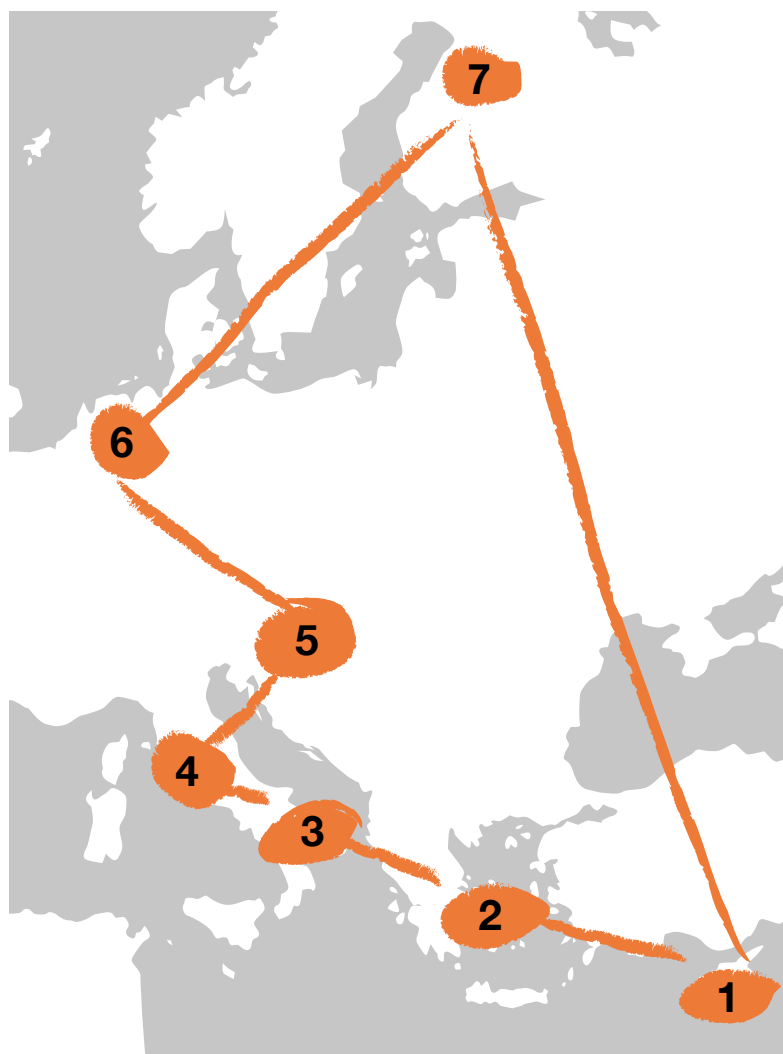
Maksimirska cesta 286, 10 000 Zagreb (HRV)
tel: +385 98 979 22 98 | email: info@jrs.hr
www.jrs.hr

6 SOLWODI Deutschland e.V.

Propsteistr. 2, 56154 Boppard (DE)
tel: +49 67 41-22 32 | email: eu@solwodi.de
www.solwodi.de

7 Suomen Setlementtiliitto ry, The Finnish Federation of Settlement Houses, Kuopion Setlementti Puijola

Tyttöjen Talo, Kuninkaankatu 26 b 26, 70100 Kuopio,
Finland (FIN) | tel: +358 503 588 906
email: setlementtipuijola@puijola.net
www.puijola.net | www.setlementti.fi

The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI)

Vilhonkatu 4 B 19, 00100 Helsinki, Finland
heuni@om.fi
www.heuni.fi

EUROPEAN NETWORK OF MIGRANT WOMEN

10 rue du Méridien, 1210, Brussels, Belgium
tel: +32 2 223 38 11 | info@migrantwomennetwork.org
www.migrantwomennetwork.org

